

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Liber VII. Horologivm Avxilliaris Tutelaræ Angeli. Diei Horæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

HOROLOGIVM

AVXILIARIS TVTELARIS

ANGELI.

DIEI HORÆ.
HORA PRIMA DIEI.

Disce MORI: id te doceat Mors
certissima.

MEMENTO homo lutum, venturum manere illud (& forsitan brevi) cuius tu vespere victurus non sis, aut venturum vespere, cuius tu mane non sis victurus. Quare, dic tibi ipse dormituro, Potes, non expersisteris, dic expectecto, Potes non dormire amplius. Die exeun-

ti, Potes non reverti: die redeunti, Potes non exire amplius. Mors ubique proximè te est. *Statutum est hominibus semel mori.* Debemur morti nos nostraque omnia. At verò discere qui vult MORI, omnibus id horis necesse discat. Et quid longas spes præcipis, quid magnis cogitationibus animum implet? cras forsitan futurus favilla & cinis. Cautos fige pedes o homo; illa atra Diva, Mors cuique nostrum super caput quotidie adstat, & ultimas vitalis clepsydre arenulas inlopoito. & vigili oculo expectat. Age, si quid agis; abibis brevi: virtus, si quam amas; vitia, quæ patrasti, tecum ibunt, nec alios hinc habebis comites. Ergo prospera bene vivere, & singulos dies, singulas vitas puta. Memento mori.

Disce VIVERE: id te doceat lex Patientiæ.

VIRE prima hæc tibi virtus sit, quia summè necessaria. Vitam hanc bene noveris, sunt ubique ferenda plurima. Bonam vitam ego puto, ait Bernardus, mala pati & bona facere, & sic perseverare usque ad mortem. Qui pati non vult, vivere recusat. Ad hoc sacramentum adacti sumus, ferre mortalia; nec perturbari his, quæ vitare nostræ potestatis non est. Nostrum ad Deum pædagogus sunt, MOEROR & DOLOR. Affligi & non murmurare, est cælum jam cominus salutare. Magnum sanè malum est, non posse perferre malum. Vulneris fervorem nihil tam exasperat, quam ferendi impatientia. Deus si sæpe ferire, at sapissimè etiam moderari consuevit, præsertim si quis leniter, & cum gratiarum actione molestias perferat, nec eum, à quo immittuntur, oderit, aut cum Dei providentiâ expostulet; nec in secundis tantum rebus bonum se præbere didicerit. Sæpe protrahitur labor pugnae, ut crescat corona victoriæ. **PATIENTIA** thorax ferreus est, impenetrabilis; & Virtus dum patitur, vincit. Optimum, cum pateris, canticum est: **SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM.** Omnis impatientia hoc habet lucrum, proprium malum auget, promissum præmium perdit, supplicium novum commeretur. Ergo tolera quod non vis, ut assequaris quod vis: tormenta præmia crescunt.

Patentia
est thorax
ferreus.

Bona vita
est, mala
pati & bo-
na facere
usque ad
mortem.

A Disce ORARE: id te doceat actus Contritionis.

DOMINE JESU 1. Christe, verus Deus & homo, creator ac redemptor meus, pœnitent 2. me ex toto corde, quod offenderim te Dominum meum & Deum meum, quem 3. amo super omnia. Et propono 4. firmiter amplius non peccare, omnèque peccandi occasiones devitare, confiteri, & implere pœnitentiam, quæ mihi fuerit injuncta. Et in satisfactionem peccatorum meorum offero 5. tibi passionem tuam, merita B. Mariæ semper Virginis, & omnium Sanctorum tuorum, atque omnia opera mea, & totam vitam meam. Et confido 6. in bonitate & misericordiâ tuâ infinitâ, quòd per merita pretiosi sanguinis tui, mihi remissurus sis omnia delicta mea, & gratiam 7. uberem largiturus, quâ vitam sanctè instituere, tibi que perfectè usque in finem servare valeam. Qui cum Patre sanctoque Spiritu vivis ac regnas Deus in sæcula benedictus. Amen.

Includuntur hac oratione

1. Actus fidei. 2. Dolor de peccatis. 3. Amor Dei super omnia. 4. Propositum de futuro. 5. Oblatio sui per Christum. 6. Spes veniæ per Christum. 7. Petitio gratiæ & auxilii Dei.

Admonituncula in Contritionis actum.

CONTRITIO adeo res est pretiosa, ut momento vel mille gravissima etiam peccata extinguat; hominem Deo, homini Dei gratiam restituat, ac beatam eternitatem tribuat, si quem sublatâ confessionis occasione sic mori contingat. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non despicies.* Contritio verò maximè nititur amore Dei super omnia, continèturque tres actus.

Primus est, **DOLOR** ob offensum Deum, qui dignissimus est, ut ab omnibus super omnia & ametur, & colatur: hinc bonum quod quovis letali peccato perditur, infinitum est, majus est omnibus bonis: hinc & malum quod quovis letali peccato incurritur, infinitum est, majus est malis omnibus: proinde tanti boni jactura, & mali tanti perperio majorem dolorem meritò inurat, quàm si bona cuncta, pecunia omnis, valetudo, fama, vita, cetera omnia sint perditâ. Interire milles, jocus est, si æternis inferorum ignibus conferatur, quibus nos peccatum vel unicum obstringit.

D Secundus est, **PROPOSITVM**, non amplius nec amore, nec timore delinquendi, atque, si quid contra jus factum sit acquisitum, restituendi. Ex hoc firmo animi decreto ita paratum se quis offert ad omnes Dei leges servandas, ut dicat: Dixi, Domine, custodire legem tuam: quidquid præcepisti, o mi Deus, faciam quam possum integerrimè.

Tertius est, **SPES VENIÆ**, & **PETITIO GRATIÆ** ad feriam vitæ emendationem. Accusare se & se non emendare, est Deum tentare: nec quidquam valet à malis veniam poscere, & mala de novo iterare. Sanguis autem & mors Domini JESU, hanc nobis fiduciam ingerit, ut hæc speremus, petamus tanta, feriam scilicet emendationem vitæ post tam graves ac multiplices offensas.

Accusatio

Accusatio sui & propositum emendanda vite, ubi quis in culpam, quam sciverat sibi maxime cavendam, relapsus est.

O Mi amantissime Deus, ego ingratus, ego perditus homo ad te redeo, postquam satis à te per illicita sum evagatus: nunc te amicum quero, quem ipse mihi hostem feci. Iterum deliqui, & post mille jam casus iterum cecidi. Ah! Domine pessimas illas cogitationes iterum in animum admisti; illa pessima verba iterum dixi. Ah! in culpam illam, quam sciebam tibi plurimum displicere, mihi maxime nocere, in hanc ipsam iterum relapsus sum; quantum mihi hæc cavenda esset, præsciebam; & tamen non cavebam. Ita Majestatem tuam, ô Deus, offendi, gratiam tuam perdidici, cælum amisii, meipsum damnavi, ob vilissimam delectationuculam. Scio, Domine, tu mihi super omnia es amandus: agnosco, mi Deus, quod lex tua & tuus honor, cariorea mihi esse debeant rebus creatis omnibus, & tamen tam perdidici meipsum amo, ut meum honorem, lucellum meum, meamque libidinem, tibi, tuæ legi, tuoque honori prætulim jam sæpissimè. Ah, quàm adhuc carnalis sum! & licet ego negem, opera mea loquuntur. Mundus non tantum mihi nondum crucifixus est, sed totus in me vivit & spirat. Plenus sum pravis moribus, sædis concupiscentiis & desideriis; & tamen probus ac bonus haberi cupio. Vita mea merus est Euripus, metissima inconstantia, & mutabilitas, sensus mei exteriores quod volunt liberrimè expatiantur: quàm variè & quàm sædæ imagines animo meo insident? quàm ego, ô mi Deus, dura & immobilis cautes sum, cùm de penitentiâ agitur! ad loquendum tam promptus sum, quàm incautus: furdus ad monita; ad fabulas & stultiloquium attentissimus; quæ de cælo, de Deo dicuntur, nimis peregrina mihi sunt & fastidiosa; ad lucri rationes satis vigilans, cùm orandum est, totus naufragus; cum epulandum, totus anhele & propero. Ad cultum divinum testudo sum, ad lusum & petulantias pernix aquila, ad honesta repo, ad vetita volo. Ad invidiam & suspiciones pronissimus sum; vix tangor & irascor, & serio, certè lingua, cùm manu non possum. Nemo me lædit, in quem non ultionem mediter & vindictam. Libidinis ignes, ô Deus tu nosti, quàm mihi sint vicini: hîc ego quidem dissimulo & rego, tibi tamen, ô mundi oculi, aperta sunt omnia: nullum cordis secretum est, quod tibi celeri possit. O quoties, & quanta facturum me propono & spondeo! mox omnia in ridiculam, imò in flagitiosam oblivionem evanescunt.

Jure igitur doleo, me dolenda toties committere: imò vel hoc ipsum doleo, me non magis dolere, nec satis, ut par est, propriam sentire miseriam. Et quamvis hæc tenus ad omnem pietatem lentissimus fuerim, & heu nimis alacer & festinus ad vitia, tamen talis deinceps non ero: Dixi: Nunc capio. Iter ad cælum nemo bene perficit, nisi qui quotidie incipit.

Igitur firmissimè statuo, ope tuâ, Domine, confusus, priores culpas illas, & omnem peccandi occasionem quàm diligentissimè cavere. Jam ero alius, ita me cælitates juvent. O Dominus meus, & Deus meus, cor mundum & castum in me crea: innova, oro, in me spiritum rectum, ut tandem aliquando vitam serio emendem, ex animo te amem, & ad finem vitæ sic perseverem.

Pro Veniâ Peccatorum.

Miserere mei Deus, miserere mei miserrimi peccatoris; indigna agentis, & digna patientis, assidue peccantis, raro dolentis, & tua flagella impatienter ferentis. Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum: gravius est quod commisi, levius quod tolero: non iniuste nec crudeliter nos affligis, ô misericors Deus. Scio Domine & certus sum vitam nostram non temerariis motibus raptari, sed à Deo nostro disponi & gubernari.

Tom. I.

A tibi cura est de omnibus, præcipue de servis, qui omne desiderium suum in sanctissimo beneplacito tuo collocant. Ideo ego ad aram misericordie tuæ confugio, & oro supplex, non me punias secundum peccata mea, sed parcas secundum magnam misericordiam tuam. Flagellari, mi Deus, non recuso: tu modò da patientiam. Sub ipsis, Domine, flagellis & bonitatem tuam laudem, & vitam meam emendem. Miserere mei Domine, miserere mei, & adjuva me, sicut tu nosti: scis omnia, Domine, potes omnia, qui vivis in sæculorum sæcula.

Pro omnibus Dei beneficiis.

Benedicant te, Dñe, omnes Angeli tui, Archangeli, & Principatus laudent & glorificent te in sæcula. Benedicant te Potestates, Virtutes, & Dominationes, laudent & glorificent te in sæcula.

Benedicant te Throni, Cherubim, atque Seraphim, laudent & glorificent te in sæcula.

Benedicite Patriarchæ & Prophete Dominum, laudate & glorificate eum in sæcula.

Benedicite Apostoli & Evangelistæ Dominum, laudate & glorificate eum in sæcula.

Benedicite Martyres & Confessores Dominum, laudate & glorificate eum in sæcula.

Benedicite Virgines & Sancti omnes Dominum, laudate & superexaltate eum in sæcula.

Fideles tuos, Deus, benedictio desiderata confirmet, quæ eos & à tuâ voluntate nunquam faciat discrepare, & tuis semper indulgeat beneficiis gratulari. Per Christum Dominum nostrum.

HORA II.

Disce MORI: id te doceat Mortis incertissima hora.

MEMENTO homo umbra, nullum esse in orbe ar- Non est tificem, qui tale concinner horologium, quod tibi horologiū bi supremum vitæ diem aut horam indicet. Futura nullo quo supere scire potes nuntio. Mors ubique tibi minatur, diabolus mus vitæ semper insidiatur, & tu tamen torpes & nugaris. Quid dies aut annos proponis, & nescio quam vitæ seriem? nulla tibi cerur. hora à morte secuta fuit. Incertum prorsus est, quo Eccl. cap. 8. te mors loco expectet: itaque tu illam expecta omni loco. Quàm stultum est ætatem disponere! ne crastino quidem dominamur. Suavis sed periculosa est demencia, longam vitam sperare, & de bonâ vitâ vix unquam cogitare. Magna res est, & diu discenda, cùm adveniat hora illa tam inevitabilis quàm incerta, æquo animo abire. Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur ha- Eccl. c. 9. mo, & sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur ho- vers. 12. mines in tempore malo, cum eis extemplo supervenit Mors. Memento mori.

Disce VIVERE: id te doceat lex Obedientiæ.

Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem ad Rom. resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Grata olim c. 13. v. 2. erant victimæ Deo, sed multò gratior semper Obedientia. Qui suas à Deo preces audit vult, vorem ipse imperantis audiat, & obedite discat. Citius exauditur una Obedientis oratio, quàm decem millia contemptorum, tis oratio. Non attendit verus obediens, quàm suave sit quod præ-exauditur, cipitur, hoc solo contentus, quia præcipitur, nisi quid contra Deum præcipiatur. Virtutibus ceteris demon- Et obed- nes oppugnamus; obedientiâ vincimus. Parere cùm di- dientia de- mon vin- citur.

Disce ORARE: id te doceant tres istæ Præcationes, tam brevissima, quàm optima.

1. Benedictus Deus in æternum.

2. Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam.

Bb 2

Triplex oratio.

cordiam tuam: et si, Domine, minor sum cunctis misericordiaribus tuis.

3. O Dominus meus, & Deus meus, ego me tibi offero in omne tuum beneplacitum: fiat voluntas tua.

Observationes in tres illas orationunculas.

Observatio I.

I. Orationuncula prima sumpta est ex ore David & Zachariae, Prophetarum. 1. Reg. c. 25. & Luc. c. 1. Secunda ex ore David regis, & Jacob Patriarchae. Ps. 50. & Gen. c. 32. Tertia ex ore Christi, & Thomae Apostoli. Matth. cap. 6. & Joan. cap. 20. Eadem compluribus aliis sacrae Scripturae locis reperuntur.

II.

II. Omnem bonae orationis perfectionem continent haec tres orationunculae: Laudem Dei, Gratiarum actionem, Opis implorationem, Veniae petitionem, Demissionem animi, Oblationem sui, Reverentiam Numinis, Voluntatis sacrificium principem amoris effectum, omnium bonorum desideriorum summam.

III.

III. Haec orationunculae, tres sunt sagittae aureae, quae ubi non est labris, non ab ore solo, sed ex ipso corde hominis avolarint, non feriantur nec cessant, dum ipsum Dei cor (sic loquimur) attingant & penetrant.

IV.

IV. Folles sunt haec precationunculae, quibus ignis sincerissimi amoris in Deum, assiduus quasi flabris conservari, foveri, excitari, augeri potest. Incredibile dictum est, quam hoc Deo gratum, utile homini, assiduus huiusmodi precationunculis mentem ad Deum erigere, ac cum Deo unire.

V.

V. De his verissime dici potest. *Quod crebrius, hoc melius.* Millies de die, iterumque millies non nimis crebrum sit: *Quod crebrius, hoc melius*, si tamen cordis & oris dissidium non sit, modò cor consentiat, & non solius linguae sit labor. Nam uti fieri non potest, quin ignis exiliat, cum pyritus pulvis & ignarius fomes conveniunt, ita harum orationum vel unica & cor humanum nunquam simul erunt, quin divini amoris igniculus subsistet.

VI.

VI. Nec necesse est semper omnes tres simul, aut linguam pronunciare, aut animo cogitare: saepe unica harum sufficit, praesertim prima, quae aliquot centenis per diem iterationibus assidue ingeminanda est, praecipue duae haec voculae: *Benedictus Deus, Benedictus Deus &c.* Nec etiam necesse, semper illas efferi linguam (quamvis id bonum) sed satis animo eas identidem agitari.

VII.

VII. Hominibus negotiosis, agris, calamitosis, erumosis, convenientissima sunt haec pia ad Deum precationunculae: durum est longas ab eis preces exigere, preces tunc penitus intermittere, impium est, & Christus vetat: *Quoniam oportet semper orare, & non deficere.* Ergo hoc optima cuiusque hominum lex sit: Quò plus labor urget, dolor urit, quò magis tedium aut mœror, aut aegritudo, aut afflictio quaecunque premit, hoc & saepius & ardentius clamandum: *Benedictus Deus, Benedictus Deus in aeternum, &c.* vel, *Miserere mei Deus, miserere*, vel excellentissimum illud: *Fiat Voluntas tua: fiat, fiat: tua, Domine, Voluntas, tua fiat, tua, non mea*, o mi amantissime Domine, FIAT VOLUNTAS TUA. Hoc ardentius tunc praesertim repetendum, cum nostrae voluntatis contumaciam advertimus.

Ine. cap. 18. vers. 1.

VIII.

VIII. Sunt, qui corde & ore assidue haec volvant, & quò rarius, hoc sibi pejus; quò frequentius reperunt, hoc sibi melius esse fateantur. Certè minuscum quid viri sancti in his talibus jaculatoriis, ut vocant, orationibus & ad Deum aspirationibus senserunt. Alatae sunt haec preces, quae mentem evehunt, & in sereno locant, suavi amoris afflatu accendunt, divinam humanamque voluntatem sic uniant, ut tandem amarum sit homini, vel le quod nolit Deus, aut nolle quod Deus velit. S. Chrysostomus (uti de eo Nicephorus) animam acturus in haec ultima verba expiravit: *Gloria tibi Domine de rebus omnibus.* Optima vox plebis fuit: *Bene omnia fecit.* Ergo, *Benedictus Deus in aeternum, Benedictus centies, Benedictus milies, infinites, Benedictus in aeternum.*

Lib. 13. c. 37.

Marc. 6. 7.

vers. 37.

IX. Nemo terreatur, si haec initio aut non tam suavia videantur, aut non tam utilia. Nihil principio sui potest perfici. Usus, & perpetua ejusdem iteratio, & facilem faciet & utilem hunc orandi modum, modò non solius linguae sit hoc officium; cordis solius esse potest. Vox si adit, ne desit cor: junctae operae cordis & oris nunquam non fructuosas preces Deo admovebunt.

X. Et quia bona (quam vocant) intentio in omnibus actionibus nostris summè necessaria est, potest triplici intentione renovari. Prima est, omnia velle facere ad maiorem Dei honorem & gloriam. Et hanc significat illud: *Benedictus Deus in aeternum.* Altera, omnia sua cogitata, dicta, facta, cum iis quae Christus pro nobis cogitavit, dixit, fecit cupere unire, & sic Deo Patri offerre. Et hanc designat istud: *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, &c.* Verè maxima omnium misericordia Dei fuit, Filium dare unigenitum. Tertia, sua omnia ad Dei voluntatem divinamque beneplacitum referre. Cujus nos monet hoc: *O Dominus meus, & Deus meus, ego me tibi offero in omne tuum beneplacitum: fiat voluntas tua.*

Ad omnes SS. Angelos pius gemitus.

Angeli, Archangeli, Throni, & Dominationes, Principatus, & Potestates, Virtutes coelorum, Cherubim, atque Seraphim, Sanctique omnes, intercedite pro me, nunc, & in hora mortis meae.

H O R A I I I.

Disce MORI: id te doceat Penitentia procrastinata.

MEMENTO homo senum, & emendationem vitae (uti facis) ne differ de die in diem, de hebdomada in hebdomadam, de mense in mensem, de anno in annum: sèra nimis est crastina, incipe hodie. Pars magna sanitatis est morbum agnovisse, & pars magna bonitatis est velle bonum fieri. In morbis pessimum est non habere mali sensum. Ecquid miserius misero se ipsum non miserante? Initium est salutis notitia peccati, nam qui peccare se nescit, corrigi non vult. Rem tuam age malum: mors tua non claudicat, sed volat, aderitque subito: inscui rapimur. Crastinam diem suspectam habere, & nunc dolo, nunc emenda. *Hoc est*, ait Augustinus, *quod multos in exitum trahit, cum dicunt: CRAS, CRAS, & subito clauditur ostium.* Memento mori.

Disce VIVERE: id te doceat lex Temperantiae.

MULTA sunt quae sustineas, sed plura panem, à quibus ipse aperias, non intrabit. Temperantia sua rebus omnibus mensuram ponit, victum jubet esse sobrium, vestitum honestum, somnum non sine parsimonia, omnia cum modo. Id namque in omnibus cautè observat: Nil tutum est quod modum excedit. Oportum est modus cupidorum, non quantum velis, sed quantum debeas, sumere. Satiùs est indormire stramine, & conscientiam tranquillam tenere, quam lecto aureo recubare, & perturbationibus agitari. Gulofo modulus vitae, culina & gula est sobrietatis abstinentia. Mensam sumptuosam fortuna, frugalem apponit Temperantia. Temperanti lex Deus est, & ratio; voluptas, aut venter, intemperanti.

Disce ORARE: id te doceat officium parvum Custodis ANGELI.

AD MATUTINUM.

Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. Amen.

Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam.

Deus

Deus in adiutorium meum intende, Domine ad ad-
juvandum me festina.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto: Sicut erat
in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum,
Amen. Alleluja.

*A Septuagesimâ usque ad Pascha, loco Alleluja, dicitur,
Laus tibi Domine, Rex æternæ gloriæ.*

Hymnus.

Custodes hominum psallimus Angelos,
Naturæ fragili quos Pater addidit
Cælestis comites, insidiantibus
Ne succumberet hostibus.

Antiphona.

Sancti Angeli custodes nostri defendite nos in præ-
lio, ut non pereamus in tremendo iudicio.

Ÿ. In conspectu Angelorum psallam tibi Deus meus.

℞. Adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor
nomini tuo.

Oremus.

DEVS, qui ineffabili providentiâ sanctos Angelos
tuos ad nostram custodiam mittere dignaris, largi-
re supplicibus tuis, & eorum semper protectione de-
fendi, & æternâ societate gaudere. Per Dominum, &c.

A D P R I M A M.

Ÿ. Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te
in omnibus viis tuis. ℞. Amen.

Deus in adiutorium meum intende, Domine ad ad-
juvandum me festina.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto: Sicut erat in
principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum,
Amen. Alleluja.

Hymnus.

Nam quod corruerit proditor Angelus,
Concessis meritis pulsus honoribus,
Ardens invidia pellere nititur
Quos celo Deus advocat.

Antiphona.

Sancti Angeli custodes nostri defendite nos in præ-
lio, ut non pereamus in tremendo iudicio.

Ÿ. In conspectu Angelorum psallam tibi Deus meus.

℞. Adorabo ad templum sanctum tuum, & confite-
bor nomini tuo.

Oremus.

DEVS, qui ineffabili providentiâ sanctos Angelos
tuos ad nostram custodiam mittere dignaris: lar-
gire supplicibus tuis, & eorum semper protectione de-
fendi, & æternâ societate gaudere. Per Dominum, &c.

A D T E R T I A M.

Ÿ. Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te
in omnibus viis tuis. ℞. Amen.

Deus in adiutorium meum intende, Domine ad ad-
juvandum me festina.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto: Sicut erat in
principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum,
Amen. Alleluja.

Hymnus.

Huc custos igitur pervigil advola,
Avertens patriâ de tibi creditâ
Tam morbos animi, quam requiescere
Quidquid non sinit incolas.

Antiphona.

Sancti Angeli custodes nostri defendite nos in præ-
lio, ut non pereamus in tremendo iudicio.

Ÿ. In conspectu Angelorum psallam tibi Deus meus.

℞. Adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor
nomini tuo.

Oremus.

DEVS, qui ineffabili providentiâ sanctos Angelos
tuos ad nostram custodiam mittere dignaris, lar-
gire supplicibus tuis, & eorum semper protectione de-
fendi, & æternâ societate gaudere. Per Dominum, &c.

Tom. I.

A D S E X T A M.

Ÿ. Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te
in omnibus viis tuis. ℞. Amen.

Deus in adiutorium meum intende, Domine ad ad-
juvandum me festina.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto: Sicut erat in
principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum,
Amen. Alleluja.

Hymnus.

Christe Sanctorum decus Angelorum,
Rector humani generis & auctor,
Nobis æternum tribue benignus
Scandere cælum.

Antiphona.

Sancti Angeli custodes nostri defendite nos in præ-
lio, ut non pereamus in tremendo iudicio.

Ÿ. In conspectu Angelorum psallam tibi Deus meus.

℞. Adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor
nomini tuo.

Oremus.

DEVS, qui ineffabili providentiâ sanctos Angelos
tuos ad nostram custodiam mittere dignaris: lar-
gire supplicibus tuis, & eorum semper protectione de-
fendi, & æternâ societate gaudere. Per Dominum, &c.

A D N O N A M.

Ÿ. Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te
in omnibus viis tuis. ℞. Amen.

Deus in adiutorium meum intende, Domine ad ad-
juvandum me festina.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto: Sicut erat in
principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum,
Amen. Alleluja.

Hymnus.

Angelum pacis Michael ad istam
Cælitus mitti rogitamus aulam;
Nobis ut crebris veniente crescant
Prospera cuncta.

Antiphona.

Sancti Angeli custodes nostri defendite nos in præ-
lio, ut non pereamus in tremendo iudicio.

Ÿ. In conspectu Angelorum psallam tibi Deus meus.

℞. Adorabo ad templum sanctum tuum, & confite-
bor nomini tuo.

Oremus.

DEVS, qui ineffabili providentiâ sanctos Angelos
tuos ad nostram custodiam mittere dignaris: lar-
gire supplicibus tuis, & eorum semper protectione de-
fendi, & æternâ societate gaudere. Per Dominum, &c.

A D V E S P E R A S.

Ÿ. Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te
in omnibus viis tuis. ℞. Amen.

Deus in adiutorium meum intende, Domine ad ad-
juvandum me festina.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto: Sicut erat in
principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum,
Amen. Alleluja.

Hymnus.

Angelus fortis Gabriel, ut hostem
Pellat antiquum, volitet ab alto,
Sapius templum veniens ad istud
Visere nostrum.

Antiphona.

Sancti Angeli custodes nostri defendite nos in præ-
lio, ut non pereamus in tremendo iudicio.

Ÿ. In conspectu Angelorum psallam tibi Deus meus.

℞. Adorabo ad templum sanctum tuum & confite-
bor nomini tuo.

Oremus.

DEVS, qui ineffabili providentiâ sanctos Angelos
tuos ad nostram custodiam mittere dignaris, lar-
gire supplicibus tuis, & eorum semper protectione de-
fendi,

B b 3

fendi,

fendi, & æternâ societate gaudere. Per Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

AD COMPLETORIUM.

Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. *Re. Amen.*

Converte nos Deus salutaris noster, & averte iram tuam a nobis.

Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me festina.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto: Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen. Alleluia.

Hymnus.

Angelum nobis medicum salutis
Mitte de cælis Raphaël, ut omnes
Sancti agrotos, patiturque nostros
Dirigat actus.

Antiphona.

Sancti Angeli custodes nostri defendite nos in prælio, ut non pereamus in tremendo iudicio.

Re. In conspectu Angelorum psallam tibi Deus meus.
Re. Adorabo ad templum sanctum tuum & confitebor nomini tuo.

Oremus.

DEus, qui ineffabili providentiâ sanctos Angelos tuos ad nostram custodiâ mittere dignaris, largire supplicibus tuis: & eorum semper protectione defendi, & æternâ societate gaudere. Per Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Has horas canonicas cum devotione
Dixi, custos Angele, tui ratione:
Precor me custodias moris in agone,
Et præsens me deducas cæli regione.
Angele Dei, qui cultos es mei,
Me tibi commissum pietate supernâ
Hodie illumina, custodi, rege, governa, Amen.

HORA IV.

*Disce MORI: id te doceant Damna-
torum inania vota.*

Cum nascimur tributo Moris subijcitur.

MEMENTO homo bulla, & seridè expende, quanti emerent dæmonati horulam nostri temporis vel unicam, quarum tu tam multas liberalissimâ socordiâ ludibundus prodigis. Vive memor leti; fugit hora, & nihil est annis velocius: rigidum jus mortis est, & inevitabile. Moriendum est: cum nascimur, huic tributo subijcitur; moriendum est. Quid ad ineptias & lusus vacas? ingens tibi negotium in manibus est: moriendum est. Veniet dies, qui de omnibus annis nostris laturus est sententiam. Quid egeris, tunc apparebit, cum animam ages: quid profeceris in vitâ, mors dicet. Pectus mortale nunquam magis divinum est, quam ubi mortalitatem suam cogitat, & scit in hoc natum hominem, ut vitâ defungeretur. Ergo dum licet, operare & profice, est qui reddat labori tuo præmium. Habes operis tui perpetuum & attentissimum spectatorem Deum, qui sicut capillos, ita & minimos cogitatus tuos numeratos habet, aut ad præmium, aut ad supplicium, idque æTERNUM. Memento mori.

Disce VIVERE: id te doceat lex Fidei in Deum.

QUO magis te ipsum tibi diffidere necesse est, tanto minus Deo, cui semper, & in omnibus fidendum. *Psal. 124. vers. 1.* Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion non commovebitur in æternum. Fide Deo, fide affectu quam potes generosus.

A simo; ecquid trepidas modicæ fidei? Deus providebit. *Gang. 3. vers. 3.* Domine regis te, & nihil tibi deerit. Quid angeris? etiam *Aug. 4. d. 1. vers. 1.* membra tua dilaceret inimicus, capillos tamen tuos di- *serm. 4. d. 1. vers. 1.* numerat Deus. Ne ergo timeas jacturam membrorum, quando securitatem accipis de numero capillorum. Mihi hoc crede: proborum vita, etiam per singula rerum ac temporum momenta, à Deo sic temperatur ac regitur, ut omnia in eorum cedant bonum. Securè navigat, qui fiduciâ suâ anchoram in Deum jactat, Deoque fidei in omnibus.

Disce ORARE: id te doceant SS. ANGELORUM Litanie.

KYrie eleison, Kyrie eleison, Kyrie eleison.
Christe audi nos, Christe exaudi nos.

Pater de cælis Deus, Misere nobis.
Fili redemptor mundi Deus, Misere nobis.
Spiritus Sancte Deus, Misere nobis.

B Sancta MARIA regina Angelorum, Ora pro nobis.
Sancte Michaël, qui populo Dei semper defensor

fuiſti,

Sancte Michaël, qui Luciferum cum complicitibus

rebellibus de cælo deturbasti,

Sancte Michaël, qui accusatorem fratrum nostro-

rum in profundum inferni dejecisti,

Sancte Gabriel, qui Danieli visionem patefecisti,

Sancte Gabriel, qui Joannis Baptistæ ortum &

ministerium prænuñciasti,

Sancte Gabriel, qui Incarnationis Verbi divini

nuncius extitisti,

Sancte Raphaël, qui Tobiam salvum duxisti &

reduxisti,

Sancte Raphaël, qui dæmonium à Sarâ depulisti,

Sancte Raphaël, qui Tobiam seniores illuminasti,

Sancti Seraphim, Sancti Cherubim,

C Sancti Throni,

Sanctæ Dominationes,

Sanctæ Virtutes,

Sanctæ Potestates,

Sancti Principatus,

Sancti Archangeli,

Sancti Angeli,

Qui super Dei solium excelsum & elevatum statis,

Qui jugiter Deo Sanctus, Sanctus, Sanctus, con-

cinitis,

Qui discussis tenebris mentē nostram illuminatis,

Qui divina hominibus nunciatis,

Qui hominum custodiam à Deo accepistis,

Qui semper faciem Patris, qui in cælis est, videtis,

Qui super uno peccatore penitentiam agente

gaudetis,

Qui Loth de medio peccatorum eduxistis,

Qui per scalam Jacob ascendistis & descendistis,

D Qui in monte Sinâ divinam legē Moysi tradidistis,

Qui Christo nato gaudium hominibus annun-

ciastis,

Qui Christo in deserto ministrastis,

Qui Lazarum in sinu Abrahamæ deportastis,

Qui juxta Christi sepulchrum in albis sedistis,

Qui Christo in cælum ascendente, ejus discipulis

apparuitis,

Qui Christum ad iudicium venturum cum signo

crucis præcedetis,

Qui electos in fine sæculi congregaturi estis,

Qui malos de medio iustorum separabitis,

Qui orantium preces ad Deum deferitis,

Qui morientibus assistitis,

Qui animas iustorum ab omni labe purgatas ad

cælum deducitis,

Qui prodigia & miracula virtute Dei perpetratis,

Ora pro nobis.

Ora pro nobis.

Qui

Qui hereditatem salutis capientibus in ministrum mittimini,
Qui super regna & provincias constituti estis,
Qui hostium exercitus sæpe dissipastis,
Qui Dei famulos ex carceribus & aliis vitæ periculis sæpe liberastis,
Qui Sanctis martyribus in tormentis sæpe solatio fuistis,
Qui Ecclesiæ Prælatos & Principes ejusdem nutritios peculiari curâ fovere soletis,
Omnes Sancti beatorum spirituum ordines,
A cunctis periculis, per Sanctos Angelos tuos, Libera nos Domine.

Ora pro nobis.

Ab insidiis diaboli, Libera nos Domine.
Ab omni hæresi & schismate, Libera nos Domine.
A peste, fame, & bello, Libera nos Domine.
A subitaneâ & improvisâ morte, Libera nos Domine.
A morte perpetuâ, Libera nos Domine.

Te rogamus audi nos.

Peccatores,
Per Sanctos Angelos tuos,
Ut nobis parceas,
Ut nobis indulgeas,
Ut Ecclesiam tuam sanctam regere & conservare digneris,

Te rogamus audi nos.

Ut domnum Apostolicum & omnes Ecclesiasticos ordines protegere digneris,
Ut Imperatori nostro, Regibus, & omnibus Principibus Christianis pacem & unitatem largiri digneris,

Ut fructus terræ dare & conservare digneris,
Ut omnibus fidelibus defunctis requiem æternam donare digneris,

Agnus Dei qui tollis peccata mundi, Parce nobis Dñe.
Agnus Dei qui tollis peccata mundi, Exaudi nos Dñe.
Agnus Dei qui tollis peccata mundi, Miserere nobis.
Christe audi nos, Christe exaudi nos. Kyrie eleison,
Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster, &c.

Psalms ex variis Psalmis.

Laudate Dominum de cælis: laudate eum in excelsis.
Laudate eum omnes Angeli ejus: laudate eum omnes virtutes ejus.

Benedicite Dominum omnes Angeli ejus: potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum ejus.

Benedicite Domino omnes virtutes ejus: ministri ejus qui facitis voluntatem ejus.

Benedic anima mea Domino, & noli oblivisci omnes retributiones ejus.

Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordiâ & miserationibus.

Quoniam Angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis.

In manibus portabunt te: ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.

Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis Leonem & Draconem.

Immitte Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto: Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

¶ In conspectu Angelorum psallam tibi Deus meus.

¶ Adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo.

¶ Domine exaudi orationem meam.

¶ Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

Omnipotens & misericors Deus, qui nos Angelicâ custodiâ munire dignatus es, concede quaesumus, ut tantâ protectione secuti, & a pravis cogitationibus

A liberemur in mente, & ab omnibus adversitatibus eruemur in corpore. Per Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum, Amen.

HORA V.

Disce MORI: id te doceat assidua mortis rapina.

MEMENTO homo vanitas, non moriturum te, sed MORI, quovis die, quâvis horâ. Vitæ hujus principium, mortis est exordium: prima hora quæ vitam huc dedit, eandem etiam carpsit & mutilavit; hunc ipsum quem agis diem, cum morte dividis. Quidquid facis, respice finem. Breves dies hominis sunt, numerus mensium ejus apud Deum est: constituti sunt termini ejus qui præteriri non poterunt; non poterunt, cheu non poterunt. Et non tantum non præteriri sed nec sciri possunt, quàm sint vicini. Vis esse immunitas a morte subitâ? mortem assidue cogita. Semper discendum est, quod an sciamus, expectari non possumus: meditare mortem. Nemo improvisò moritur, qui semper se moriturum cogitavit. Memento mori.

Disce VIVERE: id te doceat lex iustitiæ.

Virtutis est proprium, injustitiam odisse, & omnem injustitiæ comitatum, insidias, fraudes, injurias: has accipere malis, quàm inferre. Non mundi, sed Christi lex est: Rapturo pallium etiam tunicâ adjiciendam in auctarium. Et quod illud lucrum sit, argentum in arcâ, damnum in conscientia? lucro turpi jactura longè præferenda est: Quid enim proderit homini, si lucratur mundum totum, & detrimentum anime sue faciat. Sed iis jam moribus vivitur, ut justitiæ nomen religiosè adoretur, res ipsa ad cuiusvis ensium aut commodum torqueatur: iusti haberi volunt plurimi, pauci esse. Pars magna justitiæ est, ut, quod aliis vitio vertis, ipse non committas, & quod tibi fieri non vis, alteri non facias. Discite justitiæ moniti (ô mortales) & non temnere Divos.

Disce ORARE: id te doceant tres orationes istæ.

Prima.

Deus qui miro ordine Angelorum ministeria hominumque dispensas, concede propitius, ut à quibus tibi ministrantibus in celo semper assistitur, ab his in terrâ vita nostra muniat. Per Christum Dominum nostrum, &c.

Secunda.

Benignissime Deus, ejus immensa bonitas & sapientia, in omnibus sanctis Angelis tuis mirificè relucet, te rogo suppliciter, ut Angelicis pro me intervenientibus suffragiis, omnia opera mea & placatus suscipias, & ad salutem meam provenire concedas. Per Christum Dominum nostrum.

Tertia.

O æterne Deus, bonitatem tuam per omnium Sanctorum Angelorum atque Archangelorum preces & merita, humiliter imploro, ut quod me in te amori deest, illorum in te ardentissimus amor compenset. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum, qui tecum vivit & regnat cum sancto Spiritu in sæcula sæculorum.

HORA VI.

Disce MORI: id te doceant quotidiana plurimorum funera.

MEMENTO homo putredo, quot hæc, non dicam vitæ brevitate, sed horâ, è vivis citandi ad tribunal summi judicis, cogitanda.

*Ecli. cap. 8.
vers. 8.*

judicis, & quot ex eis dammandi: Ita non tantum sepe, sed assidue mortalem te cogita. Nil aequè tibi proderit ad temperantiam omnium rerum, quam frequens cogitatio brevis ævi hujus & incerti. Noli de mortuo inimico tuo gaudere, sciens quoniam OMNES morimur. Attende ergo tibi & vitæ tuæ. Ortum quiddam habet, finem timet: ibimus omnes, ibimus. Illi, & isti, & isti præcedunt, nos singuli, quo quemque mors ordine vocaverit, sequemur. Omnes dies, omnis hora, quam nihil sumus, ostendit; attende tibi: Vitam lucrari est, in singulos dies mori. Memento mori.

Disce VIVERE: id te doceat lex Misericordiae.

*Matth. c. 9.
vers. 13.*

E Dicit Veritas: Misericordiam volo, & non sacrificium. Aequum est egenibus subveniri non divitiis. Effundit, qui in plenum mittit; illud potius reconditur, quod vasis vacuis commendatur. Laudent te esurientium viscera, non ructantium opulenta convivia. Ter mirum! in plenissimo resurgentium conventu, coram universis Angelis tacet Christus, quod Abel primus martyr fuerit, quod Abraham obedientiam excelluerit, quod Moles legem tulerit, quod Petrus crucem Jesu primus ascenderit: hæc, inquam, tacet Judex, & solum proclamat, quis sibi pauperi cibum dederit, quis nudo vestem obtulerit, quis domo foverit. En, quiddam datur pauperi, non est donum, sed mutuum; quiddam enim tribuitur, tam pulchro quam magno fenore recipitur. Quæstuosissima omnium ars est elemosyna, & celi janitoribus notissima. Elemosyna verò aurea, & summa est, INIMICOS DILIGERE.

*In iudicio
opera misericordiae
à Christo
proclamantur.*

*Disce ORARE: id te doceant Orationes de
S. Michaële Archangelo.*

Prima.

B eati Michaëlis Archangeli tui, quæsumus Domine, intercessio gloriosa nos semper & ubique protegat, & ad vitam perducat æternam. Per Christum Dominum nostrum.

Secunda.

P rinceps gloriosissime, Michaël Archangele, esto memor nostri, hic & ubique semper, precare pro nobis Filium Dei.

Tertia.

B eati Archangeli tui Michaëlis commemoratione letantes, humiliter te Domine deprecamur, ut quod nostris meritis non valemus, ejus intercessione consequamur. Per eundem Christum Dominum nostrum.

HORA VII.

*Disce MORI: id te doceat temporis
jactura irreparabilis.*

*Temporis
pretium
est inæstimabile.*

M EMENTO homo favilla, non verba solum, sed & tempus volare irrevocabile. In domus combustæ vicem surgit alia: in temporis combusti pretium nulli uniones sunt computandi. Paleæ sunt gemmæ omnes præ hoc temporis censu. Nec futurum ullus damnosior est, quam qui hoc ipse sibi furatur, aut malè agendo, aut nihil agendo. Fluunt dies, & irreparabilis vita decurrit. Aliqua est rerum omnium recuperatio, nulla temporis: mille florenos perdere, magnum damnum censetur; famam amittere, multò majus; tempus otio comburere, multò maximum, & quo plus temporis in vanum avolat, hoc mors formidabilior propinquat. Memento mori.

Disce VIVERE: id te doceat lex Mansuetudinis.

*Ecli. cap. 3.
vers. 19.*

F illi, in mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligere. Quidquid dicas, faciasve, super

A omnia vultus & verba accedant bona: Beati mites. Cæ- Cælestis urbs Hierusalem non spoliū bellatorum, sed ipse- Hierusalem rata hereditas mansuetorum. Mites sunt, qui improbi non est tati cedunt, & malo non resistunt, sed vincunt in bono bellatores, malum. Sunt quidam mites, sed quamdiu cuncta sunt sed mansuetorum arbitrio: tange montem, mox cernes fu- fu- sionum. Nimirum, qualis quisque apud se lateat, illa contumelia probat. Magni animi proprium illud est, ut sciat esse placidus, ut noceat iram subtingere, injurias atque offensiones serenè semper fronte digerere. Verè mansuetus, est ut tractabilis cera, mitis columba, tranquillum os.

Disce ORARE: id te doceant Orationes ad Custodem Angelum, Christi Matrem, Christum.

I. Ad Angelum Custodem.

S aluto te, ô Sancte Angele Dei, Princeps nobilis, custos meus fidelis, cui me gubernandum divina bonitas tradidit. Quam multa secundum Deum, tibi tuæque charitati debeo, quod indigno mihi tot annis totque modis fideliter atque clementer assistis, & animi corporisque mei salutem procuras. Commendo me tibi hodie, ut adversus malignum hostem, te duce illæsus conservet, & in gratia Dei, ad extremum usque halitum firmus & constans perseverem, & tecum in cælo Dominum nostrum laudem in æternum.

II. Ad Beatissimam Virginem MARIAM: Salutationes XII. totidem stellis assimilatae.

A ve Mundi decus, lampas inextinguibilis.

Ave Mundi oculus, cælorum janua, Seraphinorum gloria.

Ave Mater purissima, quam nulla unquam sequior invasit cogitatio.

Ave ingens & portentosum mundi miraculum.

Ave ornatisimum supremi regis palatium.

Ave armarium vitæ, pratum totius fragrantie Spiritus sancti.

Ave latens thesauri gratiæ, quæ sola portas Verbum, quod portat omnia.

Ave vas electionis admirabile; Ave Mater Filii, filia Patris, sponsa sancti Spiritus.

Ave nubes lucida, Ave columna ignea, quæ populum Dei per desertum mundi deducis.

Ave vellus mundissimum de cælo humectatum, per quam & in quâ ovem induit pastor.

Ave doctrinæ sceptrum, devotionis templum, donorum omnium gazophylacium opulentissimum.

Ave novi Adami paradisi: Ave urna aurea cælestis manna continens.

Ave fax fidelium, infiniti circumdatrix, castrorum animarum ara: Ave gaudium semper & in æternum ineffabile.

D Nomina Patrum, è quibus hæc stella sunt excerpta.

C irillus Alexandrinus, Epiphanius, Elias Cretensis, Eulgentius, Gregorius Nicomedienfis, Gregorius Neocaesariensis, Hildebrandus Toletanus, Origenes, Proclus, Sophronius, Theodoretus, Methodius, Olympius. Inter hos velut duodecim Apostolos, decimus tertius esse cupit Bernardus, uti fuit & Paulus. Nec se continet Bernardus, & ad DOMINI MATREM succlamat: Ex totis animæ viribus te saluto ac compello: Ave Virginum Regina: Ave mare gemmis plenissimum.

Nec hoc ei satis, totum invitans orbem ad matris istius venerationem:

Totis ergo, inquit, medullis cordis veneremur Mariam, quia hic est voluntas ejus, qui totum nos habere voluit per Mariam.

III. Ad

III. Ad Christum.

Iesu bone, ego nimis imperfectè tibi servo, nimis frigide te laudo & diligo. Ah, quàm longè adhuc absum à verà mei abnegatione; à verà Humilitate, Patientià, & Charitate! Te ergo rogo, ut quod minus est in me, tu digneris supplere pro me, & divinum cor tuum amoris plenissimum Patri offerre pro corde meo amoris egentissimo.

Domine Jesu Christe, amen te solum propter te, & nihilamem nisi in te.

Domine Jesu Christe auge mihi labores & dolorem, modò augeas patientiam & amorem.

Domine Jesu Christe da mihi ut in divino beneplacito tuo, in sanctissimà tuà voluntate unicè delecter, & in eà super omnia requiescam.

HORA VIII.

Disce MORI: id te doceat imminentis metus iudicii.

Memento homo pulvis, conscientiamque tuam interroga: Si hac te horà ad tribunal suum evocaret Deus, num paratus fores reddendè rationi? dicesset: *Cras ero?* emendationi tuæ indulgentiam promissit Deus, sed tuæ dilationi diem crastinum non promissit. Nihilominus omnia in futurum disponimus, & inter precipitia lenti sumus. Heu, heu, nos miseros, quàm totus homuncio nil est! O theatrum & ludum quidquid in hoc orbe **VIVERE** vocatur: Age, valedic rebus humanis, & ad reddendam rationem te para; tribunal te vocat. Nullam hinc moram, nullas inducias, nullam comperendinationem quaere. Hinc abeundum est; ne tergiversare: ratio reddenda est, ne excusa. Qualis vixis, talis & iudicaberis. Memento mori.

Disce VIVERE: id te doceat lex Veritatis.

ANTE omnia opera verbum verax precedat te. Veritatem enim requirit Dominus. Jurare & mentiri nesciat lingua tua. Veritati sic studeas, ut quidquid dixeris, juratum putes. Non est sinceri, non probi hominis, aliud pectore clausum, aliud lingua promptum habere. Veritas, sicut ubique mater est sanctitatis, sic ubique amanda est. Nulla duarum res tam inter se concordans sunt & cognatae, ut **VIRTUS** & **VERITAS**. Premi quidem solet veritas, non opprimis; emergit tandem: impugnat sepe, non vincitur. Veritatis amator nullus reprehensor est metuendus, aut enim reprehensus, inimicus est, aut amicus: inimicus si insultat, ferendus; amicus si errat, docendus; si ipse doceat, audiendus est. Tegere, polire, fingere, comere, fucare Veritatem, est degenere, ap. 1. honestare; mentiri, est animam necare. Os enim quod mentitur, occidit animam.

Disce ORARE: id te doceat Oratio exercendis divini amoris actibus.

XIII. Actus amoris in Deum.

Omi amantissime Deus, 1. Ad te summum bonum, toto cordis affectu feror. 2. In immensissimà bonitate tuà exulto, 3. & gaudeo, quod te omnes Angeli adorent, beati omnes honorent & laudent. 4. O mi creator, quàm ego cupio, ut omnes homines te agnoscant & colant; tibi uni omnes serviant! 5. Ah, quàm me poenitet omnium peccatorum meorum! 6. Et ideo firmissimè statuo legem tuam posthac in omnibus observare. 7. Omne solatium meum in sanctissimo tuo beneplacito quaeram; 8. Aversabor, quidquid tibi displicuerit. 9. Mi Deus, omnia mea tua sunt, tibi omnia consacro: 10. Propter te adversa omnia liben-

A tissimè tolerabo: 11. Permissione & dispositione tuà semper contentissimus ero. 12. O Bonitas, tuum in me amorem adauge. 13. O Charitas, te nunquam amare desinam.

Explicatio precedentis Orationis.

Cum virtutis laus omnis in actione consistat, amoris in Deum tendentis actiones interiores à Theologis plerumque hæc solent assignari.

1. Deum, tanquam **SYMMVM BONVM**, videndum ac fruendum **pienissimo affectu desiderare.**
2. Sua Deo bona omnia velle, nec aliam ob causam, nisi quia bona Dei sunt, uti sunt sapientia, bonitas, potentia, &c.
3. Impensè gaudere, Deo ab Angelis, beatis, probis omnibus serviri.
4. Desiderare unicè, ut res create omnes, gloriæ, honorique divino sese impendant.
5. Animo dolere ob omnes in Deum injurias, & à se & ab aliis commissas.
6. Serio constituere, omnem Dei legem exactè observare.
7. Unicam in omnibus Dei voluntatem sibi sequendam proponere.
8. Aversari omnia, quæ quis Deo displicere cognovit.
9. Omnia sua Deo liberalissimà submissione offerre.
10. In res adversas omnes Dei causâ tolerandas promptum animum obfirmare.
11. Divini regiminis providentiam ubique agnoscere, & extollere.
12. Fateri se divinis favoribus minis respondere, & amoris augmentum poscere.
13. Beatam in Dei amore perseverantiam assiduis precibus efflagitare.

Circa has divini Amoris actiones duas maxime notanda.

Primum. Letales animi plagas non perferant, nisi **Duo** amor aut dolor, sive, ut Theologorum ore loquimur, duo tantum sunt actus, qui perditam Dei gratiam recuperent, actus charitatis, & actus poenitentiae, quorum alter alterum includit. Publicanus dolendo potissimum, Magdalena diligendo precipuè omnem animi pestem detersit: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Luc. cap. 7. vers. 47.

Secundum. Primaria divini amoris actio est, serio & ex animo velle omnibus Dei præceptis parere. Qui *Ioan. c. 14. habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me.* 1. Ioan. c. 5. *Hec est enim charitas Dei, ut mandata ejus custodiamus.* vers. 5. Ad hanc amoris divini actionem exercendam quisvis hominum obstringitur in triplici fere periculo. Primum periculo cum quis graviter à dæmone impugnatur, aut aliis ad vitia illecebris invitatur, & hæc sunt exemplo: videt quis auream sine custode monetam; deprehensum habet sub unguibus inimicum; cernit oblatam explendæ libidinis occasionem; hic cacodæmon ingenti conatu suggerit: sic elabi fines pulcherrimam hanc occasionem? en nummos aureos, en opportunam ultionis horam, en paratas delicias; aude aliquid, frui, & opportunitate, dum licet, utere. Hic necessarium omnino, ut, qui letale crimen horret, in Deum amorem sic testetur: Domine Deus, lex tua & tuus honor, chariora mihi sunt, quàm lucrum meum, quàm turpis & verita voluptas, quàm totus orbis. Nisi is, qui in hoc lubrico stat, sic egerit, Deum perdidit, gratia Dei excidit, celum amisit, aut ergo tunc Deum amabit, aut à diabolo vincetur. Quod si hominem clandestine mentis, aut furtive corporis libidini deditum interrogem: Mi homo, amasne Deum? amare se affirmabit. Sed an decalogum nosti? novi, dicit. Etiam præceptum sextum tenes? dicit, teneo.

neo. Nunquid eo libidinem omnem prohiberi censet? A cenſeo, respondebit, nec aliter poterit. Et tamen in hanc expreſſiſſimam Dei legem, nihilominus tam petulanter, toties peccare audeſ? ergo tua tibi muliercula, tui tibi furtivi amores, tuæ tibi oblectatiuncula præ Deo, præ Dei lege, præ honore Dei, longè ſunt chariora: ergo in te nec ſcintilla vivit divini amoris, quamdiu hos mores & impurum hunc amorem perſeveras. *Hac*

1. Ican. 6. 5.
verſ. 3.

est enim charitas Dei, ut mandata eius custodiamus. Quid est,

inquit Auguſtinus, quod diligo Regem, ſi odio habeo

eius legem? & veriſſimè Gregorius: Vae, inquit, amar,

qui ad mandata eius à ſuis ſe voluptatibus coarctat: qui per

illicita deſideria diſſuiſi, proſectò Deum non diligit, quia ei ſua

voluntate contradicit.

Deinde, ad eandem divini amoris actionem quem-

que obligat alterum non hoc digna continentis anima.

Nemo jactet pudicum animum, ſi impudicum habeat

oculum: nemo de caſto corpore gloriatur, cujus caſta

non ſit cogitatio. Optimus Jobideus cum oculis ſancie-

cus cui bar foedus, ut poſſet etiam cum cogitationibus: Peppi, oculus &

ait, ſedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine:

quam enim partem haberet in me Deus deſuper? Oraculum

accipe à beato Hieronymo editum: Quacunque, ait, vir-

tute polleas, quibuscunque operibus niteas, ſi ſingulo caſtitatis

careas, omnia per terram trabis. Et crede mihi, mi homo,

ſi te peſtilens libidinis uredo adurat, nec reſiſtas, periſti.

Corpus, animus, pecunia, fama, omnia tibi tua peric-

runt: vale dic celo, & morere. Ergo principiis obſta,

& caput obtene hunc colubro, ne cauda te venenat.

Pſal. 118.
verſ. 34.
1. Ican. 6. 5.
verſ. 3.

Postremum denique corporis animique periculum, idem quod dixi, divini amoris argumentum poſtulat: ut, cum quis fatalem ſibi horam imminere ſentit, hoc ipſo in ſuum conditorem amore feratur, idque non prænae formidine, non præmii ſpe, ſed quod agnoſcat, hoc à ſe ſymmo bono modis omnibus deberi. Hac certè ſupremâ vitæ hotâ, ſi unquam, lex illa, quàm integerrime poteſt, obſervanda: Diliges Dominum Deum tuum, ex

Luc. cap. 10.
verſ. 27.
1. Cor. 13.
verſ. 8.
Ephes. 1. 4.
verſ. 15.

roto corde tuo, & ex totâ animâ tuâ, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tuâ. Charitas nunquam excidit. Ergo, in charitate creſcamus in illo per omnia.

Proreſtatio ad Deum, ſaltem ſemel per hebdomadam dicenda.

Siquidquam, ô mi Deus, cogitavero, dixero, fecero per imprudentiam, quod divino beneplacito tuo repugnet: coram te, Domine, totaque curiâ tuâ cæleſti proteſtor, id præter & contra voluntatem meam fieri. Si aliter accidat, Miſerere, Domine, & errantem illicò revoca, cadentem ſubleva: & ne id contingat, per bonitatem tuam rogo te, miſericordiſſime Deus, ut bene-dictione tuâ me prævenire, & tanquam rem tuam poſſidere ac regere digneris. Arbitrîi mei libertatem tibi ſic ſubjicio, ut illam à te, ſi opus, etiam cogi cupiam, & vinciri, ne contra te rebellet, aut contra voluntatem tuam vel minimè quid committat. Unicè velim, mi Deus, quod tu viſ; & quod tu non viſ, id & ego unicè nolim. Hac mea unica ſit voluntas, voluntatis tuæ beneplacitum querere, ac facere in omnibus. Si quid, Domine à te petam, ne largiaris petenti quod honori tuo derogat, quod tuæ voluntati repugnet. Scio, ô bonitas, ſcio: id mihi ſolùm obest, quod tibi non placet. Ergo te per omnes Sanctos Angelos tuos oro, da mihi odium mei, & tui in omnibus amorem.

Gemitus ad Deum anhelantes, amoris pleniffimi.

Amo te mi Deus, cupioque ardentius amare. Hac amoris flammâ cor meum penitus liqueſcat. Nihil extra te me beat. Et quando, mi Deus, & quando ad te hinc evolabo?

HORA IX.

Diſce MORI: id te doceat maximus debitorum numerus.

Memento homo ſpuma, immenſo ære alieno te laborare. Cogita peccata tua omnia, & in unum

ea cumulum compone: tot laſcivas cogitationes, tot Marce verba non oſioſa tantùm, ſed contumelioſa, foeda, detraſtoria: tot facta improba nullo ſuoco excuſanda. Intuere hos tantos noxarum acervos, & fateri cogeris: Magnus debitor ſum multorum millium talentorum, & heu, ſi me ſic oberatum mors meo adverſario tradat, certum eſt, carcere non exibo, dum ad teruncium ſolvero. Mature debitor cogita & aliis ſæpe ignoſcito, tibi nunquam. Qui ſe cognoscunt, uti ſemper peccant, ita ſemper plorant. Viſ nunquam eſſe triſtis? bene vive: beatus ille homo, qui ſemper & ubique ſic vivit, ut unamquamque diem velut ultimam, & non redituram conſumat. Memento mori.

Diſce VIVERE: id te doceat lex Caſtitatis.

Fruſtus Spiritus eſt charitas, continentia, caſtitas: Omnis autem ponderatio non eſt digna continentis anima. Nemo jactet pudicum animum, ſi impudicum habeat oculum: nemo de caſto corpore gloriatur, cujus caſta non ſit cogitatio. Optimus Jobideus cum oculis ſancie-cus cui bar foedus, ut poſſet etiam cum cogitationibus: Peppi, oculus & ait, ſedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine: quam enim partem haberet in me Deus deſuper? Oraculum accipe à beato Hieronymo editum: Quacunque, ait, virtute polleas, quibuscunque operibus niteas, ſi ſingulo caſtitatis careas, omnia per terram trabis. Et crede mihi, mi homo, ſi te peſtilens libidinis uredo adurat, nec reſiſtas, periſti. Corpus, animus, pecunia, fama, omnia tibi tua peric-runt: vale dic celo, & morere. Ergo principiis obſta, & caput obtene hunc colubro, ne cauda te venenat.

Diſce ORARE: id te doceat Oratio B. Francis.

DEVS MEVS, ET OMNIA.

Beatum Franciſcum accepimus noctes ipſas quatuor verbalorum horum commentatione & creberrimâ repetitione, non ſemel ſummâ cum animi ſui voluptate tranſigſſe. Igitur voce præeantem ſequete, & dic:

DEVS MEVS, ET OMNIA.

Millies hoc dicam, millies hoc cogitabo, millies hoc, & uſque, & uſque, & uſque millies repetam. Neque enim vel dicere vel cogitare majus poſſum aut melius, quàm hoc ipſum, DEVS MEVS, ET OMNIA. Alii via querant, alia deſiderent, unum ego Deum meum quero, Deum deſidero: O DEVS MEVS, ET OMNIA. Opes aliis & honores, voluptates aliis univerſas relinquo: Deum ego habeam, & omnia habeo. Totos aliis ego mundos concedo: aureos & gemmeos montes non invidio; ſummas delicias permitto; mihi Deus meus eſt omnia. Nihil ita bonum, nihil ita pulchrum aut jucundum, quin ſummum illud & primum bonum, & melius ſit, & pulchrius ſit ac jucundius. DEVS MEVS, ET OMNIA! quàm me varia ſæpe accendunt deſideria, quàm diverſis ſubinde æſtu cupiditatum: ita ut cum lunatico illo adolescente, modò in ignem, modò in aquam rapiar. Sed quænam illa tanta bona ſunt, quæ ego tam anxie appeto? num hoc vel illud genus edulii aut potionis? Deus meus, cibus meus, potus meus, & omnia. Num hoc vel illud genus relaxationis aut voluptatis? Deus meus, gaudium meum, voluptas mea, & omnia. Num hoc vel illud genus honoris aut dignitatis? Deus meus, honor meus, mea dignitas, & mea omnia. Quid eſt tandem quod appetere poſſim, & cujus loco, mihi non Deus ſit, & ſit omnia? mihi epulatio, mihi oblectatio, mihi quies, mihi theſaurus Deus eſt, mihi Deus omnia, & plus quàm omnia. Nam etſi cibus, quibus inhio, veſci: potus, quem ſitio, teſſi: voluptate, quam ardeo, frui: honores, quos ambio, allequi

Deo frui
est perfe-
ctissime
frui omni-
bus bonis.

assequi liceat: quid istud vesci, quid istud refici, & frui, A
& assequi? DEVS MEVS, ET OMNIA, te frui, à te refi-
ci, est perfectissime refici, est frui omnibus bonis: DEVS
MEVS, ET OMNIA. At verò labor premit, dolor affligit,
cura distrahunt, homo turbat, & exagitat. Nihil horum
metuendum; neque enim hæc omnia, etiam si simul in-
gruant, mala sunt, si summum illud bonum opituletur
Deus. DEVS MEVS, ET OMNIA. Tu mihi, ô bone
Deus, ô bonitas, tu in labore quies, in dolore voluptas,
in curis securitas; tu mihi ab omni hominum insultu
propugnaculum tutissimum; tu mihi ab omni malo re-
fugium; tu mihi ES OMNIA, quæcunque tandem desi-
derare possum. Ergo, quodcunque in posterum, &
quodcunque bonum appetiero, hoc ipse mihi semper
occinam: DEVS MEVS, ET OMNIA. Desine, ô homo,
impuros ritulos sectari, cum fontem purissimum ha-
beas: Deum habes, omnia habes, quæcunque habere
concupiscis.

Oratiuncula selecta ad Christum Dominum.

Prima.

Dam mihi obsecro, Domine, diabolica vitare conta-
gia, & ad te meam, etiam rebellem, compelle
propitiis voluntatem.

Secunda.

Omnipotens æternæ Deus, fac mē tibi semper, &
devotam gerere voluntatem, & majestati tuæ sin-
cero corde servire.

Tertia.

Tvæ me quæso, Domine, gratia semper & præve-
niat & sequatur, ac bonis operibus jugiter faciat
esse intentum. Qui vivis in sæcula sæculorum.

*Vna voluntas Dei, adversa, morbum, mortem inferentis:
& hominis ista perferentis.*

Deus meus, amor meus, absit, ut quod tu vis, ego
nolim; aut quod tu non vis, velim ego. Tua volun-
tas, mea voluntas: imò jam amplius mea non est, quia
tua esse cepit, imò tua jam mihi sequenda est, quia
mea esse cepit. Idem ego velle debeo, quod tu; & verò
etiam, ô Domine, volo. Vis me agrotare? volo. Vis me
depauperari? volo. Tabescere? volo. Doloribus affli-
gi? volo. Solatiis destitui? volo. Adversis plurimis exer-
ceri? volo. Mori etiam? & hoc volo. Vis me cæco ad-
scribere? volo quàm maximè. Inferis addicere? Ah! bone
Jesu, ut tu hoc velles, volebam ego & merebar: ut ego
hoc nollem, & volebas tu & merebaris. Atque
si fieri posset (uti sanè non potest) horum alterutrum:
aut sanctissimam tuam voluntatem irritam esse, ut ego
beatus sim; aut me damnatum esse, ut sanctissima vo-
luntas tua rata sit, proclamo: melius est damnari me; &
servari, quod tu vis, ô Deus. Sed, ô bonitas, mortem D
meam, scio, non vis, qui Filii tui mortem ideo volebas,
ut posses non velle meam. Per illam ergo Filii mortem
te rogo, ô Pater, à morte æternâ me eripe. En vulnera,
en sanguinem, quo tibi pro me litatum est: Filio nole-
bas parere, ut posses servare. Quia ergo & potes, &
vis misereri, ô immensa, ô tremenda Majestas, misere-
re mei, parce mihi. Peccavi, negare non possum; sed tu
potes condonare quidquid peccavi. Serva me, Deus,
quem creasti: opus tuum sum, & te meum opificem
videre & æternum laudare cupio. Potes quidem, instar
figuli, me luteum vasculum & sub sui auctoris manu
parum obsequens frangere: & (pridem id meritis sum)
in flammis abjicere, sed quia major est tua bonitas,
quàm malignitas mea, parce Domine, parce, parce, vi-
vam amando te, qui brevem moriar, hoc per ultimum ha-
litum rogando te: MISERERE.

Annotatiuncula de Divine & humana voluntatis
conformatione.

Per omnem sacram paginam, nihil commendatius Prima de
est, quàm hæc divinæ & humanæ voluntatis unio. divinæ &
Christus utique omnium hominum optimè orare no- humanæ
vitæ; sic autem oravit: *Pater, non mea, sed tua voluntas fiat.* voluntatis
Sed nec nos aliter orare docuit: *Fiat voluntas tua, sicut in conformati-
celo, & in terrâ.* Mille alia bibliorum pro hoc testimonia notatio.

I. Unicam in omnibus Dei voluntatem attendere, Secunda.
est compendium & summa optimæ ac tranquillissimæ
vitæ.

III. Extra omnes tempestatum furias, supra nubes Tertia.
securus degit, quicunque sua omnia ad unicam Dei vo-
luntatem collineat. Amicis summum precandi genus est
VELLE: Deo amicum facit, idem in omnibus semper
OMNIA cum Deo.

B IV. Quæcunque in orbe sunt, aut verè mala, & in Quarta.
Deum peccata sunt, aut certè mala non sunt, quia nec
peccata sunt. In prioribus illis Dei permissio, in his dis-
positio semper admirabilis elucet. Nam omne malum
pœnæ, ut Theologi loquuntur, positivè & effectivè à
Deo est, illius etiam quæ è peccatis nascitur. Ipse Deus
harum pœnarum omnium clarissimè auctorem se fate-
tur, Isaiâ proclamante: *Ego Dominus & non est alter: for- 1sa. cap. 45.
mans lucem & creans tenebras; faciens pacem, & creans ma- 2.6. & 7.
lum: Ego Dominus faciens omnia hæc.* Amos hoc ipsum con- Amos cap. 3.
firmans: *Si erit malum, inquit, in civitate, quod Dominus vers. 6.
non fecerit? Ergo quæcunque demum subeamus pœnas, 1. Reg. cap. 3.
a quo & fidenti animo dicamus: Dominus est, quod bonum vers. 18.
est in oculis suis faciat.*

V. Ideo sapienter Epictetus: *ne posses*, inquit, ea Quinta.
quæ sunt, irasci fieri ut tu vis: sed, si sapias, ita velis ea fieri ut sunt. Enchir. c. 13.
Sic omnia secunda tibi accidunt. Sapientis Thomas à imit. Chri-
Kemp. Homo internus citò se colligit, sicut res eveniunt, sic se sit lib. 2. c. 1.
illis accommodat. Sapientissimè Salomon: Non contrista- num. 7.
bit iustum quidquid ei acciderit. Quid enim tristetur ille, Prov. 4. 12.
qui in omnibus summam Dei providentiam, & sanctis- vers. 21.
simam ejus voluntatem agnoscit?

VI. In omni fortunâ, secundâ & adversâ, in quavis Sexta.
turbatione aut tentatione, in quibuscunque procellis,
tutissimum & optimum, unicam sibi Dei voluntatem
sequendam proponere: universâ & singula, quæ facien-
dâ & ferendâ, in unam Dei voluntatem reducere. Hac
quicquid ierit, tutissimus ibi.

VII. In morbo & morte non est utilius exercitium Septima.
ullum (Ludovico Blosio teste,) quàm ut quis seipsum In consil. pu-
ex integro divinæ voluntati submittat, & immensam sili pag. 328.
Dei bonitatem ac misericordiam HUMILITATIS &
CHARITATIS brachiis amplectatur.

HORA. X.

Disce MORI: id te doceat usitatus
defunctorum Psalmus.

Memento homo aura, quid tibi omnes è tumultis
defuncti acclament: MIHI HERI, ET TIBI HO-
DIE: Memor esto iudicii mei, sic enim erit & tuum. Hic ille Eccli. c. 38.
communis mortuorum Psalmus est, quo invitatur ad vers. 23.
tumulum. Imus huc omnes, nec sejungimur, sed leniter
alter alterum anteimus. Hæc lex est universi: nasci, sur-
gere, languere, mori. Omnes morimur, & quasi aqua dilabi- 2. Reg. c. 14.
mur in terram, quæ non revertuntur. Ideo id sæpe cogitan- vers. 14.
dum est. Quare sarcinulas collige, brevi aderit qui te
ducat ad PLURES. Iter hoc ne cauro, nec prece, nec pre-
ticio, arte nullâ redimes. Eundum est, eundum, & in
alium orbem migrandum: si mortem metuis æternam,
vide ut tua ante te vitia moriantur. Memento mori.

Disce

Disce VIVERE: id te doceat lex Humilitatis.
Gloriam præcedit Humilitas. Et qui sine Humilitate virtutes congregat, in ventos pulverem jactat. Verè modestus & humilis non vult modestus & humilis, sed vilis videri, cum affligitur & contemnitur, sibi ipse identidem occidit: **HIS OMNINO DIGNVS ES.** Cadere vult, non ascendere, qui ad alta non per infima tendit: perire vult, qui se in superbiam & pretium sui præcipitat. *Quanto magnus es, humilia te in omnibus.* Et queso cur spectatores tibi deligis in terrâ, cum theatrum habeas constructum in cælo? quid sterilem gloriolam aucuparis, cui gloria æterna promittitur? Nihilominus Humilitatis umbram multi, veritatem pauci sestantur. Humilem ostendit indefessa patientia, & generosus summet conceptus. Et hoc tibi longè sit certissimum de teipso: Tantò major eris in oculis Dei, quantò minor fueris in tuis: tantò Deo pretiosior, quantò tibi ipse vilior.

Disce ORARE: id te doceat commendatio anime in manus Creatoris: In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum.

Iam commendo sanus & valens, ut commendatum habeam, ô Christe, quando illum commendare non potero amplius, et si suis vinculis nondum solutum. Timeo tempus illud, quo inter vivos ero, nec esse me sciam. Videmus in plerisque moribundis id fieri. Spiritus vivunt, & vivere se nesciunt. Quis palpitantem tunc spiritum & migrare trepidantem tandem tamen ex amico carcere migrantem recipiat, si tu excludas, orbis Conditor: Christe patientissime recordare, etiam te in extremis illis angustis lacrymatum, & deseri questum esse, spiritum Patri commendasse, exclamasse, expirasse: Ad te ego jam clamo, ut tu meus servator spiritum meum suscipias, quocumque morbo, tempore, loco, è corpore abeuntem. Recordare, bone Jesu, in cruce te brachia expandisse, pectus aperuisse, caput inclinasse, Ecce, anima mea à rebus creatis omnibus deserta refugium querit: in illa tua brachia sese immittit, in tuum illud pectus sese ingerit: admiite, obsecro, miseram, & ne inde extorta, donec ita Dei transeat. Hic secuta, hic ab inferorum satellitibus tuta lateat. Ergo, in manus tuas, Domine, commendo spiritum meum, immò tuum, quia tu eum creasti & reparasti: figmentum tuum; ô Deus, ne despice.

Aspirationes ad Christum pro felici obitu.

Psal. 142. **N**on ineres in iudicium cum servo tuo, dulcissime IESV, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.
Pf. 78. v. 8. Ne memineris, bone IESV, iniquitatum mearum, cito accipiem me misericordia tua, quia pauper factus sum nimis.
Psal. 12. Illumina, mansuetissime IESV, oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, prævalui adversus eum.

Domine IESV Christe, fili Dei vivi, pone passionem, crucem & mortem tuam, inter iudicium tuum, & animam meam.
O mi amantissime Domine IESV Christe, ob honorem & virtutem, tua benedictio passionis, jube me adscribi in numerum electorum tuorum.

Ad omnes SS. Angelos ardens suspirium.

Securitate, subvenite, ô vos omnes beatissimi Spiritus, Sancti Angeli Dei, & cum in extremis vestram opem non amplius implorare potero, ne me deserite.

HORA XI.

Disce MORI: id te doceant repentine mortis insidie.

Memento, homo somnium, cum cubitum te confers, quam plurimos somnum inchoasse &

A usque cōtinuasse, morte subitâ extinctos. Ita Sizara *sopo-ind. cap. 4.* rem mortis *faciens desecit. & mortuus est.* Quot sani cubitum *vers. 21.* jerunt, reperti mortui: quot inter colloquendum, cæ- *Ad rapio-* nandum, ridendum subito abrepti? mille modi sunt *dam vitam* leto. Unica venenata herbula, vulnuscule neglectum, *mors ha-* pustula vix conspicua, acinus uvæ, recti tegula, piscis metus *bet inau-* spinula, guttula medicata, tenuissimus pilus, ipsa etiam *tus.* vel paulo corruptior aura necat hominem: ad vitam rapidam innumeros habet aditus insidiosissima mors. Ideo dies omnis & ordiendus cautissimè, & claudendus, optimus ordo est, à Deo diem incipere, & cum Deo finire: nec prius plumis se mergere, quam rationes sint positæ de luce transectâ. Nimium temerarius est, qui offenso & nondum propitiato Deo, audent obdormire. Sic somnum semper inchoa, ac si quis auri insuloret. *Hac nocte reperent ære animam tuam. Memento mori.* *Luc. cap. 11. vers. 20.*

Disce VIVERE: id te doceat lex Charitatis.

Diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum, omnia. *Ad Rom. 8.* Beatus, ô Domine, qui amat te, & inimicum pro- *vers. 7. & 1.* pter te. Causa diligendi Deum, Deus est; modus, sine modo diligere. Ubi thesaurus tuus, ibi & cor, & amor tuus est. Vis nosse ubi tuus thesaurus sit: attende quid ames, vis nosse quid ames: attende quid cogites. Ibi thesaurum condis, quod crebras cogitationes mittis. Ubi Dei oblitus est, ibi Deus thesaurus non est. Sed nec Deum amat, qui ullum hominem odit. Paulinum dogma nosti: *Si charitatem non habueris, nihil sum,* et si ha- *1. Cor. 13.* beam alia omnia. Et *Super omnia autem charitatem habet.* *vers. 13.* te. Licet ergo tota hortæ, totas vineas, aureos montes, gemmeas domos in stipem eroges, si vel unicum hominem odisti, nihil dedisti. Nunquam enim concordiam habebis cum Christo, si discors esse volueris cum Christiano. Tota lex Christi tribus litterulis includitur: *A.M.A.* Deum ama & omnes leges servasti. *Non habet cōcordiam cum Christo, qui discors est cum Christiano.*

Disce ORARE: id te doceat Oratio pro felici vita sine.

Sanguine tuo, Christe Jesu, à peccatis omnibus lava me, & concede ut anima mea, cum è corpore migraverit, ante tribunal tuum appareat munda. O bone Jesu ne deseras me in ultimis angustis, in supremâ mortis luctâ, à quâ tota pendet **ÆTERNITAS.** O mi redemptor in manus tuas spiritum meum jam commendo. Tua, ô mi Deus, sanctissima voluntas in me semper fiat, & in æternum.

Ad Christum crucifixum.

Adoro te, Jesu Christe, & benedico tibi, quia per crucem tuam redemisti mundum. Salvator mundi salva me, qui per crucem & sanguinem tuum redemisti me. Trahe me ad te, ô bone Jesu, qui dixisti, cum exaltatus fuero à terrâ, omnia traham ad meipsum; te deprecor per pretiosum sanguinem tuum, quem pro me peccatore effundere voluisti, ut abluas omnes iniquitates meas. Creator & redemptor meus, Christe Jesu, totum me tibi trado, non me rejicias; ad te venio, non me repellas. Ne projicias me à facie tua, & Spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Ne perdat me iniquitas mea, quem creavit omnipotens bonitas tua.

Ad omnes SS. Angelos læminis moribundi gemitus, & impendentis iudicii memoria.

Ovos omnes purissimi Spiritus, Sancti Angeli Dei, respicite in me. Hic ego jaceo gemens & suspirans, quia manus Domini tetigit me. Mors mihi in oculis est: mortalium jam nemo amplius, vos soli potestis succurrere. Iudicii dies mihi jam est inductus; cheu, comparandum est eorum summo Deo, & reddenda ratio de cogitatis, dictis, factisque omnibus. Scitis, ô beatissime mentes me vilem terræ vermiculum, quondam honoris vestro dicere aliquid aut facere conatum esse. Ah, ne me

me deferite in his summis angustiis meis, in hac ultimâ necessitate, à quâ mihi tota penderet *ÆTERNITAS*. Momentum illud jam imminet, in quo salus mea omnis, aut perenne fiat exitum. Ah! juvate, & ante regem regum pro me supplices procumbite, & meum mihi oblecto conciliate judicem. Sententiam ego nunc expecto supremam; vos impetrate, ut ea mitis sit & ad vitam. Mortem, quam ego meritus fuisset, æternam, per vestras preces meritaque liceat deprecari. Subvenite Sancti Angeli Dei, subvenite, succurrite, jam jam aderit judex, Christus *JESVS*. Miserere, ô *JESVS*, miserere: per omnes Sanctos Angelos tuos te rogo, *JESVS MISERERE*.

HORA XII.

Disce MORI: id te doceat improvisa mortis irruptio.

MEMENTO, homo nihilum, uti fures in domum illam nunciare non solent, quam horâ noctis duodecimâ, aut primâ, aut secundâ effringere vel suffodere statuerunt; sic nec mortis mos est, certis nunciis præmonere, se tali die aut horâ venturam. Ubique mors est, & semper in propinquo. Vigilate itaque, ô mortales, omni die, omni hora. Ipsi enim diligenter scitis, quia dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet. Jacob moriturus, collegit pedes suos super lectulum, & mortuus est. Animum tuum, ô homo, tuum spiritum tu collige. Ibis brevi, ibis in domum *ÆTERNITATIS*. Punctum est quod vivimus, & adhuc puncto minus. Vita, quam expectamus, verè diuturna, æterna est. Memento mori.

Disce VIVERE: id te doceat lex Familiaritatis cum Deo.

Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Non metuenda est hic familiaritas nimia, quo quis Deo familiarior erit, hoc erit & Deireverentior. Amicos facit animorum conjunctio, & consiliorum communio. Amicus Deo nemo fit, nisi purgatissimis moribus. Hic ego, mi homo, summe oro, tracta causam tuam omnem cum tuorum amicorum optimo, cum Deo tuo. Bene tibi est? de hoc successu Deum consule. Malè tibi est? de hoc ipso nil sine Deo tuo statue, omnia cum hoc amico tuo delibera; tam fidenter cum ipso loquere, quam tu ipse tecum. Suavissimus est hic amicorum & fidelissimus, sed animæ solum Deum querenti. Dei quotiescunque minus fueris memor, mox redi & clama: O mi Deus, ô meorum amicorum amantissimum, diem perdidisti, quia præsentiam tuam amisisti, tui memoriam neglexi. Scio, eum, qui amicus est, omni tempore diligere: nec ei quidquam esse suavius, quàm esse cum amico. Amicitia quæ vera est, est *ÆTERNA*. Nam, omni tempore diligit, qui amicus est.

Disce ORARE: id te doceat examen Conscientiæ quotidianum practicum.

Tandè, inquit Gregorius, securus quis Dominum expectat, quando quotidie vitam suam suspectis examinat. Eleganter hujus officii submonens Augustinus: in tribunal, inquit, mentis tue ascende contra te, & te reum constatue ante te: noli te ponere post te, ne Deus ponat te ante te. Sapienter & Christianè Seneca: Deprehendas, inquit, te oportet, antequam emendes. Inquire in te: acculatoris partibus fungere, deinde judicis, novissimè deprecatoris. Ideo, quantum potes, te ipse coargue. Aliquando te etiam offende.

Quotidianum examen conscientiæ, orationem esse longè utilissimam, omnium sapientum vox est. Multi quinque illius assignant capita, nemo est qui hunc orandi modum sic doceat, ut is nemini videri possit difficilis. At erit facilissimus volenti doceri: tu modò sic ora, &

Tom. I.

A hoc solum observa, ut post duas primas oratiunculas nonnihil subsistas, & quomodo diem expenderis, cogites.

Ergo si sic oraveris, rem penè omnem factam habebis.

Examinâde conscientiæ capita. Primum.

I.

O Infinita bonitas, gratias tibi ago pro omnibus beneficiis tuis, quæ mihi hodie & totâ vitâ meâ contulisti. Tibi laus & gloria in infinitas sæculorum myriadas.

II.

O Immensa Majestas, da ut quidquid tibi hodie in secundum me displicuit, id mihi in memoriam integrè redeat.

III.

Hic exacte diei cogitata, dicta, facta in memoriam revoca, Tertium. & quid in Deum peccaris, expende.

IV.

O Inexhausta misericordia, ignosce mihi quidquid hodie peccavi contra te. Ego omnes offensas hujus diei, & totius vitæ meæ, in abyssum misericordiæ tuæ depono, & per mortem Filii tui te precor, ô Deus, dimitte mihi quidquid unquam in te peccavi.

V.

Æterna sapientia, Christe *JESVS*, firmissimè propono non peccare amplius.

Et hoc quotidianum est examen conscientie:

Addi possunt hæc.

Pater æternæ, per vitam & mortem Filii tui; per omnem bonitatem tuam te rogo, concede mihi ut in bono perseverem, & in gratiâ tuâ moriar.

Bonæ *JESVS* per extremas illas in cruce voces, quibus Patri spiritum commendasti, te rogo, suscipe spiritum meum in fine vitæ meæ.

Spiritus Sancte Deus, miserere mei, & sancta inspiratione tuâ me semper, & potissimum in horâ mortis meæ, adjuva.

Sanctissima Trinitas, unus Deus, miserere mei, nunc & in fine vitæ meæ.

A M E N.

HORÆ NOCTIS.

Exegimus HORAS DIEI; supersunt NOCTIS, quæ uti quærior, ita meditationi, quàm dies, aptior est. Idcirco quem per diem docuimus orare, per noctem meditari & considerare docebimus: prius tamen causas assignabimus, quare Angeli tanto amore, totque officiis meritisque sunt colendi.

Causæ cur SS. ANGELI, præ ceteris beatorum ordinibus, summe venerandi.

Causæ cur Angeli præ ceteris ordinibus.

I. Causa, Sacra Biblia.

Plenæ sunt divinæ literæ testimoniis & elogiis, de sunt venerabilissimo statu, deque plurimis SS. Angelorum randi. in nos beneficiis.

II.

Omnis vetus historia amantissima circa nos Angelorum ministeria variè deprædicat.

III. Numerus Angelorum.

Angelorum numerus nobis infinitus, soli Deo est numerabilis: ita innumeros in celo amicos habere poterit, quisquis eos sibi conciliare voluerit.

IV. Angeli, Dei vicarii.

Tam in præcâ quàm in novâ lege vices Dei funguntur Angeli. Frequentissimè promittit Deus: Mittam Angelum meum: Præcedet te Angelus meus: Immitet Angelus Domini, &c.

V. Nobis addidissimè.

Angeli nobis benevolentissimi sunt: & hoc unum omnibus suis officiis agunt, ut brevè eis quàm simillimi simus.

C c

VI. Nostra

VI. *Nostri sine numero patroni.*

Unico venerationis actu tot centena millia beatissimorum spirituum innumeros nobis patronos conciliamus.

VII. *Adversariorum de eis testimonia.*

Ipsi etiam adversarii Lutherus, Calvinus, etsi neget alios Divos & beatos; Angelos tamen expresse docet invocari posse, ut patronos & caustidicos nostros.

VIII. *Experientia quotidiana.*

Multos hominum quotidiana docet experientia, quam assiduas pro nobis, & fideles agant excubias beati Angeli, in nostrum omnium tutelam attentissimi.

IX. *Voluntas Dei.*

Deus Angelos curandae nostrae salutis praefecit: provinciam custodiendi nos in omnibus viis Deus Angelis demandavit. Angeli sunt Paedagogi hominis, ut Basilii loquitur; & ut Augustinus, Angeli sunt Domestici Dei, caeli Cives, Principes paradisi, scientiae Magistri, Doctores sapientiae. Angeli Ecclesiae theatrum est, in quo & Dei sapientiam mirentur, & ignorantiae nostrae opitulentur. Mille nos Angeli efficiunt beneficiis; mille nos Angelos afficiamus obsequiis.

Tem. 10.
pag. 984.

I. HORA NOCTIS.

Disce MORI: & cogita:

Nunquid non & mihi moriendum erit tandem, & moriendum? Cur ergo vasa non colligo?

Disce ORARE:

1. **A**NIMA Christi sanctifica me, corpus Christi lava me, sanguis Christi inebria me; 2. Aqua lateris Christi lava me; 3. Passio Christi conforta me. 4. O bone Jesu exaudi me; 5. intra vulnera tua absconde me; 6. ne permittas me separari abs te; 7. ab hoste maligno defende me; 8. in hora mortis meae voca me; 9. & jube me venire ad te; 10. ut cum sanctis tuis laudem te in aeternum, Amen.

Brevis est haec oratio, sed exercenda virtutes decem illustra documenta suggeruntur cogitanda, prout indicant numeri.

Documenta
decem ad
virtutem
exercen-
dam.

1. Communiō crebra. 2. Confessio frequens. 3. Passionis Dominica meditatio. 4. Oratio assidua. 5. Iudicii metus. 6. Perseverantia. 7. Fortitudo in tentationibus. 8. Memoria mortis. 9. Desiderium celestis patriae. 10. Eternitatis meditatio. Et haec ego tibi, una cum adiunctis duobus aliis documentis, per duodecim Noctis horas, brevissime explicabo. Faciamus initium hac hora.

Disce VIVERE: tua verò sit Vita,

Ioan. cap. 6.
vers. 53.

COMMUNIO CREBRA. Nisi manducaveritis carnem filii hominis, &c. non habebitis vitam in vobis. Amicum non amat, qui ejus praesentiam odit: nec sanè Christum diligit, qui ejus convivium fugit.

II. HORA.

Disce MORI: & cogita:

Quid me fiet post mortem? quò anima deveniet? incertum est. Cur ergo tam securus vivo, velut jam certus caeli?

Disce VIVERE: tua verò sit Vita,

Psal. 50.
vers. 4.

CONFESSIO FREQUENS. Amplius lava me à peccatis meis. Opus bonorum initium, est confessio malorum. Quotidie peccamus, peccata si non quotidie, saltem crebrius eluamus: peccatum enim, quod poenitentia non diluit, suo pondere mox ad aliud trahit.

Disce ORARE: & considerare.

Oratio vera
est cor-

ORatio vera, est cordis, non oris, aut labiorum: neque enim verba deprecantis Deus intendit, sed

A orantis cor aspicit, ait Isidorus. Itaque paullatim, mi hodie, Deus mo, & in minutioribus docebo te corde orare, hoc est, enim cor meditari, & quævis, divina maxime, attentius confidere. Optime orat, qui res suae salutis hoc modo confiderat. Pro more sic oraverat Isaac: Et egressus fuerat ad meditandum in agro, inclinatam jam die. Nihil est quod non assidua meditatio facillimum reddat. Primum quod tuar considerationi subijciam, interrogatiunculae sunt, quas tu ipse jam diu aves proferre. Nunc licet, tuarum partium sit quærere, mearum respondere.

Tres quaestiuiculae.

1. **Q**uò mi Angele, cur Deus pro lapsis Angelis, non itidem factus est Angelus, uti pro lapsis hominibus factus est homo?

1. Resp. Ah noli hoc quærere: RVINAM Angelorum, & LAPSUM hominum tu nunquam satis intelliges, nisi cum hominem exueris, & inter Angelos vixeris. Quis fando explicet aut cogitando satis indaget decretum illud, quo mississimus ille Deus, tot milliones nobilissimorum ac pulcherrimorum spirituum cælo descripsit, in omnem aeternitatem: & quis ille inter homines monarcha, qui trecentos principum aut regum filios ad gladium damnet, & in ferale theatrum productos secuti percussus jubeat, ob culpam, multorum iudicio, levissimam? & quid sint, ignoret mihi, mille Cæsarum filii ad Angelum unicum? tot tamen centenis Angelorum millibus ipsa bonitas recusavit parere. Et delectum quod erat? unica cogitatio, unicum NOLLE.

Verè vigilat rex noster, tam ad iustitiam quam ad misericordiam, ut indulgeat, & ut puniat. Creavit quidem Deus tot pulcherrimos Angelos, eos tamen ab aeterno praescivit fore foedissimos diabolos. At sicut Deus fecit Deus (ut rectè Augustinus) naturarum bonarum est naturarum optimus conditor, ita malarum voluntatum est iustissimus ordinator, ut cum illi male utuntur naturis bonis, ipse bene utatur voluntatibus etiam malis. Apostatarum Angelorum sedes jam hominibus decretae sunt, si tantum eas velint facere suas, bene vivendo: ita Luciferi ruina, humanae genti causa est sublimioris ascensus. Non vanè Origenes: Sicarum, inquit, virum esse, ut Luciferum vincerem, Luciferi in celo solum obrinerem: quo quis enim fortiter ac calidiorē superaverit diabolum, hoc celsiorem inter Angelos occupabit locum. Quis autem hominum, in principis Angeli sede sit collocandus, tu non refert scire: hoc scias, eum illic sublimissimum fore, qui ante hic fuerit verè submississimus studiosissimus. Haec sanctitatis regula non errat: Is apud Deum sanctissimus est, quisquis est apud seipsum humillimus.

2. **Q**uò Num, oro mi Angele, tot hominum in cælum sunt evehendi, quot Angelorum inde praecipitanti extant libri qui hoc constanter, nec sine ratione affirmant.

2. Resp. Et hoc velim omittas quærere: pia malim tibi placeant, quam curiosa. Sed est humanae gentis vitium, CURIOSITAS. Verissimè dixit Ecclesiastes: Sed Ecce, in lummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum & vers. 30. ipse se infinitis miscuerit quaestionibus. Tu hoc potius quære, quibus aliis ad Angelorum cætos eveharis. E divinis libris nostri novem illorum esse ordines: infimum Angelorum, proximum Archangelorum, supra hos Principatus, Potestates, Virtutes, Dominationes, Thronos, Cherubim, Seraphim. Uni horum inferi cupias. Sed quæris, quomodo id possis? Beata Mechthildis divinitus edocta, in hunc sensum de hac re loquitur. Ad primos ANGELORVM ordines viam sibi sternunt, qui egenis, agris, peregrinis, Dei causâ inserviunt. Ad secundam ARCHANGELORVM coronam contendunt, qui cum cælesti orationi rerumque divinarum meditationi se dedunt, possunt Ad PRINCIPATVS spectant, qui omnem in se noxiam cupidinem expugnant. Inter POTESTATES censentur, qui aliis eâ quâ par est curâ, amore, vigilantia praesunt. VIRTU-

VIRTUTIBUS annumerantur, qui opibus paupertatem A
preferunt, qui se patientie ac obedientie totos emanci-
pant. Ad DOMINATIONVM chorum anhelant, qui de-
votissimis studiis omnem suam voluntatem ad divinam
in omnibus conformant. THRONI dicendi sunt, qui as-
siduis rerū celestium meditationibus cor suum dignam
Deo sedem faciunt. AD CHERVINO S extollendi, qui,
quod in Deo per meditationem videt, quod in operosa
hac mentis quiete discunt, in aliorum animos sermone
transfundunt. SERAPHINIS accensentur, qui Deum
toto pectore amant, ardentque, & ipsos etiam, propter
Deum, inimicos, si quid amant aliud, in Deo amant, so-
lus Dei injuriā percellunt. Et hæc via est ad sublimes
illas Angelorum hierarchias.

3. Q. Et cur, mi optime cultos, nullus unquam San-
ctorum Angelorum (quod ego sciam) chari hominis
corpus infedit? quod tamen transfige Angeli sæpe sæ-
pius sunt aucti; quandoque multa millia diabolorum,
unius hominis membra, velut tabernam publicam
subierunt, vix multā vi pellendi. Cur non idem meliore
humanitate audiant beati Angeli?

3. Resp. Homo, templum est Numini sacrum; An-
geli, reverentiā & amore ducti, principis sui conclave
suo ingressu nolunt temerare: impudentis famuli est,
spectante Domino, aut sellam aut equum sui Domini
insidere: Angeli verò confervos se non differunt. Ac-
cedit, quod cum Deus hominis originem adeo nobili-
tari, admittit divinæ & humanæ naturæ connubio,
tam nihil sibi in hominem licere volunt Angeli, ut non
tantum Numinis, sed & hominis servos se dici tolerant,
nihil nisi iussu Domini in hominem moliantur.

Angelus exul, Dei amulus, modò Deus non abnuat,
omnia vi agit, & crudeli impudentiā. Atque huic Deus
sæpe annuit, puniendo homini, qui, si Deo neget hospi-
tium, hunc ab Orco hospitem jubetur admittere. Ge-
mina in corde hominis conclavia non sunt; unicum est,
in quo aut Deus hospitatur, aut diabolus: si Deo locus
non sit, certè est diabolus: sic ubi peccatum regnat, illic
exulat VIRTUS.

III. HORA.

Disce MORI; & cogita:

Quo morbo, quo tempore, quo loco, mors me in-
vadet: Hæc nemini prænantur. Cur ergo non quo-
vis loco, & omni tempore mortem expecto?

Disce VIVERE: tua verò sit VITA,

MEDITATIO DOMINICA PASSIONIS.
Christo passo in carne, & vos eadem cogitatione arma-
mini. Ab omni hoste tutus est, qui in vulneribus Domi-
ni Jesu se novit abscondere: nec sentit sua devotus mi-
les, cum sui ducis inuictur vulnera.

Disce ORARE: & considera:

Meditariuncula ter novenæ, quibus compendio è
sacris paginis, aut benignus Angelorum amor, aut iusta
in nos ira proponitur.

ANGELI I. Liberant à carcere.

Apostolos in carcerem à Principe sacerdotum con-
jectos, è vinculis educens Angelus: Ite, inquit, &
stantes loquimini in templo plebi omnia verba vite hujus.
Nec audiendus, nec timendus est homo, cum aliud
jubet Deus.

2. Servant in flammis.

Hebræos tres juvenes in flammis Babylonis quar-
tus ipse servavit illos Angelus. Innocentia ubique
ruta est: innocentibus flammæ pro rore sunt, leones
pro agnis.

Tom. I.

3. Vindicant à gladio.
Isaacum sub patris gladio constitutum, jam jam fe-
riendum liberavit Angelus. Et ecce Angelus Domini de celo Gen. c. 22.
clamavit dicens: Abraham, Abraham: qui respondit adsum, vers. 11.
dixitque ei: non extendas manum tuam super puerum, neque
facias illi quidquam. Laudatissima est obedientia quæ in
arduis præstatur.

4. Inter leones protegant.
Agnellum unum septem impatis leonibus obiectum
Angelus defendit intactum, quod de se confirmat Da-
niel: Deus meus misit Angelam suum, & conclusit ora leonum, vers. 22.
& non nocuerunt mihi. Inter leones, velut inces agnos se-
cura degit castitas, quam Angeli tuerentur.

5. In undis defendunt.
Mosen in fuscâ scirpæ Nilo innatantem ab exitio Exod. c. 2.
protexit Angelus, & educationem ei velut reginæ filo
impetravit. Pallio pro navigio utitur per furibundum
mare, qui Angelum habet navarchum.

6. E vinculis educunt.
Ad Petrum Angelus geminis catenis vincitum velut
Sol irradians penetravit; & dormientem impellens:
Surge, inquit, velociter, & circumda tibi vestimentum tuum, Act. cap. 12.
& sequere me. Omnium serarum claves habent Angeli, v. 7. & 8.
omnia penetrant: vinciri non potest, quem Angelus in
libertatem alserit.

7. Incendio vicino subducunt.
Lothum proximo jam Sodomæo incendio educentes
duo Angeli: Salva, inquit, animam tuam: noli re-
spicere post tergum, nec sis in omni circa regione, sed in monte
salvum te fac, ne & tu simul percas. Bonis moribus nocen-
tissimum venenum est malorum societas: Cum his ver-
sare, qui te meliorem facturi sunt.

8. A mortis supplicio eripiunt.
Angelus castissimam Susannam, eum jam duceretur, Dan. cap. 13.
à morte liberavit per spiritum innocentissimi adole-
scantis Danielis, qui in impuros senes publice procla-
mavit: Manet Angelus Domini gladium habens, ut fecit te
medium, & interficiat vos. Nemo gratis fudit Deo: in sum-
mis periculis, quò minus humanum, eò præsentius ha-
bet divinum auxilium.

9. Imminentem cladem avertunt.
Angelus, velut Imperatoris caduceator, ut inferen-
dam vastitatem cohiberet, proclamavit: Nolite nocere ter-
ra & mari, neque arboribus, quoadusque signemus servos Dei: vers. 3.
nostri in frontibus eorum. Vasa etiam vacua honori sunt,
quando sic signata sunt.

ANGELI I. Contumacie resistunt.

Balaamum asinā vehementem furore gladio invasit Num. c. 22.
Angelus, & Ego veni, inquit, ut adversarer tibi, quia
perversa est via tua, mihiq; contraria, iussitque eum aliud
nō loqui, quàm quod ei præceperit. Pronum est homini
errare, modò errore non monitus non recuset emendare.

2. Inobedientiam reprehendunt.
Univerſum Israël populum acerrimè oburgans
Angelus: Nolistis, inquit, audire vocem meam, & cur hoc Iud. cap. 2.
fecistis? concionem hanc non tantum magnus omnium
fletus, sed & magna morum emendatio secuta est. No-
xas ridiculè plorat, qui deplorata mox iterum patrat.

3. Superbiam puniunt.

Angelus Herodem veste regiā nitentem, pro tribu-
nali sedentem, & concionantem ad populum, percussit, Act. cap. 12.
eò quòd non dedisset honorem Deo, & consumptus à veribus
expiravit. Exosa est superbia vel ipsis superbis, & quā ra-
tione Superis placeret?

4. Hostium castra excurunt.

Angelus unicus magnum mare Assyrii sanguinis fu-
dit: Deiecit castra Assyriorum, & contrivit illos Angelus Do-
mini. Unica maledica lingua (qualem Sennacherib ha-
buit) & suum dominum, & innumeros alios trahit in
exitum.

Cc 2

5. Pluri-

5. *Plurimos peste perimunt.*

Angelus 70000. Israelitarum triduo peste necavit: cumque Hierusalem etiam eadem lue laboraret, Misertus Dominus super magnitudine mali imperavit Angelo qui percutiebat: Sufficit: jam cesserit manus tua. Levahique David oculos suos vidit Angelum Domini stantem inter calum & terram, & evaginatum gladium in manu ejus, & ceciderunt tam ipse, quam majores natu, vestiti cilicis, proni in terram. Quam severus est Deus in peccantes, tam mitis est in dolentes de peccato.

6. *In bellis terrori sunt.*

Judam Machabæum Angelus eques candidatus, armis aureis coruscus, contra hostes præcessit, cumque militibus se sequentibus animum injecit, ut in hostes leonum more irruerent, parati muros ferreos penetrare. Sub tali duce, quantumcunque parvis copiis, certa est victoria.

7. *Pro amicis se opponunt.*

Angeli in monte Dothano adeo formidandam & flammeam aciem explicuerunt, ut Elifæus servulo suo trepidanti dixerit: Noli timere, plures enim nobiscum sunt, quam cum illis, & ecce mons plenus equorum & currum igneorum in circuitu Elifæi. Veniant Xerxis copie, & invadant me; veniant universæ diabolorum catervæ, & irruant in me: ridebo tutus, dum me vel unicus tueatur Angelus.

8. *Belli duces constituunt.*

Angelus Gedeonem belli ducem salutans: Dominus, inquit, tecum, virorum fortissime: Vade in hac fortitudine tua, & liberabis Israel de manu Madian, sicut quod miserum tes Ego ero tecum. Per Angelos nemo non fortis est, si velit esse.

9. *Futurum exitium prædicunt.*

Angelus fortissimus saxum molare ingens sustulit (spectante id Joanne) & in pelagus excussit, clamavitque: Hoc impetu mittetur Babylon, civitas illa magna, & ultra jam non invenietur. Cavete Babylonii, vos balneum hoc expectat.

ANGELI I. Facundiam donant.

Isaia c. 6. v. 6. **I**saia Prophetæ labra calculo ignito, quem forcipe tulerat de altari, attraxerat Angelus. Facile est ei facundos ignes in frequens auditorium spargere, qui sub tali magistro Rhetoricam addiscit.

2. *Agrotos sanant.*

Joan. cap. 5. vers. 4. Aquam Hierosolymis intra Salomonis porticus conclusam Angelus per annum sæpius (ut plerique censent) in gratiam tot agrotorum movit, ut qui primus in eam descendisset post motum, sanus exiret. Non plebejus hic medicus est, qui aquam dumtaxat turbat, & agros sanat.

3. *Farigatos reficiunt.*

3. Reg. c. 19. vers. 7. Eliam Prophetam sub umbra juniperi dormientem & somno excitans, & cum fontanâ panem apponens Angelus: Surge, inquit, comede: grandis enim tibi restat via. Valeant regum deliciae, valeat falernum omne præ hac aquâ, quam talis è cælo pincerna ministrat.

4. *A caris vinci se sinunt.*

Gen. cap. 32. v. 24. & 25. A Jacob Patriarchâ vinci se luctando permisit Angelus, & victorem suum à fratris intentatis minis tutatus est. Dum vivimus, luctandum & pugnandum est: beatus es, si pugnando moriaris, quia mortuus mox coronaberis.

5. *Afflictos solantur.*

Gen. cap. 21. vers. 17. Angelus Abrahami ancillam Agar à desperatione revocans: Quid agis, inquit, Agar? noli timere, simul vicinum fontem desperatæ vitæ remedium monstravit. Miser & infelix est, qui non fuerit infelicitate tentatus.

6. *Ad benefaciendum hortantur.*

Act. cap. 8. vers. 26. Angelus Philippum hortatus: Surge, inquit, & vade contra meridianum &c. Voluit Angelus occasionem arripere, per quam Candaces Æthiopum reginæ quæstor

A religione verâ imbueretur. Occasio bene de aliis merendi, non quaerenda tantum, sed sæpe capienda est.

7. *E calo in terras committunt.*

Angeli tam in præscâ quàm novâ lege, officioso assensu & descensu calum terrâque petunt. Vidit Iacob in Gen. c. 28. somnis scalam stantem super terram, & cacumen illius rangens vers. 12. calum: Angelos quoque Dei ascendentes & descendentes per eam. Christus simillimum Angelorum huc illuc commeandi studium prædicans: Videbitis, inquit, calum aper- 1. Joan. cap. 5. tum & Angelos Dei ascendentes & descendentes supra filium vers. 5. hominis. Errate cupit, qui viam ad calum ab his cæli tabellaris discere negligit.

8. *Orantes animant.*

Uxor Manue simplici narratione viro referens: Vir ind. cap. 11. Dei, inquit, venit ad me, habens vultum angelicum, terribilis vers. 6. nimis. Cumque iterum utrique coniugi sese videndum exhiberet Angelus, ac de nomine interrogaretur: Cur, ibid. v. 11. ait, queris nomen meum, quod est mirabile? Et terret probos, & solatur Deus, omniâque in eorum bonum vult cedere.

9. *Castos ubique ardentissimè amant & propugnant.*

Castissima Judith pudicitiam suam inter ungues Assyrii prædonis Holofernis servatam, nulli nisi Custodi Angelo in acceptis referens: Vivit Dominus, inquit, quam custodivit me Angelus ejus, & hinc euntem, & ibi com- vers. 30. morantem, & inde huc repertentem, & non permisit me Dominus ancillam suam inquinari. Amica Angelis est Obedientia, amica Pietas, amica Demissio, super omnia amica illis est CASTITAS.

IV. H O R A.

Disce MORI; & cogita:

An non plurimi morte repentinâ sublati sunt? & quod migraverunt? Cur ergo ego mihi tam pacificam & lentam mortem polliceor?

Disce VIVERE: tua verò sit VITA,

ORATIO ASSIDUA. Quoniam oportet semper Luc. cap. 11. orare, & non desicere. Meditatio docet quid desit: ora- vers. 11. tio, ne desit, obtinet.

Disce ORARE: & considera.

Consideratio I.

Sanctorum Angelorum natura, & numerus.

CAPVT I.

CONSIDERA mirificam in Angelis naturâ excellen-
tiam, ob quam Angelus, perfectus homo; homo,
imperfectus Angelus dici queat. Angeli beatissimè vi-
vunt, sine omni corporeâ face, corruptionis omnis ex-
perts. Summâ insuper præditi sunt rerum omnium no-
titiâ, & abditissimâ cognitione, excepto solo cordis se-
creto. Tu solus nosti corda filiorum hominum, ô Deus, quam-
vis ad hoc pectoris arcanum penetrare facile est Ange-
lis: è signis plurima rimantur, & signa non sunt, Deum
cuncta scientem & videntem vident, & in Deo omnia
Patent eis universa naturæ mysteria; nec unum ex alio,
ut nos, ratiocinando deducunt, momento & simul ca-
piunt innumera. In gratiâ civinâ firmati intellectu suo
Deum semper aspiciunt, idque sine velo, sicut illam nos
olim (prout Paulus loquitur) facie ad faciem videbimus. 1. Cor. 13.
Voluntate Deum solum ardent, amoris divini plenissi-
mi. Hos, stellas matutinas rectè dixeris, aut purissimos
soles: quod si solem beatorum quilibet septies auctiore
splendore vincet, quantò magis hi proximi Deo aulici,
immenso radiabunt jubate? Verè terribilissimo nitidissi-
moque speculo sunt simillimi, in quo æterna sapientia,
bonitas, potentia, & amor conditoris clarissimè relu-
cent. Hi, illa sunt candidissima lilia, inter quæ celestis sponsus

Constr. 8.
vers. 14.
Parte 7.
cap. 50. n. 4.
sponsus supra omnem amœnitatem pascitur. Hi, montes illi optimorum aromatum fertilissimi. Hi sunt velut amœnissimum pratium, in quo mille millia florum, inter quos tamen (quod obstupescendum) duo ejusdem coloris, formæ, odoris nusquam reperiantur. Ita D. Thomas Aquinas existimat. Nec tamen secus sentientes rejiciendi.

CAPVT II.

Orat. de Nativitat. Dom.
Cap. 25. n. 3.
Dan. cap. 7.
vers. 10.
Angelorum numerus innumerabilis.
Psalm. 67.
vers. 38.
Numerus eorum tantus, ut (quod de eo verè Nazianzen.) mundum novum constituerent, qui nostrum numero longissimè superet. Nam uti cælum ea omnia, quæ complectitur, magnitudine; sic cælestes, universa numero excedunt. Et hunc Angelorum numerum nec intelligentiâ comprehendere, nec linguâ pronunciari posse, sed divinis paginis liquet. Job quærit: Numquid est numerus militum ejus? Lacedæmonum reges, trecentos selectissimorum militum; reges Macedonum, mille in corporis custodiam habuerunt. Omnia hæc numerabilia. Sed nunquid est numerus militum Dei? Daniel conatur sub calculum vocare: *Millia millium*, inquit, *ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei*. Nimirum hoc affirmat propheta: Angelorum numerum esse profus innumerabilem. Ita clarè B. Gregorius: *Superiorum*, inquit, *civium numerus apud sanctum Iob infinitus est, & apud Damaem definitus exprimitur, ut qui Deo numerabilis esse hominibus innumerabilis demonstraretur*. Accedit huic sententia regis propheta: *Civitas Dei decem millibus multiplex*.

Matth. 26.
vers. 53.
Luc. cap. 2.
vers. 13.
Zach. cap. 9.
vers. 8.
Al. Hier. cap. 14.
Christus in olivarum horto præservidum Petrum inhibebiturus: *An putas*, inquit, *quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plus quam duodecim legiones Angelorum? Tuo, mi Petre, & sociorum tuorum auxilium non indigeo*. Quiescant gladii Apostolorum, cum respiciam defensionem etiam Angelorum, ut qui Deo propugnari si vellem, non vos duodecim discipulos meos, sed duodenas Angelorum legiones à Patre meo exorasssem: fuissent 72000. Angelorum, uti B. Hieronymus numerat. Albertus Magnus eadem ratione hoc supputans: In una, inquit, legione sint Angeli 6000. Christus Dominus in monte Olivario, à septuaginta duobus millibus utique satis defensus fuisset, si sic defendi voluisset. Christo nato, ait S. Lucas, *facta est cum Angelo multitudo militum cælestium*. Milites vocat Angelos, quemadmodum Job, ut qui semper ad prælium, & ad honorem Imperatoris sui defendendum promptissimi ac paratissimi, Zacharia etiam tesse: *Circumdabo domum meam ex his qui militant mihi, euntes & revertentes*. Hi milites tam cari sunt Deo, ut nomen sibi titulosque sumperit, non ab aureo cæli palatio, non à terræ marisque thesauris, non à tremendo inferorum imperio, sed à suis militibus vocari voluerit: DOMINUS EXERCITVVM.

Al. Hier. 11.
vers. 22.
Apud. 5.
vers. 11.
Ed. Hier. cap. 14.
Paulus Apostolus in eandem ait sententiam, & accessit, inquit, *ad civitatem Dei viventis Hierusalem, & multorum millium Angelorum frequentiam*. Joannes Apostolus arcansissimorum confusus, Et vidit, ait, & audivi vocem multorum Angelorum in circuitu throni, numerus eorum millia millium. Luculenta sunt hæc testimonia, numerum Angelorum majorem esse quam vel capere vel dicere possumus. Dionysius Pauli Apostoli discipulus, tantam innuit esse Angelorum multitudinem, ut eam numeris nostris quamvis in immensum multiplicatis non facile simus definituri. Aliquot Thomæ Aquinatis discipuli, eam ajunt fuisse mentem magistri ut asserant plures esse Angelos sideribus cæli, avibus ætheris, Oceani guttulis, arenæ granulis, terræ herbulis & flosculis, plures imò ipsis atomis, minutissimis corpusculis, demum plures quam sint omnia in orbe, ut vocant, individua. B. Gregorii Nysseni verba non discrepant: *Sunt, inquit, infinita millia Angelorum*. Ejusdem profus animi est sanctus Bernardinus Senensis.

Tom. I.

A Mediolanensis præsul Ambrosius quosdam sententia Epistolæ ad Antioch.
ait, numerum Angelorum nonagies novies majorem esse omni numero hominum, idque confirmari à cap. 15.
D. Luca, ubi de pastore sermo, qui 99. oves deserit, ut errabundam unicam reperiat. Ita Christus, ajunt, Angelos deseruit, & in hanc incultissimam eremum demigravit, ut humanum genus ab errore revocaret: ita sentit D. Hilarius. * S. Birgita: Tot, inquit, millia millium serviunt Deo, ut si ab Adamo primo, homines universi, ad ultimum numerentur, omnibus & singulis hominibus, plures quam decem Custodes Angeli assignari possent. Hoc certum videtur, & divinis testimoniis congruum, multò majorem esse numerum Angelorum quam hominum. Quot eorum verò legiones, quot miliones sint, novit rex ille, qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat. Ipsi Angeli numeram suum in Deo, ut in speculo cernunt; mortalibus hæc arcana nondum scienda.

CAPVT III.

Sbmittamus ergo curiosi ingenii alas, & scite hoc nostrum tantisper differamus, dum in alium beatorum Orbem deveniamus. Beata nos interim spes soletur, & extimulet, ut eo votis omnibus contedamus, ubi non tantum Angelorum numerum nosse, sed & Angelos, eorum medi, videre possimus. Interea loci, numerosissimam hanc supremi Regis aulam, assidue vel sic eminus cõtemplemur, cui Solomonis effatum pulchrè congruit: *In multitudine populi dignitas est Regis*. Aequissimum prorsus ut Rex Regum in immenso cæli regno copiosissimam alat familiam, quam obstupescens David exclamat: *Deus qui glorificatur in concilio Sanctorum, Magnus & terribilis super omnes, qui in circuitu ejus sunt*. Mirum illud: in orbe nostro, à suâ Rex custodiâ defendatur, illic suam Rex in hoc Rex defendit custodiam: regum nostrorum vires in multo orbe demilite sunt; Rex summus suis ipse dat vires militibus. Et quod obstupescendum, innumera hæc militia cælestis agmina, eo inter se amore unijuntur, ac si omnibus voluntas una, unicus sit intellectus. Hæc quàm dispar cæli cælestis terræque facies! ubique hæc lites, discordiarum & dissensionum ubique plurimum, omnia rixarum plena; turbæ turbæ, catenata bella, undique bella. Pax in terrâ, pax fit, sed pax hominibus BONÆ VOLVNTATIS.

V. HORA.

Disce MORI & cogita:

Quid mortem facit maximè formidabilem? mala conscientia. Cur ergo nunc eam non tranquillam reddo, ac bonam?

Disce VIVERE: tua verò sit VITA,

JVDICI METVS. Omnes stabimus ante tribunal Christi. Rom. c. 14.
Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo. Omnia tempus habent: tempus tunc miserendi, tunc verò tempus erit ulciscendi; dies illa, dies ira.

Disce ORARE: & observa.

Consideratio II.

Quâ ratione pingantur Angeli: seu Vestes, Habitus, Forma, assumptum schema Angelorum.

CAPVT I.

FACIEM florentissimi ac formosissimi juvenis peni- Facies Ancillum eis rectè assignat: juvenes sunt, nec ullum geli eos senium, aut morbus, aut annorum series corrumpet. De feminis Christum uncturus Marcus: Introeuntes, inquit, in monumentum viderunt juvenem sedentem in dextris. vers. 5.
Forma eorum, omnium etiam venustissimorum hominum formas ita extinguit, ut sol stellas, Angelorum for-

Cc 3

ma

Prima co-
gitatio
quā amor
noster in
Angelos
inspirat.

Secunda.

Ps. 76.
vers. 11.

ma non fragile bonum est, rugis aut canis non fœdatur, superbiā aut lasciviam penitus ignorat: immortalis est, nec unquam florere desinet. Duplicem hic nobis cogitationem inspiret noster in Angelos amor. Prima; si infimus atque minimus Angelorum, omnem humanam formam ita superet, ut illa cum hac nec ferri quidem velit; quā olim in calo voluptas erit, tot centena millia, tot milliones Angelorum, non evinens aut caligante oculo, sed perfectissimo intuitu æternum aspicere, nec ullum satietatis tedium sentire ab hoc suavissimo aspectu? & tamen pars hæc beatitudinis erit minima. Secunda; cura nostra sit quotidie juvenescere, non an- nis, sed castissimis desideriis, ac sanctis propositis. Om- ni die spiritus innovandus est, & senium desidiōsi lan- guoris exuendum. Cadimus millies? millies resurga- mus. David Rex quotidie factus seipso junior. Dixi, ait, nunc capi. Nobis ipsis idem de die sæpius occinamus: Dixi, nunc capi, NVNC, NVNC. Quod intra decem, vi- ginti, triginta aut quadraginta annos neglexi; hodie, hac horā, NVNC faciam. Ita in novam quotidie reco- quemur ætatem, viginti, triginta aut quadraginta annis juniores. S. Carolus Borromæus, petenti è suis, quā viā optimè iretur ad cælum? hoc dedit documenti: Ad cælum sic eas, ut quotidie de integro ire incipias.

CAPUT II.

Vestis,
Serm. 14.
de nativitat.
Dom.

VESTIS Angelorum rutilans, & plerumque nivei can-
doris visa, & talis etiam pingitur. Augustinus Ang-
elum ad salutandam Beatissimam Virginem missum,
ait venisse, facie rutilante, veste coruscante, ingressu mi-
rabili. Quid ni albam vestem gerant innocentissimi, pu-
rissimi spiritus? decet illos hæc textilis & decora nix.
Neque verò grati & in pullis vestibus prodire debent,
cū summis semper affluant voluptatibus, cū eorum
vita merissimum sit gaudium. Nocte quā Christus natus,
non sive latissimo fulgore Angelus opilionibus pri-
mum ferens nuncium: Evangelizo, inquit, vobis gaudium
magnum. Vili tamen etiam Angeli in armis, & ut nostri
militēs ferro, sic illi quoque cataphracti. Ma-
chabæorum historia narrat: Cū irridente Lyfiā Judas
lib. 2. c. 11. Machabæus suis auxiliatum iret; Apparuit procedens eos
vers. 8. eques in veste candida, armis aureis hastam vibrans. Contra
Ibidē c. 10. Timotheum verò Asiatici exercitus ducem cū pugna-
vers. 29 & 30. retur, apparuerunt de calo viri quinque in equis, sientis aureis
decori, ducatum Judas præstantes: ex quibus duo, Machabæum
medium habentes, armis suis circumseptum incolumentem conser-
vabant: in adversarios autem tela & fulmina jaciebant.

Hic tuam, mi Lector, meditationem cum veniā in-
terpellare liceat, & recens Angelorum, (sic arbitror) in
bellis subsidium modesto compendio narrare: Angelis
certè proprium semper militiæ curare.

Angelorū
in bellis
subsidium.

Cum Serenissimus Bojarie Dux MAXIMILIANVS,
Anno cr. 1546. xx. in rebelles Bohemos moveret, non
procul Bilsna, in vili pago (Lidiz ei nomen) per aliquot
dies castra habuit, hoste satis vicino, & ad insidias variè
procurrente. Multis frustra tentatis, noctem unam, quæ
opportunior visa, delegit sibi hostis, forsitan non mini-
mam cladem illaturus, si inferre illi tam concessum
quàm destinare. Mens erat Serenissimum MAXIMI-
LIANVM Ducem, & omnem illic militem vi repentinā
opprimere; & ut cruenta hæc fraus certiore iret succef-
su, selectissimos quosque milites ad signa evocabant
primipili. Ibat agminis caput, quod & belli, Fridericus,
quondam Elector Palatinus, cujus regiam dignitatem
annuum magistratum fuisse, eventus docuit. Ibat Dux
Anhaltinus, ibat & Ducis Anhaltini filius, ibant præ-
stanti animo & numero duces complures, cum suis
quisque selectis copiis. Primum agmen Comes ab Hol-
lach ducebat, conjunctis ex omni turmā selectis equiti-
bus & Mosquetariis, ut essent mille trecenti. Hos Un-
guari, illos Austrii, istos alii atque alii sequebantur.

A Principis Anhaltini filius (qui hæc suā manu consecri-
psit) regem proximum antecederat. Hi omnes castris
suis, horā septimā primæ noctis, ceperunt egredi. De-
cem millium infidiosa hæc phalanx fuisse creditur. Eun-
tibus nox favebat: Serenissimum Ducem MAXIMILIA-
NVM locus non defendebat, nec adeo numerosus, puto,
miles, qui hosti par esset, vigilabat; vigilabant tamen
pro eo infomnes Angeli, qui (quod ipsis facile) confu-
sissimum hostem, & jam insidias metuentem, quas stru-
cturus venerat, in castra repulerunt, re non tantum in-
fectā, sed nec quidem inceptā. Triplex hosti objectum
impedimentum. Primum: à viā aberrarunt, qui apud
illos viā duces peritissimi habebantur. Facillimum est
errare, cū Angeli seducunt. Alterum; tantæ viarum
angustia occurrebant, ut universum agminis ordinem
turbarent & solverint. Tertium: terror planè Panicus
viam omnem cōgigere relegere; nam ea inter Ungaro-
rum præsertim ordinem ortæ sunt turbæ, ut hostem,
quem quæsierant oppressuri, jam fugerent, velut pro-
diti perditique. Atque hæc vel ipsorum hostium testi-
monio vera esse comperta sunt. Nam omnia quæ nar-
ravi, Principis Anhaltini filius, gallico idiomate accuratè
perperscripserat: sed in ultimo prælio & ipse & bellici ipsius
commentarii sunt capiti.

Attexo narrationem (in rem ipsam judicis partes mi-
hi non sumo) & duorum colloquium, è quo pronum
sit opinari, in ultimā dicti anni & decretoriā pugnā, mi-
lites è calo suppeditas advenisse, & luculentam opem
tulisse Catholicis signis. Non ita diu post memorabilis-
simam illam cæsis rebellibus victoriam, Augustæ in eo-
dem hospitio convenerunt, miles unus religione Catho-
licus, & gente nobilis; alter dux belli è Wirtembergiā
oriundus, qui rebellium Bohemorum castra sequeba-
tur. Hic miles: Quæso, inquit, strenue domine, fasm-
hi sit quætere, qui tandem fieri potuerit, ut omnis adeo
animus in pedes vobis conciderit? An non vobis æquè
ac Catholicis copiosus exercitus? An non vobis locus
multò æquior quàm Catholicis? An non penes vos Mo-
ravi equitatus robur? An non vos tormentorum curu-
lū numero illic loci superiores? an non fessum Ca-
tholicorum agmen, vos jam dispositā per quietem acie
exceptis? an non vobis urbs à tergo munimen? vici-
num palatium, Stella nomine, propugnaculum? Unde
ergo Catholicis victoria, vobis fuga? Ignoscat mihi,
domine, tuus genius, pene ausim dicere, femina fuistis,
quia nolulistis vincere. Audiit hæc è Wirtembergiā mi-
litæ dux, & : Si finisti, inquit, quæ in nos promere vole-
bas, & me audi. Pugnæ ratio hæc fuit: Nos nec nostras
nec hostium vires ignoravimus; quis utrumque numerus
esset legionum, scivimus; & ita equitatum equitatu,
turmas turmis, legionem legioni opposuimus prout li-
cuit: certè hic ducum nec industria potest accusari, nec
prudencia: arma nobis cum hoste paria fuerunt, locus,
fateor, nobis æquior fuit, ac opportunior, quàm hosti;
ex edito pugnamus in subeuntes. Sed & alia, non ne-
go Bohemorum parti contra Bavarum militem fave-
bant. Ideoque victoriæ jam ferè certi, non sicut illi, diu
deliberandum de ineundo conflictu censuimus è re no-
strā esse, visum est plerisque omnibus, CONFLIGERE:
At verò post aliquod pugnæ felix initium, nova nobis
ex adverso castra stare, gens incognita, & nunquam vi-
sa se opponere, legio ostendere, de quā nihil unquam
nobis innotuit. Hic, mihi crede Domine, ea omnium
animos invasit consternatio, ut nemo nisi fugam coepe-
rit circumspicere. Nec est quod quis adeo id nobis vitio
vertat: ipsi equi stabant, & tremebant. Mox partes no-
stræ labare, dein mulum inclinare, inde ruerè, demum
omnes apertissimè fugere; & sanè plures è nostris in fu-
gā cæsi, quàm pugna.

Et quæ autem hæc invisa fuit legio, quæ acies illa in-
cognita, quæ nova castra? nos qui præsentēs fuimus,
vetera

vetera novimus, non nova hæc, nisi ea fuerint è caelo: certe nullus militum è formidanda & fulminatrice hac legione; stipendium à nostris ducibus ullum exegit. Si Angelos à nonneminè nostrorum viſos, pro nobis pugnaſſe dicamus, nimium in rem noſtram honorificè locuti videbimur. Sed ſuum hoſti teſtimonium non refuta- mus: nobiliſſimum veritatis argumentum eſt, quod adverſarius ſuppeditat.

ſus eſt, & ab hoſte doceri.

Addo tertium, & recentius. Anno M. DC. XXII. Dur- lacenſis Marchio, Gregorius Fridericus, contra Bavi- cam aciem ad Neccarum flumen inter Wiſſſen & Hailbrun ſe offendit magnis copiis nec minoribus mi- nis. Nam prædam (uti fertur) à ſe Monachii in foro brevi dividendam ſpondebat. Bavariam certe omnem bonus Marchio ſpe jam devorarat: nec vires deerant. Miles ei copioſus multorum millium cenſebatur. At- que hic illius exercitus, planè inſtrutiſſimus fuit ab om- ni apparatu bellico. Tormenta curula, & majores bal- liſtas grandi numero ſecum adveherat. Fuit qui ubi hæc omnia oculis ſpectaſſet, dicere non eſt veritus: Ad ur- bem Pariſorum oppugnandam huncle apparatus fatis futurum. Ita Marchio hic Poliorcetes dici potuiſ- ſet, ſi ei ſuccellus perinde reſpondiſſet.

Porro Catholicum agmen, gemino, ſed non adeo numeroſo conſtabat milite, Bavaris & Hiſpanis, illi Til- lius ſupremus Dux, virtute ſua, nec unà victoriæ Orbi jam notus, huic Conſalvus Corduba præerat. Et ut par- tes Catholicæ, vel ante pugnam vincerentur metu, iis prædie commiſſi prælii Durlacenſis miles, victoriæ jam certus, nunciari juſſit: operirentur modò diem craſtini; caelum iri ad unum omnes, & nec nuncium cladis eva- ſurum.

Ergo prædie Nonas Majas, poſtridie Aſcendentis DOMINI in caelum, utrimque velitationes præmiſſæ, con- ſucta prælii exordia. Inde conſictus cepit acer, vehe- mens, cruentus, & qui ad ſex horas tenuit. Diu anceps fuit Victoria: Demum ex equeſtrium numero unus, undeunde advectus (*Albatum equitem dixere*) quoddam equo candido niveoque ſit uſus, initium fecit victoriæ à par- te Catholicâ ſtatuta. Admittanda in hoc equite fuerunt complura. Primum illud: equus ei non ſolùm niveus, ſed adeo pernix & Pegafeus, ut hoſti non tam currere quam volare crederetur. Alterum: in hunc unum equi- tem plures quam quadringentæ plumbeæ glandes con- volabant, à Moſquetariis adverſæ partis emiſſæ: nulla læſit, ſed nec ulla tetigit. Tertium: aſu incredibili, ho- ſtilem aciem omnem prætervectus, à tergo hoſtium pulveri pyrio ſubjecit ignem. Atque ita victoriæ nobi- liſſimæ præluſit. Nam ubi hoſtes volentem à tergo flammam viderunt, velut ſeræ indagine clauſæ, colla- piſi metu animis, ad fugam animarunt pedes. Sed vindic- tem Numinis iram non eſſugerunt, eoque tunc nume- ro ſunt caſi, ut campi cadaveribus ſtrati lugubri ſpec- taculo docerent, inſultantem ſuperbiam detumuiſſe, mi- nas recidiſſe in auctorem: non armis & viribus ſiden- dum eſſe, ſed Domino exercituum, cui ludus eſt vel Xerxianæ copias unico è ſuis milite debellare. Qui ve- rò facinoros illius animoſiſſimi auctorem ſe ferret, qui unà cum equo illo candido duci ſe ſiſteret, qui præ- mium poſceret, nullus fuit.

Hæc mihi viſa ſunt ſilentio non involvenda, quæ ipſorum hoſtium teſtimoniis ſunt firmata. De re plura ego non diſputo, nec adverſariorum narrationem con- vello, quæ ſi è ſolido vera eſt, facile liquet, *albatum* il- lum, ut vocabant, equitem, fuiſſe Angelum, qui Catho- lico exercitui aſpectabilis venerit ſuppeditas.

Angelis certe nil novi, militiæ gratuitis ſervire ſtipen- diis. Felicia caſtra quæ vel unico tali gaudent milite! & quantam olim nocte unà Angelus unicuique in caſtris Sen- nacheribi regis ſtragem edidit? panè ducenta millia

A hominum jugulavit urticus talis è caelo archiſtrategus. Atque huius ipſius Angeli, qui Aſſyriorum caſtra tantis funeribus opplevit, fulſem è cerâ ſtatuum, ante mille ducentos & amplius annos Chryſoſtomus ſpectavit, *Orat. quod vet. & novi teſtam. unus ſit legiſtaior.* non ſine ſuavi ſenſu, & piis lacrymis. Ita pace belloque Angeli ſuam nobis probant obedientiam & invictum robur; neque tantum ſcipionem fecerunt ut peregrini, ſed & clavam ut milites, & duces; pacem offerunt & bel- lum, uti olim Q. Fabius Carthagine in Curia, ſinu è to- gâ facto: PACEM, inquit, ET BELLUM PORTAMVS; VTRVM PLACET? Pacem ferunt Angeli HOMINIBVS BONÆ VOLUNTATIS, bellum rebellibus.

Albati porro crebrius viſi ſunt Angeli, non quod eis alius coloris veſte uti non liceat, quod neſcio quis Seve- rus Antiochenus ſomniavit, perinde ac ſi eis purpura, uti olim Romanis feminis, eſſet interdicta. Ridiculum ſigmentum. Candor placet Angelis, & in veſte, & in mente. Candidatos illos eſſe convenit, apud quos per- petui feſti ac nuptiales dies, continuum gaudium, æter- na convivia. Sed laxiſſis paulo evagati ſumus: à FACI- & VEſTE Angelorum ad ALAS deveniamus, quod ter- tium meditationis caput eſt.

C A P V T III.

ALAS appingi ait Angelis divinus ille Areopagita Alæ, Dionyſius, quod nihil in eis lutei aut ſordidi è ter- ræ facibus, ſed nec ullum corporis pondus eos mora- tur, quin momento ſint, ubi eſſe volunt. Ea etiam amoris dulcedine inhaerent Deo, ac ſi in aëre penderent inde- ſeſſa voluptate. Meminit alarum in Angelis Chryſoſto- mus. Rectèque Gabrielem Archangelum alatum pingi aſſerit, non quod Deus alatum creavit, ſed ut nos grati ſemper recordaremur mirandi volatus è caelo in beati- ſimæ Virginis Nazarethanum conclave; ubi legationem obiit Angelus, & Dei vice aſſenſum Virginis expetiit in Orbis reparationem.

Pernices alas avium, ſagittarum, ipſorum etiam ven- Angelorū torum: curſus cervorum, aut tigridum, volatus aquila- rum, velocitatem nubium, rotarum orbium celeſtium, ſi cum Angelorum alis conferamus, res tarda eſt & mora- rum plena: nimium quantum prævertunt Angeli vel ipſos ventos. Multò celertimos habet tabellarios ma- gnus ille Dominus, Rex caeli. Quà Dei nutus viam deſi- gnat, hac momento eunt Angeli, in omnem obedien- tiam proniſſimi. Obſtupescit hoc pſalter regius: Domine Pſal. 103. Deus meus magnificatus es vehementer! qui ambulat ſuper verſ. 1. 3. pennas ventorum. Qui facis Angelos tuos ſpiritus, & miniſtros & 4. tuos ignem urentem!

C A P V T IV.

GEMMAS tribuunt Angelis, & SERTVM cruce in- Gemmæ, ſignitum imponunt capiti pictores. Congruè id faciunt rationi, & litteris divinis. Ezechiel de omnium Exod. c. 28. Angelorum pulcherrimo locus: Omnis lapis pretioſus, verſ. 13. inquit, operimentum tuum. Nobilis gemma eſt Obedien- tia: at quia hanc Lucifer excuſſit, gemmas ſuas omnes perdidit. Conſtantine Magnus, B. Damaso teſte, in ege Conſtanti- ni Magni D. Joannis ad Lateranum (baſilica Conſtantiniana Imp. do- olim dicebatur) præter innumeras ex auro & argento num. iconas, quatuor prægrandes ex argento Angelos, variis gemmarum ignibus collucentes ſtatuit. Horum ſinguli libras argenti centenas quinas pendebant: Donum proſus regium.

Fronte crucem præferunt Angeli, quia hanc dierum ultimo, velut labarum ac trophæum ſui Domini, ad ju- dicii locum devehent. Prædixit hoc Chriſtus: Et tunc Matt. 6. 24. parebit ſignum filii hominis: ſigniferi erunt Angeli, qui verſ. 30. crucem ſui Domini amant, non quod cruce ſint ab in- Cur Ange- teritu ſervati, uti nos (quamvis ſint optime notæ ſcri- li crucem ferent. ptotes, qui dicant Chriſtum etiam Angelis & gratiam & gloriam promeruiſſe) ſed quia Rex illorum cacodæ- monem

Omnis amor noster ad crucifixum J. E. S. V. M. tendere debet.

monem debellavit cruce. Ideo & Seraphim à B. Francisco, non nisi crucifixus spectari voluit, ut eo nos spectaculo suaviter submoneret: Omnes amores nostros ad crucifixum Jesum debere tendere, ut animo sapius ingeminemus: AMOR MEVS CRUCIFIXVS; imò nos à nobis ipsis quotidie crucifigi debere, neque enim divini amoris aurum, ad aliam corticulam certius exploratur, quam ad crucem: IN AMORE NON VIVITVR SINE DOLORE.

CAPVT V.

Solax.

EXALCEATI pinguntur Angeli, nubibus inambulantes. Nihil hoc insolitum in Dei legatis, hæc pedum onera abjicere. Fecit id Moyses, Ilias, Apostoli. Sed & alii viri sancti, quorum mens celo jam ineratbat, calcis potuerunt non egere, per annos aliquot nudis pedibus incedentes, uti Nicolaus Tolentinus, & complures olim Christiani. Angelorum per nubes ambulatio modum docet, quo aduersa tranquillè vincamus. Levissimum quid nubes est, & non nisi densatus vapor, quem ventus agit. Omnis fulgurum & fulminum intemperies in nubibus luctatur, quæ igneos hos partus in interiora eiciunt. Ultra nubes jus nullum est tempestati. Ii, quorum conversatio in calis est, adeò tenaci amore inhaerent Deo, ut eos inde nulla fortunæ serenitas, nulla tristitiæ tempestas avellat: Deum curant & conscientiam, cetera omnia non pluri quam fungum aestimant. Atque nubes impatiætiæ, invidiæ, iracundiæ eos non turbant; ipsi supra nubes sunt, & calcant eas imperio mentis. Et hoc est cum Angelis nubibus inambulare.

Philip. 6. 3. vers. 30.

CAPVT VI.

Zona. Matt. 6. 22. vers. 30. Hom. 13. in Evang.

ZONAM Angelorum vidit Daniel vates, esse non holotericam, sed aurum obryzum. Zona hæc castimonie nota est: Erant, inquit Christus, sicut Angeli Dei. D. Gregorius: Lumbos præcingimus, inquit, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus. Neque lumbos tantum, sed & pectus cingulo stringunt Angeli, neque enim corporis solam, sed & cordis est castitas. Sed heu, quam sæpe vilem censemus hujus utriusque cinguli jacturam?

Sunt lufiores, qui ubi pecuniolam omnem per lulum decoxerunt, eo aguntur ludendi libidine, ut vestes quoque committantaleæ, & plerumque primum est cingulum, ut quò facilius carere se possent putant, quam pallio aut pileo. Ita quicumque concupiscentiam in societatem lulum admittit, jam pudicitia jacturam fecit: modò hoc, modò illud concupiscet miser, nunc hanc, nunc illam, & brevi aliam atque aliam indagabit oblectationiculam, eò minus satur, quò plus animum impleverit turpitudine. Peritissima ludendi est Concupiscentia: fraudem ex fraude fruit, blandè trahit, suaviter illaqueat, retinetque planè viscosis manibus. Nam è suggestione cogitatio, è cogitatione affectio, ex affectione delectatio, è delectatione consensus, è consensu operatio, ex operatione consuetudo, è consuetudine desperatio, è desperatione peccati defensio, è defensione gloriatio, è gloriatio demum damnatio. Pulcher lusus! post multa hoc lulu perdit, proxima est Zona pectoris, seu, castimonia mentis. Hac amissa, proclive est, & lumborum cingulum, seu, castitatem corporis prodigere.

Quis concupiscentia lusus.

Ludit mundus, mihi credite, cum hoc utroque cingulo castitatis. O Castitas, inquit Ephrem, mater pulchre dilectionis, & angelice vite ratio! O verè beata Virginitas, quæ cum Angelis de gloria certat, imò superat, virtute non felicitate.

Angelica castitas quæ. Lib. 1. de virg.

Radix est odorifera, inimica pesti, quam ANGELICAM vocamus: verè ANGELICA hæc est Castitas, quæ venenum cordis, cogitationes impuras, altius non linit nobili, resistit, & pellit hanc animi pestem, & Angelos nunquam non amicos habet. Ambrosius: Quo quisque purior est, ait, eò magis est custoditus & circumdatus ab Ange-

lis, qui ob similitudinem, quam virgines casti, cum eis gerunt, plurimum cum eis versari delectantur. Oderunt disinctos Angeli, nec eorum societatem amare possunt, qui fluentem vestem per omne genus sordium trahunt. Repero illud Hieronymi: Quacunque virtute polleas, quibuscumque operibus niteas, si cingulo castitatis careas, omnia per terram trahis. Fidelissimè de hoc admonens Christus: Sint, inquit, lumbi vestri præcincti. Hanc FACIEM, VESTEM, ALAS, GEMMAS, SOLEAS, ZONAM pictura dat Angelis, quæ, nisi cæci sumus & surdi, formandis nostris moribus, taciturna, sed erudita est concio.

VI. HORA.

Disce MORI; & cogita:

Qualis tandem, quæ mores & vitam, à morte reperiri cupio? Cur ergo nunc talis non sum?

Disce VIVERE: tua verò sit VITA,

PERSEVERANDI STUDIVM. Esto fidelis usque ad mortem. Apoc. 2. 10. & dabo tibi coronam vite. Plus operis in eo est, ut proposita quis custodiat, quam ut bona proponat: exitum est bene incipere, nisi & bene finias. Scias diabolus soli semper Perseverantiæ insidiari, quam solam bolus virtutum scit coronari. Tolle Perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratias, nec laudem fortitudo. Non, cæpisse nec fecisse, virtutis est, sed perfecisse.

Disce ORARE: & considera.

Consideratio III.

Cantus Angelorum & Officia.

CAPVT I.

Concentum cali quis dormire faciet? quærit Jobus. Eam nos vitam vivimus, ut semper extrema gaudii lumen occupet. Subinde nostras aures suas moduliper mulcent, putamus canere Sirenium concordiam, sed hoc quamdiu: tandem fatietas, tedium, nausea priorem suavitatem expellunt; aut certè dum muscos concentus avidissimè audimus, & adhuc integra est audiendi fames, cessatur, & omne illud mel aurium vane scit in ventum: sic sua perit vel invitis auribus dulcedo, & tantò post durius cruciantur silentio, quanto plus ante fidium & vocum delectabantur inani sonitu.

Aliter in cælo canunt Angeli, & prolixiores faciunt Angelorum suæ musicæ voluptatem, incipiunt & nunquam finiunt, fatiant nec tedium creant post aliquot millena millia annorum symphonia hæc tam grata erit auditu, ac prima fuit quæ cæpit audiri horà: symphonie hujus suavitatem mortalium aures nunquam attingit, immortalibus & jam beatis semet infundit. Sed quid canunt Angeli, quis audit cantantes?

Ilias audit, & celestis illius odarii verba describit: Seraphim clamabant alter ad alterum: Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria ejus. Hoc idem sacrum triflagion canunt itrequieta illa & insomnia animalia, quæ Apocalypsicis ille Angelus vidit & audit clamantia: Sanctus Dominus Deus omnipotens, qui erat & qui est & qui venturus est. Conferat quis oblecto nobilissimos hos Dei cantores, & auleas cum tot impiis in terrà hominibus, tot damnatis sub terrà diabolis, & spiritibus, qui nefariis execrationibus & blasphemis continuis eundem optimum Deum incessant aternum. Heu, quàm dispar est beatorum ac damnatorum psalmus!

CAPVT II.

IOANNES etiam, ille Domini oculus, ille charissimus discipulorum, hos Angelorum in cælo concentus audientis.

Apoc. cap. 7. diens: Et vidi, ait, & audiui vocem multorum Angelorum in circuitu throni & animalium, & seniorum: & erat numerus eorum millia millium, dicentium voce magna: Dignus est Agnus qui occisus est accipere virtutem & divinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & benedictionem. Sed & alibi narrat, quae in celsissima illa aeterna voluptatis arce viderit, & audierit: Et omnes Angeli stabant in circuitu throni, & seniorum, & quatuor animalium, & ceciderunt in conspectu throni in facies suas, & adoraverunt Deum, dicentes, Amen. Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, & virtus, & fortitudo Deo nostro in saecula saeculorum, Amen. Neque dubium est, quin & Angeli cum innum-eris illis beatorum agminibus, latissimum illud celestium canent, Alleluia. O caelum! o domus amenitatis & gaudii! quis non nauscat vel etiam suavissimos hominum concentus, velut inconditos pecudum mugitus, cum de te tuaque cogitat, non dulcissima tantum, sed aeternae dulcedinis symphonia! O mors veni, & transfer me è valle stentium, in arceam canentium; avelle me ab hominibus, ut conjungar Angelis.

CAPUT III.

OFFICIUM Angelorum ferè quintuplex. Sunt Cantores, sunt oratores, legati, procuratores, belli duces. Primum & princeps eorum munus est, Deum semper amare, & nunquam non laudare. Sic amant ut ardeant Deum, sic amant ut pervigili & insopiti laudis harmonia collaudent. En, aulicos cantores indefessis obsequiis, suo Domino aditant: Et tanti Deus hoc aulae suae officium facit, ut supremis Angelorum & nobilissimos, voluerit esse praecentores. Divinum illud melos, SANCTVS, SANCTVS, SANCTVS, Seraphini praecinunt, Isaiæ teste, & dum canunt volant, ut per aërem cantando alaudulae ascendant. Summi hoc desiderii argumentum est, & ardentissimi affectus, Deum ardentius atque ardentius amandi, & sic quasi propius ac propius accedendi: interim alis convelant pedes & faciem, summae reverentiae signum. Omnibus Deum precaturis duo haec maxime necessaria sunt: REVERENTIA & AMOR. Supremi hoc faciunt Angeli: & quid nos infimi vermiculi? *Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore:* hortatur Rex David. Laus sine amore friget; amor sine reverentia sordet: amant vult Deum, sed castè & reverenter.

Alterum Angelorum munus: ORATORES sunt. Preces & vota hominum offerunt Deo. Testes sisto, ipsos Angelos, è quibus unus aliquis primarius Tobia: Ego, inquit, obtuli orationem tuam Domino. Hoc ipsum alius ex Angelis Cornelio Centurioni affirmans: *Orationes tuas,* inquit, & elemosynae tuae ascenderunt in memoriam in conspectu Dei. Idem à se visum, narrat ille arcanissimorum conficius, & verè Dei primicerius Joannes: *Stetit Angelus ante altare, habens thuribulum aureum, & data sunt ei incensa multa, ut daret de orationibus Sanctorum omnium.* In hunc modum & Sancti Patres loqui didicerunt è divinis paginis. Unus omnium loco sit Bernardus: Solent, inquit, Angeli adflare orantibus & delectari in his, quos vident levare puras manus in oratione. Rabbinii fabularum pleni, & hic nugae suas ingerunt, caput primum Geneseos sic exponunt: Firmamenti facies ajunt, sunt volucres, quae Deo referunt omnia. Aliquid veritatis involvit deliramentum istud. Sed oculis Patriarchae Jacob, clausis etiam & sopitis plus credimus. Vidit is ascendentes & descendentes Angelos negotioso sanè ministerio, quasi caeli & terrae internuncios, & regios cursores, ut qui è caelo litteras ferant in hanc vallem, & hinc ab hominibus illuc referant responsa, spectatores calamitatis nostrae, auditores suspitionum ac gemituum, testes lacrymarum & precum nostrarum. Sed quid descensus aut ascensus iste, quid haec precum nostrarum oblationes? an

A Deo nunciant quod a me nesciat? quæso te, mi homo, census & cum tu oras, cum tuam in precibus agrimoniam deploras, nunquid Deo, quod ante ignoret, explicas? scivitis Angelorum hac, antequam ordieris, & ab aeterno scivitis. Ergo non orandum, ergo tollendae preces? idem de Angelis cogita: Deo visum, sic ordine fieri, ut immensa Dei majestas magis innotescat, dum in ejus cultu operas jungunt caeli terraeque incolae. Ideo Deus omnes fecit administratores spiritus, & bonitati ac potentiae suae luculentius nobis demonstrandae. Mittam, inquit, Angelum meum qui exordiet te, & custodiat in viâ, & introducat in locum quem preparavi. Aliam assignans causam Bernardus: *Quis, inquit, dabit mihi per vos, o benigni principes, petitiones meas innotescere apud Deum? non Deo, cui etiam cogitatio hominis confitetur, sed illi qui cum Deo sunt, beati Virginitas ac solatus carne spiritibus.* Sed & alia insuper hujus est ratio: Precibus nostris suas jungunt Angeli, & hyemem nostrarum orationum igne suo temperant. Hilarius affirmans: *In Psal. 90.* Angelis, inquit, non eget natura Dei, sed imbecillitas nostra; nihil eorum quae agimus, ignorat Deus, sed infantia nostra ad rogandum & promerendum hos tales desiderat oratores. Sed cur tantum preces dicuntur offerre? Inter opera bona optimum est oratio, & aliorum principum. Addo & hoc: ab Angelis orare discimus. Bernardus: *Homines, inquit, docent Deum querere, Angeli adorare, solus Spiritus Sanctus est, qui doceat invenire.* Nec illud omittendum: non preces tantum, sed & elemosynas ab Angelis offerri Deo, divina testantur oracula. At quo tandem modo exhibent preces nostras, cum non videant cogitationes nostras? Quid precemur, facillimè sciunt, aut nostri aspectui, aut Dei, quis est qui oret, & non simul gemat, suspirat, pectus tundat, etiam verba non former: sagacissimis spiritibus hic facile est assequi, quid clausum sit animo. At nil penitus in nobis observent, in Deo certè rerum omnium obitupescendo speculo vident omnia, ea praesertim quae ad sui clientis curam pertinent. Gregorius: *Quid est, inquit, quod ibi nesciant, ubi scientem omnia sciunt?* Tempore eodem, diversissimis locis orabant Tobias, & Sara, haec in Rages urbe Medorum, ille in Ninive urbe Assyriorum, tamen uno hoc eodemque tempore utriusque preces, Deo quasi praelectae sunt: sic enim liber Tobiae loquitur: *Missus est Angelus Domini sanctus Raphael, ut curaret eos ambos, quorum uno tempore sunt orationes in conspectu Domini recitatae.* Quis recitavit, quis recitatas commendavit, quis commendatas obtulit, si non Angeli? Et hoc probis omnibus summo est solatio, oratores suos, suaeque causae patronos & actores habent in caelo; quidquid parantur aut agunt, quidquid precis aut stipis fundunt, hac Angeli commendatione Deo sit commendatus.

Tertium Angelorum munus: LEGATI sunt, idque in summi momenti negotiis. Cum Dei filius hominem indueret, cum in cruce obiret, in sepulchro ad vitam rediret, cum à nobis in caelum abiret, prompti parati erant ad omne obsequium Angeli. Non egebat illorum ope & operâ, sed hoc agebat bonus Deus, ut animus noster caperet, quantam ille nostris salutis gereret curam. Solet nimirum amantissimus Deus sic nostris conatibus quotidie interesse, ut ad nostros mores & ad nostram intelligendi rationem sese quam plurimum accommodaret, mirificis summi in nos amoris argumentis.

Quartum Angelorum munus: PROTECTORES Quartum sunt. Regius psalmes: *Angelus suus, inquit, mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis: in viis, non in praecipitiis: gradientem, non volentem custodiet te Angelus tuus: petire qui vult, peteat. Uti verò quivis hominum, ita quavis regio, provincia, regnum suum habet tutorem Angelum. Et sic duo reges in quovis regno, sic in quavis dioecesi duo sunt episcopi, sed illi è caelo episcopi & reges secretâ majestate, humanis sese oculis non exponunt.*

Quintum

Quintum. Quintum minus Angelorum: **BELLI DUCES** sunt, & tales, ut quoties velint, à parte stantem habeant victoriam. Sine tormentis, sine commeatu, sine impedimentis, sine copiis pugnant, & copias quantumcunque maximas levi dissilant halitu. Cum esset Iosue in agro urbis Iericho, levavit oculos, & vidit virum stantem contra se, evaginatam tenentem gladium, perrexitq. ad eum & ait, noster es an adversariorum? qui respondit: nequaquam; sed sum princeps exercitus Domini, & nunc venio. O veni beatissime Angele; etiamnum bellorum turbines modò hanc, modò illam provinciam involvunt. Populo suo promittens Deus: **Emittam**, inquit, **præcursores** tui Angelum, & ejiciam Chananeum, & Amorream, & Hebraeam, &c. Etiam nunc conferti malorum cunei in bonos irruunt, sed feliciter pugnat in quemcunque hostem, qui non legionem horum; sed unicum legionarium talem pro se habet pugnantem.

VII. HORA.

Disce MORI: & cogita:

Si mihi hac ipsa hora moriendum esset, quid facerem? Cur ergo id ipsum jam non facio?

Disce VIVERE: tua verò sit VITA,

FORTITUDO IN TENTATIONIBUS. Resistite diabolo & fugiet à vobis. Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino. Ibi homo plus proficit, ubi magis seipsum vincit.

Disce ORARE: & considera.

Consideratio IV.

Angelorum in homines officia.

CAPVT I.

ANGELVS tutelaris nascentes nos in suam fidem recipit. Videretur bonus Deus, præcipua Angelorum in nos beneficia, in Raphaëli Archangelo, velut in imagine, oculis voluisse subicere: duxit is Tobiam juniorem, & reduxit incolumem ad parentes. Principium fidelissimæ familiaritatis in Raphaëlem & Tobiam sic factum est: **Egressus** Tobias invenit juvenem splendidum, stantem, præcinctum, & quasi paratum ad ambulandum. Infans materno utero vix prodit, & en adest Angelus, quem ei Deus in tutelam assignavit ab æterno. Testis locuples Hieronymus: **Magna**, inquit, **dignitas est animarum**, quod habeat unaqueque ab ortu nativitatæ, in custodiam Angelum delegatum. Hic ille iplendidus juvenis est, nostræ peregrinationis comes, splendorem unius ex hoc numero juvenis describens Matthæus. **Aspectus ejus**, inquit, **sicut fulgur**, & **vestimentum ejus sicut nix**. Stat juvenis iste præcinctus, & paratus ad ambulandum, iter monstraturus ad caelum.

CAPVT II.

SUAM nobis tutelam & fidem obligat. Tobiam senioreni salutans: **Gaudium**, inquit, **tibi sit semper**. Hoc sanè vortum est custodis Angeli, hoc ipsi curæ & cordi, ut nunquam non gaudeamus, etiam cum lacrymæ fluunt oculis, cum luctus & moeror in ore sedet, etiam inter tormenta: **Non contristabit iustum**, quidquid ei acciderit. Ruat cælum, impavidum ferient ruinæ. Audisne Tobia, **gaudium tibi sit semper**, etsi te paupertas premat, etsi caritas affligat, uxor obturbet, irudeant cognati: **Idem Thessalonicensibus** inculcat Paulus: **Gaudete semper**. Quæ autem causa gaudii, præsertim continui? **Fidem ego meam tibi obligo**, ait Angelus, **Ego ducam & reducam**. Hæc illa sincera causa gaudii est; suo se nobis chirographo devincit Angelus, ducitur, & reducitur, officiumque fidelissimi comitis præ-

stiturus. Fidamus huic sponfori: non faller, ducet, modò non reluctemur; reducet, modò sequamur.

CAPVT III.

SOLATVR nos. Dum hic degimus, & hanc seu vitam, seu mortalem vitam vivimus, solatio egemus assiduo. Nunquam deest quod patiamur. In singulos non tantum dies, sed & horas, in singula, pænè dixerim, momenta est qui nos vellicet vermiculus, & quandoque omnem spei ac gaudii nostri hederam depascitur. Sed sint tranquilla ac fausta omnia, fluant ad nutum universa, solus tamen metus amittendi sat grande est patibulum, felicitati nostræ torquenda. Sic nunquam ex toto feriamur à malis, aut enim corpori ægrè est, aut animo. Hæc vitæ lex, cui annexum dolere in omni forte. Ideo perpetuum nobis solatii rorem instillans Angelus: **Forti animo esto**, inquit, **in proximo est, ut à Deo Tob. cap. 12. cureris**. Ne salutem despera, vicina est: uno solo sit halitus, & totam possides inter beatos **ÆTERNITATEM**. Neque tamen lacrymas semper abstergit Angelus, quandoque etiam elicit, uti fecit refractario Israëlis populo, qui rebellem contumaciam exprobravit. Verum ad solandum & exhortandum proniores sunt, quam ad oburgandum, cælestes hi sacerdotes, qui assidue illud nobis ingerunt: **Fortes animo estote**, **in proximo est, ut à Deo curemini**.

CAPVT IV.

ACODÆMONIS technas detegit. **Audi me** (ait Tobia: **Demonius Angelus**) & **ostendam tibi, qui sunt, quibus prevalere technas potest demonium**. Quante nobis quotidie ab hoc optimo tutore nostro sunt admonitiones? Quoties blandè suggerit: hic cave, omite hoc; fuge illinc, & ictus Cupidineos exi, fuge, fuge. Hinc tibi periculum, hinc & exitium impendet. Hac parte te muni, quâ debiliore es huc ne accelleris, later anguis in herbâ; hunc lapidem ne tange, scorpions sub eo se occultit. Abjice hoc, quod vides, non aurum est, sed lutum, non lux sed fumus: hæc cautus gradere, aut senties pedicæ, dimitte voluptatem hanc magno luendum, &c. Ita centies, ita millies nos monet, at multi & centies & millies ad hæc monita obfuscescunt. Luemus miseri studiosam hanc furditatem: non audiemus perituri, qui toties, ne periremus, monentem audire decrecavimus.

CAPVT V.

ACODÆMONIS insuleu defendit. Vociferabatur Tobias, instare immanem cetum, perire se, cui acclamans Angelus: **Apprehende**, inquit, **branchiam ejus, & trabe eum ad te**. Adcò trepidabat Tobias ad aquatilis hujus belluæ occursum, ut se jam in ejus faucibus hærete crederet. Exemit metum Angelus, & voce juvenem adcò animavit in cetum, ut quem horrebat aspicere, jam tangere non formidaret. Sapientissimè Apostolus **Jacobus**: **Resistite diabolo, & fugiet à vobis**. Diabolus simillimus est crocodilo, qui, ut ajunt, insequentem fugit, & fugientem insequitur. Ergo, mi Tobia, apprehende ceti branchiam: resiste diabolo, magno animo te isti oppone, & fugabis hunc formidabilem crocodillum, aut certe ille te, ni præoccupes. Aude tantum, & socium arque adiutorem Angelum, cogita, vicisti, si unâ cum illo pugnes. Neque enim Tobiam à cetò solùm, sed & diabolo illatum vindicavit: **Tunc Raphaël Angelus apprehendit demonium, & reliquit illud in deserto superioris Ægypti**. Ita & diabolum optimus hic tutor noster compescit, ut jam non magis ab illo lædi possimus, quam à cane catenis adstricto. Latrare hic potest, mordere non potest, ni propius accedentem.

CAPVT

CAPVT VI.

VT fratres nos habet, adeo tenerè amat. *Tobia frater, si placet itaque tibi, precedamus. Sed & alius, probabili conjectura Angelus, gratulatur nobis: Nunc, inquit, facta est salus, projectus est accusator fratrum nostrorum. *Tob. c. 11. v. 2. & 1.* Observa, viator, comitis tui, aut, tui fratris honestissimas blanditias: si placet itaque tibi, precedamus frater. Secum te vult precedere, sed mente ac desiderio, & ad illam celestem patriam. Quis viatorum non præmittit oculos ad viæ suæ terminum, etiam cum eum oculis nondum licet contingere? at ubi vel eminus illum conspexerit, cor salit, & oculi prævolant, jamque ibi sunt, quod pedes contendunt; ita, mi frater, PRÆCEDAMVS, mens nostra iam ibi sit, quò brevi secuturum & corpus speramus. Amemus nostram quietem, sed eam solam, quæ nos, finitis tumultibus, & turbis omnibus exceptura est in cælo.

CAPVT VII.

In periculis omnibus tueretur. Redux Tobias narravit patri ordine, quanta sanctus ille vir (sic eum vocabat) in se beneficia contulisset, quantas à periculis liberasset. *Tob. cap. 12. vers. 3.* *Demonium, inquit, compevit, me ipsum à devoratione piscis eripuit.* Quam certi sint, hi celi principes, amici nostri, quis est, qui non id expertus in rebus sæpe incertissimis? quoties manus, crura, cervicem fregissemus, si horum amicorum nobis auxilia defuissent. Si bene calculum ponamus, ubique naufragium est, & periculum. Quot porci corporis, tot ostiola mortis, per quæ improvisa irrepit, nec sudamus, nec algemus absque periculo; nec mensam, nec lectum à periculis securi adimus. Cibus avidum strangulat; fames jejunium necat. Hunc bellum rapit, illum penatum suorum ruina sepelit. In equis, in navi, in silvis, domi, foris, terrâ & mari undique pericula, & verè sub omni lapide scorpis dormit. At vigilat in rem nostram custodes Angeli: hi Jonam in ventre ceti, Paulum in undis pelagi, Daniele in leonum foveâ, in scirpâ ficeâ Mosén, Juditham in hostium castris, Hebræos tres juvenes in ipsis flammis servare norunt. Absque horum ope fuisset, centies & nos perissemus. Testor ego, qui hæc scribo, volare me nunquam didicisse, sed præcipitem è scalis in saxa; præcipitem è clivo & curru everso in Danubium, penitus incolumem evasisse (ut alia pericula taceam) non sine opitulante Angelorum manu. Testor, præsentissimam Angelorum opem me sexcenties expertum. Idem aliorum quoque confessione constare credo. Verè integerrimos amicos habemus Angelos; tum maxime præsentés, & sollicitos, cum plurimum urgent pericula.

CAPVT VIII.

Aliis docet bene facere. Raphael, exenterato pisce, fel tradidit Tobia, &: *Lini, ait, super oculos ejus ex felle isto piscis, quod portas tecum. Scias enim quoniam mox aperientur oculi ejus, & videbit pater tuus lumen cali.* Præterquam quod à Gabelo pecuniam, à Raguele filiam, & omnem ex assè hæreditatem, suo Tobia impetravit Angelus, etiam artem docuit, quâ parenti oculos restitueret. Verissimè dixit Nazianzenus: Nihil tam divinum homini habet, quam de aliis bene mereri. Et scimus, neminem sibi nasci, neque nos nobis tantum vivere. Sapientissimus hominum venustè submonens: Deriventur, inquit, fontes tui foras, & in plateis divide aquas tuas. Samaritis illa, ceteroqui non optima fama femina, ubi à Christo meliores vitæ leges accepit, mox cives suos ad eandem pertraxit concionem. Maxima laudis est, cum Ecclesiastici gloriarì possit: Respicite, quoniam non mihi soli laboravi. Nemo gratis quamvis ingratisimum beneficiis afficit: quò minus mercedis ac laudis habet ab homine, tantò plus remunerationis ac præmii expectat à Deo. Ab Angelis discamus bene facere, ut Angeli fiamus.

CAPVT IX.

Ad omnigenas virtutes inducit. Orandi, jejunandi, ac largiendi studium, non ut mercator merces, quas vult extrudere, commendat Raphael, sed suâ hoc utilitate noscendum proponit, &: *Bona, est, inquit, oratio cum jejunio & elemosynâ, magis quàm thesauros auri recondere; quoniam elemosynâ à morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit invenire misericordiam, & vitam æternam. Qui autem faciunt iniquitatem & peccatum, hostes sunt anime suæ. Libello brevior, omnes omnino virtutes docere non potuisset. Hæc virtutum trias omnes actiones bonas includit. Oratio nos Deo reddit; nos ipsos nobis jejunium restituit, pauperes Dei amicos, & nostros esse elemosynâ facit. Oratio velut aquila est, quæ mentem ad Deum evehit, sed sine geminis jejunii & stips, seu, ne alis jejunii & stips, decedit, antequam incipiat ascendere. Temperantiæ ac Misericordiæ alis, conatu inani in al- tum se librat, & decedit, antequam incipiat ascendere. Multum orare, & gulam non frenare, stipem egenis negare, est Æthiopem lavare. Bona est oratio, sed cum jejunio & elemosynâ. Thus sine prunis nec odores spargit, nec sublime petit; oratio friget, quam abstinentia & debita fugalitas, quam misericordia & pia liberalitas non commendat.*

CAPVT X.

Omni bonorum genere nos cumulat. Tobias, tot sui comitis beneficia ordine patri enarrans, ut notum ge- plurima compendio diceret: *Bonus, inquit, omnibus per nec me cum repleti sumus.* Idem dicere habuit & Cornelius de Angelo, qui ei viam ad fidem & ad cælum patefecit, familiarissimo colloquio: *bonis omnibus per eum repletus est.* Idem prorsus & nostrum quisque de suo tutore Angelo ingenuè fateri cogitur: *Bonis omnibus per eum repleor.* Quid enim mali nos doceant hi sanctissimi alites, hi oculi castissimi, hæ purissimæ flammæ, quæ identidem & exemplo suo & hortatu, dies noctesque illud unicuique nobis ingerunt: Deum ama, ama Deum, cetera omnia nisi ob Deum non amanda; mi homo, creatorem tuum ama, à quo tantis impendiis es amatus. Audiamus modò sapientissimos hos doctores nostros, *bonis omnibus per eos replebimur.* Nil boni desiderabimus quod per eos non assequamur. Amicos quærimus? fideliores his non inveniemus. Consiliarios egemus? intelligentissimi sunt, pervident omnia. Patronos desideramus? hi sunt, & disertissimi. Propugnatores ambimus? Angeli sunt, & potentissimi. Benefactores optamus? his liberaliores non habebimus: *bonis omnibus per eos replebimur.*

CAPVT XI.

In mortis luctu defendit. Raphael suo Tobia valedi- In mortis eturus: *Tempus est, inquit, ut revertar ad eum, qui misit luctu de- me; pax vobis, nolite rimere.* Non est quod quis addubitet, mendico Lazaro (cujus chirurgi & medici canes erant) Angelos adfuisse in morte, quicquid post mortem tam honorificis exequiis derulerunt in sinum optimi patris: *Factum est, ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahe.* Angelorum ope nunquam magis egemus, quàm cum mors instat, & jam tota in oculis est ÆTERNITAS. Hic gelidus sudor, hic trepidæ conscientie vulnera, hic omnis generis angustia premunt. Hic frendet & furit daemon, omnesque nequitia suæ vires exerit. Non nescit, si hoc horula ultimo vincatur, aliam nullam de homine illo sperabilem esse victoriam. Ideo ne tot annis actum egerit, tunc agit omnia, in omnem terrendi aut fallendi occasionem attentissimus. Sed æquo animo esto, mi moribunde, seu juvenis, seu senex; tuus tibi defensor adstat: non expugnaberis, modò defendi velis. Mille nos lupi cingant, hunc pastorem non mordebunt; multa diabolorum millia nos impugnent, sat defender unus Angelus. Aspice, mi homo, quo tibi tuus hic propugnator digitum intendant? In Christum crucifixum.

crucifixum. Huc oculi tui, huc qui gemitus, huc omne tuum suspitum eat. Hic patientiam disce, huc fiduciam erige. huc Domino tuo, pro te in crucem acto, teipsum summā submissione offer. Dicentes, repete milles: fiat voluntas tua, Domine, fiat voluntas tua, fiat, fiat. Paratus sum vivere, agrotare, mori, sicut vis. Peccata mea me turbant, sed sanguis tuus instaurat, mea vitā me damnat, tua solatur: sicut vis, bone Iesv, sic fiat. Hæc animo assidueolve, & tuote Angelo ac Angelorum regi committere: perire vix potest, qui hac viā tendit ad ÆTERNITATEM.

CAPVT XII.

Post mortem infer-vit.
Evangel. Sicut.
tom. 2.
distrib. 50.
sect. 4.

Post mortem etiam infervit. Est credibile Angelos, quos flamma piacularis celo parat, aliquid quandoque solatii affundere. Sed illud plurium testimonio firmatum est, supremi iudicii die, cineres omnium nostrum ab Angelis legendos, ita quidem ut singuli, eorum hominum ossa sint congesturi, quorum olim gesserunt curam. Sic demum a longo nos somno excitabunt, aut ad æternas in paradiso nuptias, aut ad perpetuas in flamas vigilias & penas. Ipse Dominus in iussu & voce Angelorum descendit de celo. Vox erit tunc una omnium Angelorum ad Iudicis amicos: Benedicite Deum celi, & coram omnibus viventibus (hic presentibus, & iudicandis) confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam.

1. Thess. e. 4.
vers. 16.
Tob. cap. 12.
vers. 6.

VIII. H Q R A.

Disce MORI: & cogita.

Quid me fecisse aut pertulisse optarem annis prioribus, si mors iam immineret? Cur ergo iam, & agere & pati fortia recuso?

Disce VIVERE: tua verò sit VITA,

MEMORIA MORTIS, seu consideratio finis. Et vos estote parati, quia quā hora non putatis, filius hominis venit. Potentissimum in omnia vitia pharmacum est, assidua mortis memoria. Quid egeris, tunc apparebit, cum animam ages: Mors de nobis pronuntiatura est.

Luc. cap. 12.
vers. 40.

Disce ORARE: & considera.

Consideratio V.

Angelorum in Christum obsequia.

CAPVT I.

Deuum hominem futurum nunciant. Gabriel in Galilaam, Nazarethum missus, castissima Virgini, illud de celo Ave tulit, gratia plenam pronuntiavit, Dei in utero concipiendi modum explicavit, filii nascituri nomen & stabile regnum prædixit, Elisabethæ cognatæ fecunditatem exposuit. O beati mundo corde! quoniam ipsi Deum videbunt.

Matth. e. 5.
vers. 8.

CAPVT II.

Christum natum evulgant. Illustrius Angelorum gaudium, in orbe nostro, nunquam nec auditum, nec visum, quā cum rex illorum in eo est natus. Aliās, aut unus solum, aut duo sese videndos exhibuerunt, hic ingens exercitus & visus, & auditus est, illam de pace odam concinere: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bone voluntatis. Sed & opiliones in colloqui societatem addixerunt, nec erubuerunt regis sui tugurium, & viles panniculos. O beati spiritu pauperes! ipsorum est enim regnum calorum.

Luc. cap. 2.
vers. 14.

Matth. e. 5.
vers. 3.

CAPVT III.

Christo fugam adornant. Dixilles Angelos nimium quantum pro divino hoc infante sollicitos. Non tantum tres illos ex Oriente dynastas, Herodis hospi-

Christo
fugam
adornant.

tium in reditu declinare iusserunt, sed & caelestem puerulum jam gladio destinatum ab Herodiana sicā defenderunt. Iosephum porro ire, & in Ægyptum secedere, monens Angelus: Accipe, inquit, puerum, & matrem eius, & fuge in Ægyptum, & esto ibi usque dum dicam tibi. Tandem fuit, ac si apertè diceret: Nos equidem pro rege nostro solliciti sumus. Ne tibi grave sit, mi Ioseph, patriam terram exilio mutare, utriusque orbis thesaurum tecum vehis. Sed ne longiorem in Ægypto moram sentias, opportuè iterum monebimus, inter Ægyptios princeps hic noster non consenesceat. Extincto igitur Herode monitor rediit, & hostes pueri jam funeratos nunciavit, viasque aperuit in terram Israel. O beati, qui persecutionem patiuntur, propter iustitiam! illorum est enim regnum calorum.

Matth. e. 19.
vers. 10.

CAPVT IV.

Esurienti Christo ministrant. Post DOMINI tam longum jejuniū, post tot esuriales dies in eremo exhaustos: post triplicem sui ducis cum cacadamone congressum, post obtentam ter victoriam, post hostis caecellum, præsto fuerunt fidere hi ephēbi, & velut dapi-feri, eludenti suo Domino mensam posuerunt. Ah! quā malin ego, ex hac quantulumcunque fragili cenulā, vel miculā corradere, quā in lautissimo Herodis vel Tiberie pulo, letus conviva accumbere. O beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam! quoniam saturabuntur.

Esuriendi
Christo
ministrant.
Matth. e. 4.
vers. 11.

CAPVT V.

Mortem, & orantem in horto Christum solantur. Cum DOMINVS ad divum olearem, etiam & orantem ante crucem & flagra, suo jam sanguine maderet, tristis, pavidus, tantum non exanimis, inter preces & mortem luctaretur, velut vivum funus, in terram se abjiceret, angoribusque supremis circumfluere, apparuit illi Angelus de celo, confortans illum (ait Lucas) illum ipsum a quo creatus, a quo in æternum beatus conservatur. Heu, spectaculum! celi Dominum, terræ affusum, viribus delinquentibus labantem, pallidum, suomet sanguine sudantem, tristitia oppressum, jam morti proximum cernere! O beati, qui lugent! quoniam consolabuntur.

Luc. cap. 22.
vers. 43.

CAPVT VI.

Christum redivivum annunciant. Dum in crucem Christum celi animam ageret, Angeli velut mærote abentes, inter impios sicarios, in seclerata terrā videri recusarunt. Nec mirum: ipsa gemebant laxa, terra trepidabat, omne celum exequias parabat, atrata stella in fumis prodibant & lugebant, sol ipse pudibundum a tanto flagitio vultum avertebat, & velo tegebat, ergo & Angeli, prout dignum erat, mærebant. Sed enim Christo reviviscente, lugubri veste posita, splendorem & candidam sumunt, crucifixum Nazarenum ad vitam rediisse nunciant, sepulchri amictus lineos ostendunt, resurgentis locum monstrant, pavere verant, discipulis lætum nuncium afferri, & ut in Galilaam migrent, dici imperant. Liceat dicere: post grandem luctum, inter varios applausus officiosissimi sunt Angeli. O beati mites! quoniam terram possidebunt.

Matth. e. 28.
vers. 7.

CAPVT VII.

Christum in celum ascendentem comitantur. Admirandum prorsus fuit hoc iter DOMINI ad celum. Hominem per aëra seu volare, seu gradi posse primi viderunt Apostoli. Dumque fixissimis oculis obstupescendam hanc in celum profectiōnem spectarent & submissa nubes, velut sella regia suum Dominum exciperet, spectantiumque oculis subduceret, Ecce duo viri adstiterunt juxta illos, in vestibus albis, qui & dixerunt, Viri Galilai, quid statis aspicientes in celum, hic IESVS, qui assumptus est a vobis, sic veniet, quemadmodum cum vidistis euntem

Matth. e. 28.
vers. 9.

in eadem. En iterum duo Angeli (alios omnes in occur-
su sui regis occupatos cogita) in hilari festaque veste,
triumphum sui DOMINI comitaturi adfuerunt, simul etiam
Matth. 2. 2. indicant reditum ad tribunal, & iudicium. O beati paci-
fici! quoniam filii Dei vocabuntur.

CAPVT VIII.

Venerunt Christum iudicem stipabant. Nil cer-
tius hoc iudicis adventu. Iudex ipse pramonuit:
Cum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli
cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis sue. Nullus ergo
Angolorum deest, qui Christum non comitatur, & om-
nes Angeli cum eo. Aderunt universi, & velut comita-
tus aulicus, parebunt. Conjectura est verisimilissima,
Angelos in corporibus supra humanam dignitatem &
formam elegantibus, omnium se aspectui exhibitu-
ros. Cum enim iudicium hoc apparatu maximo, summa
gloria sit transigendum, æquum erit, ut assessorum & mi-
nistri iudicis, cum habitibus splendorem præ se ferant, qui
augenda iudicii huius maiestati, omnium oculis cernat-
ur. Quod si verè tubis uluri sint Angeli, & Domino suo
crucem prælaturi, credibile est in assumptis corporibus
Matth. 2. 2. hæc facturos. O beati tunc misericordes! quoniam misericor-
diam consequentur.

IX. HORA.

Disce MORI; & cogita:

Et quanti, cum moriendum mihi erit, omnes orbis
delicias ac voluptates aestimabo? Cur ergo illas tanti
munc aestimo?

Disce VIVERE: tua verò sit VITA,

PERPETVA MORS. Mortificate membra vestra, quæ
sunt super terram. Ille demum censendus est optimè vi-
vere, qui quotidie vitiis, sibi quæ ipsi magis magisque
moriuntur.

Disce ORARE: & considera.

Consideratio VI.

Angelus & Homo inter se collati.

Discrimen I.

ANGELVS, velut filius in arce regiæ natus, & edu-
catus rex est, verus regni hæres: nunquam deli-
quit, parentem sibi nunquam habuit offensum. Homo,
Irae filius, heu quam ignobili & fœdâ prodit originel
non sine ingenti labore, assiduâ luctâ, continuis mileritiis
ac ætumnis, Dei favorem & cæli regnum emeretur. Et
nisi longos ac catenatos labores & dolores finis opti-
mus coronet, frustra tulit fecitque omnia. Ergo Ange-
lis ut filiis, hominibus ut militibus, obtingit regnum.

Discrimen II.

ANGELVS, unico rerum intuitu, penetrat pervi-
detque omnia. Nos unum ex alio colligimus, nec
sine radio & morosè ratiocinamur: & adeo angusti
oris est mens nostra & intelligentia, ut si quid pluseu-
lum sublimius, guttatim ei sit instillandum. Terra cælo
comparata, punctum: homo, Seraphino collatus, for-
mica est. Theologorum eruditissimi ad infimum Ange-
lum pueruli sunt balbutientes & alphabetarii. Quam
verè Ecclesiastes: Cunctæ res, inquit, difficiles non potest eas
homo explicare sermone. Multa scrutamur & indagamus,
& nec ea quidem penetramus cogitando, quæ oculos
ineunt. Miselli, hæc infima non capimus, & qui tan-
dem illa cæli arcana rimando peruestigabimus? blandâ
& suavi cæcitate nosmet fallimus, & crebrò vanissimas
conjecturas, aut ignorantias, pro venerandis scientiis
Tom. I.

A adoramus. Scire nostrum nihil est, nisi pleraque omnia
nescire nos sciamus.

Discrimen III.

Oco, ah, quam dispari Angeli habitant & homines! Tercium.
Celsissimam illi arcem, ab omni hoste undique se-
curam incolunt: Nos paradisi exules, in sordente &
uliginoso viculo, in combusto pago degimus, & tamen
genus atque proavos nostros, nostras terras, & palatia
jactamus. Animam Deus sic affixit corpori, ut suum illa
carcerem perpetuò secum circumferret, miserè com-
pedita. Angelus è cælo in terram, inde in cælum, & qua-
quà vult, liberrimè commeat & celerrimè. Angelus à
Deo conditore, primavâ nobilitate donatus, sex mini-
mum diebus prævenit hominem, cuius dimidia pars
(erubescimus) merum lutum est, sed scitè compactum.
Angelus ab omni tæbe immunis, nullum pendit vehti-
gal mortis. Homo ipsa putredo, ad mortem sensim de-
fluit; tandem fit cadaver, & abjicitur; nec antehac ul-
lus restitit, quin sese præberet vermibus expectatum
epulum. Spes sola nos alit, tales futuros olim, quales
nunc sunt Angeli: Oportet mortale hoc induere immorta-
litatem. 1. Cor. 15. vers. 5.

Discrimen IV.

Voluntas Angeli efficacissima, memoria tenacissi-
ma, iudicium electioque rerum immobilis. Hæc
nos omni infante prorsus, infantiore sumus, malè judi-
camus, sæpe pejus eligimus: numum aureum piro,
equum fistulâ mutare, lucrum putamus: humana divi-
nis, caduca æternis anteferre, consuetam & facilem ja-
cturam censemus. VELLE nostrum, & pigrum, & in-
stabile est: Vult & non vult piger. Memoria nostra, pænè
dixerim, nulla est, in iis planè labilior, quæ utilissimè
retinerentur. Quoties vix à sacro confessionis tribunali
abimus, & ejurata mox repetimus: peccata sobriè de-
fleta, brevè, velut ebrii, denuò perpetramus, damnosissi-
mâ oblivione? Ob hoc ipsum Chrysostomus audito-
res suos non semel, verborum mordaci aceto perfudit. Pro. 4. vers. 4.
Erant Antiochiæ frequentes terræ motus: videbantur
iis etiam pectora moveri, & in penitentiam flekti. Sed
quandiu durabat hæc morum emendatio? quandiu
ferè terræ motus? paucis post diebus, omnia in ventum
& vanam oblivionem abibant; iterum ut ante, passim
omnes in vitium ruebant. Sic vivimus; hæc memoriæ
nostræ labe est: jam peccasse dolemus, mox iterum
hilariter peccamus. Sic pigrum VELLE, facillimè sepe-
lit maligna oblivio. Acculare se, nec se tamen emenda-
re, est Deum ad sumendum de se supplicium incitare.

Discrimen V.

Formam nostram quandoque ipsi adeo suspici-
mus, ut veluti cælo delapso homines, aut instar
Deorum vel Dearum nos eos non indignemur. Sed
hem quo purpurisso rubicundulas genas vel levis tin-
git febricula? mors & morbus, omnem oris purpuram
extinguunt, & vultum vel venustissimum lurore cereo
sic fœdant, ut non tantum non alii, sed nec ipsi nos
amplius norimus, & ad speculum quæramus, QVIS ES
TU? Ubi nunc quæso formosissimi Adonides, ubi lau-
datissima Helena? fuerunt. Non tantum fragile, sed
breve quid est, humana forma, & ad formam Angeli
ah neutiquam accedit. Confer in unum humanas ele-
gantias omnes, & una fiat, nondum sat digna erit, vel
infimo Angelo. Nitet quidem etiam aurichalcum, sed
quàm illud exiguae dignitatis est auro collatum? An-
gelorum pulchritudini, cum hominum formâ minis
convenit, quàm auro cum aurichalco. Narrat Guiliel-
mus Baldesanus, à Franciscâ Romanâ miræ sanctitatis
& pudicitie feminâ, tutores ejus Angelos (duos habuit)
vilos sapius. Vestis illorum nivis aut cæli colorem ha-
buit, D d

Disce MORI: & cogita:

Quos maxime hostes, & quos potissimum amicos habeo in morte? Diabolos, & Angelos. Cur ergo nunc amicis istis non assentior? his hostibus non resisto.

Disce VIVERE: tua verò VITA sit,

DESIDERIVM CAELESTIS PATRIÆ. Quam dilecta tabernacula tua, Domine Virtutum, concupiscit, Psal. 73. & deficit anima mea in atria Domini. Ah, cui non fordeat terra, cum cælum cogitat! Mens, cælum, aut Deum semper cogitans, quidquid affligit, requiem putat.

Disce ORARE: & considera.

Consideratio VII.

Quæ Angeli in homine oderint, mirentur, ament.

CAPVT I.

AVERSANTVR quidem Angeli, quidquid vitium redolet, maxime tamen oderunt in vitiis in homine in homine CALOREM, FVMVM, FOETOREM. Calorem in homine Ira & invidia, fumum Superbia, foetorem Luxuria. Ira calor quandoque tantus est, ut verè dicat Chrysostomus: Ira quasi fulmen in animam irruit, servientemque sibi reddit amentem. Iratus nihil nisi crimina loquitur, & merum vomit venenum. Iratus (ait os illud aureum) demone plenus, dicenda & non dicenda effundit: quandoque etiam voces per jugulum reddituras protrudit. Iracundus ferrum semper in igne habet; ubi vel verbulo læditur, proflit, & impugnat. De ira affirmat dicit Seneca: Nulla pestis humano generi plurius fœcit. Ejusdem animi Job: Virum Job. 1. stultum, inquit, interficit iracundia, & parvulum occidit invidia. Ira, vehemens & furibunda fera est, feroces habet ungues, & fauces igneo veneno plenas. Ideo suos Augustinus enixe rogans: Ne obsecro, inquit, fratres amarissimi, ne tantum malum nobis inducamus, anima morbum, alienationem à Deo, principium bellorum, plenitudinem calamitatum, demonem pessimum. Paulus, & rogans & imperans: Omnis, inquit, amaritudo, & ira, & indignatio etc. collatur à vobis: estote autem invicem benigni. Nam sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitatur rixas. Malum calorem, pessimum ignis sequitur: illum & hunc oderunt Angeli.

Quæ calorificum & letale toxicum est INVIDIA, oculos & cor invidia consumit. Salomon: vita carnum, inquit, sanitas cordis: putredo osium, INVIDIA. Hominum plerumque pessimi sunt, qui aliorum ærumnis læti, alienis jacturis divites, calamitatibus locupletes, funcribus immortales. Et quid alteri alteros flagellamus? Et cui tandem invidemus. bono? ergo & bonis dignus est malus? sua illi malitia laqueus est, & interitus: quid opus illum sæpius perire? Qui livoris & invidiæ peste carere vult, illam hereditatem diligit, quam coheredum numerus non minuit, quæ & omnibus una est, & singulis tota: præstans invidiæ antidotum, est amor ÆTERNITATIS. Cælum vis ascendere? non his moribus illuc vivitur: inferiores gaudere superiorum bono. Ideo nec Angeli hanc à diabolo luem, in nobis tolerant. Sibi quoque id dictum putant: Neque cum invidia tabescente inter se habeo, quoniam talis homo non erit particeps sapientiæ. Aut ergo invidiam pone, aut Angelos & cælum amittis.

CAPVT II.

NEC SUPERBIE FVMVM ferunt Angeli, ne mirentur, nec David rex cum ferre potuit: Non habet superbiæ tabis, inquit, in medio domus meæ qui facit superbiam. Et unde Angelos superbiæ nostræ amicos speramus? in Psal. 138. regibus hanc oderunt, in æqualibus suis eam non tolerant.

buit, brachia in crucem pectori appressa, oculi cælo A elati, aurea casaries, vultus decorâ majestate longè fulgentissimus, & qui verè deceret Ezechiel: Tu signaculum, inquit, similitudinis Dei, plenus sapientiâ & perfectus decore, in deliciis paradisi Dei fuisti. Sic hominum venustas, cinerea ac lutea deformitas est, Angelorum formæ collata.

Discrimen VI.

Sextum.

Fortitudo & vires Angelorum cæsunt, ut ipsi gigantes sint, nos imbecillissimi pumiliones. Sapiens quidem astris dominari dicitur, sed heu quam debile hoc, & remotum est dominium: Stellis & orbibus cælestibus jus dicunt Angeli, qui, uti Thomas Aquinas loquitur, admiranda possunt. Facillimum illis, ventos, pluvias, tempestates, tenebras, terræ tremores, momento producere; flumina sistere, fontes durare, montes diluere, sidera extinguere, tartarum illuminare, cælum deponere, terram suspendere, possunt unico, sic loquimur, digituli motu, elementorum certè partes, si non tota, de loco in locum transferre possunt. Equè facile illis est, homines, pecudes, sanare, necare; annonæ charitatem aut vilitatem inducere, incendia sine aquis præfocare, famelicos leones jejunium docere, corpus ex aère formosissimum momento efformare, & æquè celeriter in auras dissolvere. Claves habent Angeli ad omnes seras & repagula: atque hæc omnia celeritate conficiunt incredibili. Unicus Angelus summum cælum tot millibus annorum, velut per otium circumducit, rotatu tam assiduo ac præcipiti, ut sol horâ unicâ ducenta sexaginta millia miliarium Germanicorum percurrat, & hic supremi cæli cursus est, quo & orbis ceteros secum rapit, incredibili proflus velocitate, quam ei confert Angelus. Et quam lacertosum hoc brachium sit, quod immensam hanc molem sic gret! Et quæ nostræ sunt vires, quæ illa potentia nostra? Isaias exprobrans: *Vae, inquit, qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem.* Hæc fortitudo ac potentia humana, copiosum vinum dolis egurgitare in ventrem. Cetera tam debiles sumus, ut Job miratus dixerit: *Contra solum, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam, & stipulam siccam persequeris.*

Discrimen VII.

Septimum.

Ergo, quid nos hominuli, viles formiculae potentiam, aut genus, aut scientiam nostram crepamus? delira vanitas est. Quæso ponamus cristas; Angelos cognitione proximè sanè non attingimus, neque de nobis pronuntiavit illud Rex David: *Ministi eum pauld minus ab Angelis:* Parum ad nos laus ista; propria Christi est. Paulus id disertissime affirmans: *Eum autem, inquit, qui modico quæm Angeli minoratus est, videmus letisum, propter passionem mortis, gloriâ & honore coronatum.* Nos verò Angelis multo inferiores sumus, nihilominus tamen Angeli, nobis tanquam dominis suis, intersunt fidelissimè. Angelis toga candida, pacis ac lætitiæ signum, nobis gladius, galea, clypeus, lorica convenit. Militia est vita hominis super terram. Quotidie in acie standum, quotidie tela tentationum excipienda, nunquam non pugnandum. Angeli suo ne cedere & ambrosia fruuntur, gaudiis æternum non desunt. Ob nostras dapes ingemiscens David: *Cibabis, inquit, nos pane lacrymarum, & potum dabis nobis in lacrymis, in mensurâ.* Isaias: *Dabit vobis Dominus, ait, panem arctum & aquam brevem.* Certè nunc Angelis quamplurima dissimilissimi sumus, spesunica solatur, olim in plurimis fore quam simillimos. Veritatis oraculum est: In resurrectione neque nudent neque nudentur, sed erunt sicut Angeli Dei in cælo.

runt. Turpissimum monstrum est, superbus pauper. Habuit Lucifer unde superbiret, sed habuit etiam unde superbus rueret: nos verò mendiculi, unde turgemus? unde tam alium nobis supercilium? miseris & spurci-
tis scatenus, & fastu extollimur? superbi pauperes, turpissima monstra sumus. Quid lutum se jactat? quid homo superbit? cuius vita naufragium; cuius esse momentum; mors finis & exordium. Sic Angelorum non delicia, sed nausea erimus. Verissimè Augustinus: *Vix toleratur, inquit, superbus dives, pauperem superbum quis ferat? & nemo miretur, adeò inimicos esse Angelos superbis: adhuc trepidant ob veterem suorum ruinam.* Ex Angelo facit diabolus superbia, omnium malorum fecunda mater; hæc tutes evertit, linguas confudit; Goliathum prostravit, Amianum suspendit, Nicanorem discerpit, interfecit Antiochum, Pharaonem submersit, jugulavit Sennacherib, Herodem pediculis confecit: omnes hæcenus filios suos præcipitavit, & male perdidit SUPERBIA.

CAPVT III.

NEC LVXVRIÆ FOETORES tolerare possunt Angeli: indignantur & horrent, quidquid in castitate inveterundè peccamus; oculi toti sunt, imò oculi iugè purissimi, qui sordes nostras celeritè, & cum indignatione notant. Asmodeus & Gabriel non bene conveniunt in uno cubiculo, multò minis in uno pectore. O homines, nolite fieri sicut equus & mulus. Tobias arcanum hoc pandens Raphael: *Andi me, inquit, & ostendam tibi qui sunt, quibus prevalere potest demonum: qui Deum à se & sua mente excludunt, ut suæ libidini vacent, sicut equus & mulus, habet potestatem demonium super eos.* Angeli verò homines in amicitiam adfiscunt, non pecudes: divinus è caelo sponsus, nusquam suavius est, quam inter odorifera castitatis lilia; eos solum in amplexu admittit, qui omnem penitus à se Veneris & Cupidinis ignem excusserunt. Castas amat & virgineas mentes Virginis filius: abite impuri; odio estis, & Angelis & Angelorum regi. Narrat Antoninus, Angelum humanà specie rectum iter fecisse cum anachoretà. Transierunt fortè cadaver in viam temerè projectum: anachoreta nares pressit, non ita focius. Paulò post obvium habuerunt hominem supra ornatis imagines cultum, sed qui occultà libidine laborabat. Cetera pollicitissimus, & incessu venusto pedes ad legem & numerum ponebat. Quin & cinnama fragrans, & balsamatorans, odoros post se ventulos trahebat: optasse quis natus fieri cum Catullo. Sed Angelus velut mephitim fœdissimam declinaturus, vultum presâsque nares avertit. Causam à socio rogatus: Homo libidinosus, inquit, olentissimum cadaver est. Dixit, & evanuit. LVXVRIÆ FOETORES non ferunt Angeli. Procul ò procul Cupidinis ignes à castissimis Angelorum sacris. Neminem oderunt magis, quam quem in libidinis cœno volutari cernunt. O mi juvenis, aut libidini amicus non sis, aut hostes habebis omnes Angelos.

CAPVT IV.

EST quod Angeli summè in nobis mirantur. Hoc Esdræ sacerdoti exponens Angelus: *Transferunt, inquit, dolores, & ostensus est in fine thesaurus immortalitatis: Noli ergo adicere, inquirendo de multitudine eorum, qui perierunt, nam & ipsi accipientes libertatem spreverunt Altristimum, & quidem scientes quam moriuntur.* Hæc Angelorum summa admiratio est, quod sciamus nos non tantum morituros, sed mori, nec tamen animæ interitum sentiamus, aut exitium horreamus, aut mores corrigamus. Nil novi, si fur fuerit, cum solus est, & extra lictoris oculos, & tutam credit occasionem. Sed furem jam dudendum, in ipso carcere caliculum in manticam retundere, hoc novi quid est. Et certè reperti tales, qui

Tom. I.

A cum patibulum jam in oculis esset, imò sub ipsâ furcâ & riserint, & impiè joci sint. Nos tales sumus, grandi passu ad mortem imus, imò morimur, atque dum morimur, audacter peccamus, & aut furivas libidines animo agimus, aut in alios linguam stringimus, aut manu nocemus. Eheu, jam in fatalibus scalis stamus, mox deturbandi, & necdum petulantiam nostram definimus! *Scientes, quoniam morimur, adhuc vitia in nobis vivere connivemus: Verè hoc Angelorum admiratione dignissimum est.*

CAPVT V.

SEd est etiam, quod Angeli, saltem in aliquibus nostrum admodum ament, SANOS OCULOS. manus nos Oraculum à Christo est, oculi sanitatem in totum cor. oculos. pus redundare: *Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus luc. cap. xv. tuum lucidum erit.* Angeli, ubi demum locorum sunt, pervigili, & nunquam interrupto obtutu Deum aspiciunt. Sunt inter homines, qui eo quo possunt modo, id emul-
lentur: Deus illis assidue in oculis est. E sanctis quidam monuit, pistori nos similes esse debere, qui dum farinam aquâ subigit, dum brachia jactat, dum totus formandæ massæ incumbit, nihilominus jucundè garrir, & in colloquentem subinde oculos reflectit. Ita nobis, non ideo, ut Deum videamus, labores definendi, sed dum laboramus, oculi in Deum assidue & suaviter emittendi. Et hoc Tobias senex filium docens: *Omnibus, ait, diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum.* Hoc David se fecit. se gratulatur: *Providebam, inquit, Dominum in conspectu meo SEMPER.* Nimirum sanissimos oculos habuit Rex David. Lippientes sunt illi oculi, & multo pulvere corrupti, qui in viis, in domibus, in templis, in angulos omnes emissit excurrunt, & interim mentis oculi amissum Deum non quarunt. Tunc bona est actio, cum manus est in opere, oculus in Deo: Multa sæpe agimus, sed ignavè & oscitanter. Oramus: sed ubi attentio? stipem damus: sed ubi affectus? jejunamus, & ubi Deo placendi studium? nimirum uti nos Deum non videmus; ita nec videri nos à Deo censemus. Ita quædam segniter, alia turpiter, & incompolitè facimus, quia Deum spectatorem nostrum, non aspiciamus. Attende tibi, ô homo, & fixè semper oculos intende Deo. Non præterit illum omnis cogitatus, & non abscondit se Eccli. c. 42. ab eo ullus sermo. Lasciva cogitas, & non erubescis? Deum vers. 10. vider. Impudica loqueris, nec te pudet? Deum audit. Il- luc rapacem, huc libidinofam manum extendis, nec cohortes? Deum presens est. Quidquid agas, quidquid cogites, quibuscunque te latebris condas, memento te ubique deprehensum. Epictetus: *Tamen etiam custodem, Lib. 1. c. 14. inquit, cuique nostrum addidit, & Genium evratorem.* Cum igitur fores obduxeris, tenebras intus feceris, ne succur- rat dicere: Solus sum; non enim es, sed Deus intus est, & Genius noster intus est. Quibus quid opus illato lumine, ut videant quid facias? Clemens Alexandrinus: *Lib. 3. pada- Hac solum, inquit, ratione fit, ut quis nunquam labatur, si 208. c. 5. Deum sibi ipsi semper adesse existimet.* Dontheum optimum fecit monachum ex dissolutissimo milite hoc unicum beati Dorothei præceptum: *Cogita semper Deum presen- tem, & te coram illo stare.* Verè, in omni loco oculi Domini Prov. c. 15. contemplantur bonos & malos. Spirituum ponderator est Do- vers. 3. & minus; omnia nuda & aperta sunt oculis ejus. Supremi judi- cii die quot abdita peccata, quot arcana scelera, quot monstra noxarum in lucem & publicum protrahentur, quæ nunc aut simulationis mantela, aut arcana parie- tum fide, aut tenebrarum silentio teguntur? omnia Deus audit, videtque omnia? & quomodo gravius un- quam delinquit, qui intuentem se Deum non definit intruere? quidquid agis, ô homo, videri te scias & audi- ri; memento te in omnibus deprehensum.

Dd 2

XI. HORA.

Julianus tamen ita monitus non respicit; unâ & sanguinem, & blasphemiam, & excreant animam eiecit. Nos, si quem officii bis tēve moneamus, abunde monitum censuimus, & cessamus: Angelorum ingenium longē à nostro divertit; Angeli & centies & milies monent: quāto te, omittē hoc; oro, fac hoc, & quod praefactē magis omittenda facimus, aut facienda omittimus, eō constantior est eorum patientia, cuius tamen etiam imitatores habent.

Vita Patrum lib. 7. c. 13. Ammoni & seni & aegro, Joannes Thebaeus, totis duodecim annis, mirabili & patientiā & sedulitate servivit. Nunquam eum tetricus senex vel mitior verbulo dignatus est: sed morti jam proximus, coram aliis compluribus, prehensā Joannis manu: Hic juvenis, inquit, non homo, sed Angelus est. Fateor equidem, vix unquam illum humanis sum affatus, tot annis tamen aegrotanti mihi, mirā & industriā & tolerantia inservivit. Moses patientiā, non Angelus tantum, sed & Deus, tam Pharaonis, quā Hebraeorum est factus. Angeli quam exercent, hanc & amant in nobis tolerantiam.

Idell. 7. mon. 31. Narrat Pelagius Diaconus ē Græco, quod mirificē roboret firmitēque patientiam in rebus omnibus.

In horrenti vastaque solitudine habitabat caelo notissimus senex, & qui Dei causā plurima jam didicisset & FACERE, & PATI. Domus illius magnam partem caelum fuit, cubile terra, somnus vigilia, cibus jejuniū, colloquia silentium, casula palatium. Sustentandæ vitæ deficiebant illi pleraque omnia, maximē tamen aqua, elementum publici quidem usus, sed non ubivis locorum adeundum. Ergo, si quando sibi mederi voluit, extremē prius fatigari debuit, & ad fontem, quasi in mercatum proficisci, ad emendum Falernum; neque ante aquam bibit, quā viam longam devoravit. Hoc illi sitim pretiosam valde, imō & exosam faciebat, maluisseque elurire bis tēve, quā vel semel sitire, nam ita extra omnem aquæ viciniam habitabat, ut, quoties hydriam suam implere voluit, milliā prius integrum pedibus emetiri debuerit: neque tamen recentem & frigidam unquam bibeat, nisi continuō illic bibisset, ubi fontem reperisset. Hæc virum calitibus earum sepius turbant, atque ad indignationem etiam concitantur. Fuit, ut affluo jam calle ad notum sibi fonticulum, instar sitientis cervi, properaret. Pedibus alas addebat non timor, sed sitis. At via nonnihil ultra dimidium decursa, fauces arere, lingua faucibus hæerere, vox asperari, brachia languere, pedes succumbere, anhelitus deficere, corpus panē totum corrumpere, & solo aterni. Itaque fracto jam planē & fatigato gressu incedebat, meditationi, quā ante, aptior. Multa igitur secum disputare, partes in omnes versare animum, ita demum secum ipse confabulari cœpit: Et quis tandem, inquit, potum tibi feret, cum te non ferent pedes amplius? Et fac immortalē te esse, neque unquam morbo tentandum, quæ tamen hæc penē quotidiana cum tantā lassitudine excursio? ut taceam dispendium temporis, quo interim legere, meditari, precari commodius possem, dum ego toties, tam laboriosè tantum itineris conficio. Cui Creticum suum tanto stat pretio, quanto mea mihi aqua? quā me per æstatem æstus frangit, per hiemem frigus enervat? Et cuius hic daret patientia, in tantis tamque assiduis molestiis? ignosce mihi, Deus, non possum non indignari, & ita scilicet habitationi meæ tam incommode.

Sed an nihil consilii est, quo rivulum mihi aut salientem aquulam viciniorem efficiam? Sempërne tot millia passuum decurram, ut bibam? profectō hujus vini cella nimium à me distat. Quid si ego illi fierem vicinior? illa ceterē mihi non potest, neque enim novo alveo ad me decivatus fons curret. Ita prorsus, ita agam: sedem ego meam migtabo, & juxta scarucentes latices domicilium mihi figam: ita demum compendium reperero

Tom. I.

A immensi laboris. Qui necesse est, ita quotidie fatigari? Et o me infelicem, aut incogitantem, qui non pridem in hoc consilium iverim!

Vix hæc effatus, cum à tergo levissimum insequens strepitum advertit, & respicit in ipso ambulationis motu, videtque juvenem sequi, qui omnes, quotquot ipse passus faceret, accuratē numeraret. Ad quem illico senex: Heus tu, inquit, quod fesso senitacitum conviciū facis, ut omnia vestigia mea passusque in digitos mittas? non fumus incessu pares, ut olim, cum & mihi virent genua, desine hoc ludibrium. Ne savi (ait Angelus, quem ille juvenem credebatur) ne savi, mi optime senex. Cælo missus sum, ut passus omnes & singulos numerarem, quotquot facis ad fonticulum illū; simul & præmia in numerum cogerem, pro his vel singulis passibus, sed olim, sed in cælo rependenda. Dixit & ex oculis se subdixit. Cum eremicola cælesti hoc affatu attonitus, in terram atque in preces funditur: & O mi

Deus, exclamat, quæ tua hæc bonitas in servulum vilissimum: egōne impatiens ille, & iracundus? ego defecisse ille, & cessator famulus, tanto tibi vendam pretio vestigia vel singula? ignosce, o mi conditor, huic & iracundia, & impatiencia meæ; sit venia fatuo protus consilio. Revoco & damno quod cogitavi, quod & dixi, Tuguriolum meum magis à fonte in posterum distabit quā hæcenus, ut cum viā crescat patientia. Atque ut verbis manum adderet, mox ad demolendam sitam casam sese accinxit, illamque dimidio insuper militari à fonte remotam denuo excitavit, ut ita plus passuum numeraret Angelus, plus præmiorum redderet Deus.

Et te, mi homo, quisquis es, tuus semper Angelus insequitur; nunquam à te abit; omnem incessum tuum, passusque singulos ad numerum revocat. Passus tantum? cogitatus etiam vel latetissimos, verba omnia, facta omnia, minima, maxima in numerato habet. En, quā fidum tu habes amanuensem! quidquid agas, actiones ille omnes numerat. Precaris tu? voces ille vel singulas dinumerat: stipem erogas? numerat obolos; flagellis te castigas? numerat verbera: jejuniis te maceras? numerat abstinentias, & omnes bolos quibus genium fraudas: de somno quid subtrahis? numerat vigilias: Cupidinem Veneremque vincis? numerat victorias: carnem cilicio domas? numerat horas: animum meditatione piā instruis? hic vel puncta horæ numerat: mentem confessione purgas? hic ille dies numerat: legis demum, scribis, laboras? nec hic ille suum numerandi munus negligit; modò tu Deo laudando legas, scribas, labores.

At scito habere te latronem etiam alium, imò verum Diabolus ex Orco latronem, qui non pecuniæ tuæ, sed tuæ animæ insidiatur. Hic extorris cælo civis, æquē atque tutelaris Angelus, in suos pugillares refert omnia quæ facis, dicis, cogitas. Si iuras aut pejeras, verba: si lasciva loqueris, syllabas; si fœda meditaris, cogitationes; si rem divinam negligis, horæ quadrantes; quando demum peccato letali te maculas, etiam momenta numerat, dum momentum illud veniat, quo te inimicum Dei, ex hæredem cæli, Divorum hostem, in suum regnum casu irrevocabili præcipitet. Ah! mi homo, per salutem tuam te oro, tu quoque (si sapias) numerare incipe annos, quos consumplisti; dies, quos neglexisti; horas, quas perdidisti: sed & futuros dies horæque in numerum digere, si potes, cum nec hanc ipsam, quæ tecum loquor, horulam mortis securam habeas. Demum *ÆTERNITATEM* quam numerare non potes, saltem cogita. Non absurdè dicebat olim vir doctus: *Nuptias esse brevem & latam cantuunculam, sed habere longum & triste epiphonema*. Sic nos voluptas verissimè dicemus: peccati cuiuscunque voluptas, brevis & hilaris est cantuuncula, sed longissimum habet & tristissimum epiphonema, tormentum *ÆTERNVM*. O aternitas, o aternitas, aternitas! quā saepe turpiter peccamus,

D d 3

mus, quia te vix unquam scio cogitamus! O *ÆTERNITAS*! aut in deliciis inter Angelos, aut in suppliciis inter diabolos ducenda, & nunquam finienda! Attende, mi homo, horum an illorum amicitiam nunc ambias? Et hoc scito, tum denique te fore Angelis amicum, cum tu fueris *TOLERANTIÆ & CASTITATI*.

XII. HORA.

Disce MORI: & cogita:

An non à mortis mee momento, tota mihi pendet *ÆTERNITAS*? supremum halitum, aut aeterna salus, aut exitum excipiet aeternum. Puncto constar *ÆTERNITAS*. Cur ergo nunc per bonam vitam, ad optimam mortem me non dispono? tutissimum est, ut quicquid in extremo decessu, se quisque veller fecisse, id modo sanus incipiat facere.

Disce VIVERE: tua verò sit VITA.

*Psal. 76.
vers. 6.*

CONSIDERATIO ÆTERNITATIS. Cogitavi dies antiquos & annos æternos in mente habui. Quidquid in mundo est, vanum, breve, merum nihilum est, ÆTERNITATI collatum: Et solus ille omnium sapit, qui caducis his preteritis, unam atque unicam sibi præfigit in terrâ cogitandam, in cælo assequendam ÆTERNITATEM.

Disce ORARE: & considera.

Consideratio IX.

Cultus & veneratio Sanctorum Angelorum.

*Quomodo
debeamus
Angelos
venerari.
Tob. cap. 12.
v. 1. & 2.*

Ibid. v. 3.

Ibid. v. 5.

*Ecclesi. 6. 35.
vers. 31.*

Angeli possunt affici eodem honore quo ceteros Divorum deveneramur.

CAPVT I.
TOBIAS pater filio & oculis sibi restitutis, Tobiam filium accersens: *Quid possumus, inquit, dare viro isti sancto? Cui filius: Pater, ait, quam mercedem dabimus ei, aut quid dignum poterit esse ejus beneficiis: & cepit ea narrando petere. Deum iterum, quid, inquit, illi ad hæc poterimus dignum dare? quidquid demus, minus quam promeruerit, dabimus. Et vocantes eum rogare coeperunt, ut dignaretur dimidium partem omnium, quæ attulerant, acceptam habere. Et quid nos, nostro tutori Angelo rependamus, pro tantis beneficiis, per tot annos in nos collatis? Ecclesiasticus: Si est, inquit, tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua. Et quo loco nobis erit fidelissimus hic cultos, qui curâ & fide speciore nos tuetur, quam reges & principes possit omne regium satellitum?*

CAPVT II.

Angeli eo honore cultuque possunt affici, quo ceteri Divorum, quos precibus, stipe, jejuniis, tanquam Dei amicos deveneramur. Angeli Deum assidue frequentant laudibus, hoc crebrior apud nos amuletur oratio: Angeli criminis omnis purissimi castissimam integritatem absque ulla traducunt, huic illorum virtuti æmulandæ, frequentiora nos juvabunt jejunia; Angeli beneficiorum in nos largissimi sunt, id elemosynis nostris pie imitari conemur.

Constantinus Imperator verè pius, apud Constantinopolim in utroque maris Euxini litore, illustrissima duo templa condidit, Michaelis Archangeli honori. Imperator Justinianus, eidem Archangelo Michaeli, aliisque sanctis Angelis, sex magnifica templa à fundamentis erexit, rectè persuasus, si hunc alatarum legionum ducem, qui tot potentissimos perduelles in cælo sub jugum miserat, amicum haberet, bellum facile & felix se cum Wandalis habiturum. Seraphicus ille Franciscus præter quadraginta die jejuniis Ecclesiæ, alios insuper quadraginta dies inediâ maceravit, pro honore & cultu Sancti Michaelis Archangeli. Anno à patiente Virgine millesimo, Otto III. Imperator Romanus,

A teste Petro Damiano, Româ in Apuliâ montem Gar-ganum, ad ædem Sancti Michaelis, nudis pedibus contendit (sunt 50. miliaria Germanica) idque iussu Sancti Romualdi, ut cruce paulo ante commissum hac corporis afflictatione expiaret.

CAPVT III.

Cum Angeli sint integerrimi spiritus, ab omni sortis de carnis eximii, utique illis summo est gaudium & Angelorum cultus est honor, cum quis eadem se castæ integritatis veste amicit, seque illis, quantum conando potest, reddit quam simillimum, sique castitate Angelus. Quot sanctorum hominum castam & castibem vitam quasi castitem agnoverunt? nec in alio etymo Grammaticis magis credendum. Verè dixit Hieronymus: *Esse angelum, felicitatis est: esse virginem, virtutis.* Narrat Basilus, Dilectiano & Maximiano in Christianos faventibus, verâ virginem Theophilam virginem, formâ & prosapia nobilissimam, cum à licetoribus in lupanar vi traheretur, in viâ sic esse precatam: *Mi Jesu, amor meus: ô sponse mi, ô fons castitatis, matura opem, & sponsæ tuæ pudicitiam serva. Hoc cor, hoc os, & oculi lacrymis pleni loquebantur. Prostibulum ingressa, Evangelium, ut mos erat Christianis, lectura protulit. Fuerunt quidem qui irruere auderent, nemo qui tangere. Sedebat Virgo & legebat, verecundissimo vultu ad omnem modelham composito; adibat juvenis è cælo, pulchritudine innarrabili, amantissimos ignes oculis spirabat, itaque strictorum oculorum majestate terrebat ingresses, ut impuram vim omnem à virgine arceret. Et hic adolescentens, inquit Basilus, Virginis protector fuit, uti virginis Daniel Sufanna. Nemo amar Angelos, qui castitatem oderit: vita casta gratissimus Angelorum cultus est.*

CAPVT IV.

Quo potro cultu affici velint æthereæ mentes, celestes hi legati, facile id suo nos exemplo docent. Beati Pauli sensu, omnes administratores spiritus sunt, pleni officiis & obsequiis. Tales & eos esse cupiunt, quos instruant.

Joannes Carrera, castissimus juvenis, inflammato semper studio erga tutelarem Angelum rapiebatur, cum hoc tanto erat tanque familiari conjunctus usu, ut velut intimo cum amico sua consilia sermonesque conferret, sæpe ad eum de rebus suis dubiis arduisque referret, sæpe interrogaret, exquireretque consilium. Denique in eam Sancti Angeli familiaritatem venerat, ut ab eo quotidie horis antelucanis, ad orationem excitaretur è somno. Quamquam hanc aliquando consuetudinem Angelus intermisit, quod excitatus à se, languore victus, non è cubili protinus surrexisset. Sed hæc culpa fuit, certè per dies plurimos occultante se Angelo, pœnas dedit. Cujus præsentie desiderio multis ad Deum placandam precibus ac jejuniis adhibitis, tandem aliquando quod amiserat, recuperavit. Receptum in pristinam familiaritatem Angelus monuit, idcirco suam se occultasse præsentiam, quod ad orationem se suscitantem, non protinus audisset: Deumque ab eo pœnas voluisse repetere, ut documentum ei esset in posterum, ne in surgendo moras neceret.

Non Musis tantum, sed & Angelis amica est aurora: mane cum Deo, interdum de Deo loqui nos voluit. Nec tamen officiorum erga alios oblivisci. Sui cultum interpretantur, cum in alios obsequiosos sumus, urgent merito, ut quod operæ aliis impendimus, id & promptè & libenter impendamus. Invita & lenta ministeria vix meliora sunt turpi otio. Placere non potest obsequium, quod alacritas & promptitudo non commendet. Duplicem fert opem, qui celerem fert.

CAPVT

Inter firm.
S. Augustini
de Tempore
firm. 7.

Menera à
pauperibus
deprecimen-
da que
Angelis
oblata
sunt gra-
tissima.

Sunt qui templa variis muneribus colant. Hi ceram, illi oleum, isti cereos, alii aras, pretiosam vestem, artificiosas imagines, calices aureos donant. Augustinus: *Equum est, inquit, monitos nos à psalte regio, & Vovere & Reddere*: duplici modo id fiet. Sunt qui ceram, oleum, telam, simulam, odores, aurum dent. Sed hæc nisi à ditioribus non expectes. Nobiliora his munera habemus, è pauperum etiam arcubus depromenda, quæ Angelis oblata, non poterunt non esse gratissima. Ea verò sic ordine numerat Augustinus, auro prorsus & cedro scribenda.

1. Quicumque iram in alterum conceptam subtrinxerit, & Dei amore illatam injuriam obliterarit, votum obtulit iste, oleum purissimum.

2. Si quis luxurie ceno volutari consuevit, respiciat tandem, & excutiat sordes suas, & animo ad Deum secretius clamet: Benignissime Domine, misericordissime Deus; sufficit hacenus lussisse tecum: huc usque peccavi, te contempsisse, legem tuam abjeci, carnis meæ secretis satisfeci: nunc, o mi Deus, ad te redeo, & voveo nequitiam meam me deliturum. Et hic obtulit candidissimam virginem ceram, utique castissimum munus Angelis.

3. Si quis invidia laboret, ærumnis aliorum exhilaretur, felicitate aliena tabescat, quod est peccatum, inquit Augustinus, usque ad mortem, promittat & ipse animo, actus amoris potius, quam livoris & invidiæ se meditaturum. Et iste votum obtulit, calice aureo donavit Angelis.

4. Si quis injuriam intulerit alteri, aut etiam cædem fecerit, animum veneno plenum abstinentiæ cruciet & luctu, nec panem Angelorum tangat, dum se Deo, laesos sibi reconciliavit integrè. Et hic votum offert: collapsam restaurat aram Angelis.

5. Si quis aliorum actiones carpere, suas non inspicere, omnium honori detrudere, maledicos dentes nemini non infigere sit solitus, Deo & Angelis se vocat: Huc usque de aliis dixi, me non inspexi: ego eram inferior, & alios mihi exstimabam. Satis, o mea lingua, satis meque aliis perdidisti; ardentioribus te posthac vinculis constringam; ferio lasciviam tuam emendabo. Et hic obtulit votum: grandem ex optimo are statuum locavit Angelis.

6. Si quis se observet cleemosynæ parcum, in egenos asperum, in domesticos tenacem, in omnes iracundum, voveat hic Deo & Angelis mansuetam liberalitatem. Iste quoque munificum solvit votum, sacrificium ex auro vestem dedit Angelis.

7. Si quis se humanæ laudis percupidum, arrogantem, jactabundum, insolentem advertat: voveat se submisionem & modestiam. Perfratromata hic offert & tapetia Angelorum æstimatione pretiosissima.

8. Si quis vino plus æquo indulgeat, & caliculis epotandis studeat, voveat se sobriam & frugalem mensam. Grande votum obtulit & iste; aliquot vini veteris urnas sacravit Angelis.

9. Si quis languidum se fractumque, & ad exercitia pia enervem & lentum sentiat, alacritatem is voveat, & ad divina fervorem. Pretiosum & hic votum obtulit, argenteam, balsamisque ardentem lampadem suspendit Angelis.

Devota hæc Angelis munera ejusdem Augustini verbis configno. Et cum hæc omnia, inquit, feceris charissimi, offeris Deo votum placitum, & quasi remuneraris Christum. Et posthac veniet vobis benedictio, & vota vestra offerentur ante tribunal Christi. Putamus, quam dulcem, quando vota nostra talia, qualia dixi, Angeli ante conspectum divinæ Majestatis obtulerint.

Singularis & Angelis convenientissimus, eorumque Præsentiam salumnis utilissimus cultus est, præsentiam illorum plurimum semper venerari. Rectissime Bernardus: In quovis, inquit, diversorio, in quovis angulo, Angelo tuo reverentiam habere: tunc audas illo præsentem, quod videntem me non auderes. Sanè cultus iste castissimus oculos suos & aures (hominum more loquimur) pervigiles, semperque intentos habet in omnia nostra facta, dicta, cogitata. Seneca nil efficacius visum est extirpandis vitiis, quam viri gravis præsentiam assiduo cogitatu sibi proponere. Iisdem, mi homo, verbis te compello, quibus suum Lucilius Seneca: Accipe, inquit, & quidem utilem, & salutarem clausulam, quam te affigere animo volo. Aliquis vir bonus (& quis melior custode Angelo) nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante vivamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturus testis assistat. Aliquem habeat animus quem vereatur, cujus auctoritate etiam secretum suum sanctius faciat. O felicem illum, qui non actus tantum, sed & cogitatus emendat. Sapienter idem in aliâ epistolâ inculcans: Sic certe, ait, vivendum est, tanquam in conspectu vivamus: sic cogitandum, tanquam aliquis peccatus intimum inspicere possit; & potest: quid enim prodest ab homine aliquid esse secretum & nihil Deo clausum est, interest animis nostris, & cogitationibus mediis intervenit. Sic intervenit, dico, non tanquam aliquid discat. Nil verius aut sapientius à calamo hominis non Christiani doceri potuisset. Verè omnium actionum nostrarum Deum, Dei que legatos Angelos & arbitros, & testes habemus: & quid enim nesciant, aut non videant Angeli, qui videntem & scientem omnia sciunt videntque obtutu perspicacissimo, perenni?

Cvpier fortassis bonæ mentis homo, facili compendio nosse, quid operis quotidie fieri posset sanctis Angelis honorandis. Ut huic satisfiat, brevem tabellam exhibemus eorum, quæ singulis diebus, aut eorum, quæ certe crebrius, honori sanctorum Angelorum præstanda.

1. Quotidie Dominicam orationem, & Angeli salutationem novies attentè pronunciare.
2. Litania, Officium, aliæque preces, SS. Angelis inscriptas, quotidie recitare.
3. Quotidie aliquid boni operis, aut aliquam sui victoriam, Angelis offerre.
4. Cum è Scripturis sacris conficit, novem esse Angelorum ordines, novenarium numerum, in piis præsertim exercitiis, studiosius attendere.
5. Caltitati ab Angelis commendatissimæ virtuti singularius studere.
6. Cultum eorum & venerationem apud alios propagare.

7. Templâ iis sacra frequentare, dies eisdem festos observare, præsertim octavum Maii, vigesimum novum Septembris, & Dominicum diem Angelo Custodi sacrum.

8. Odium atque invidiam omnem, & quidquid in mente contra alios fells, quidquid invidia, quidquid odii atque alienationis est, in gratiam illorum ponere: pleni namque diaboli sunt invidia, amore Angeli.

9. Præsentiam illorum assidue, sapientissime saltem de die illam cogitare: in omnibus adversis & periculis, Angelos atque Angelorum Regimam, Domini matrem, in subsidium ac patrocinium vocare.

De Angelorum apud nos præsentia opportunè hæc addo, quod in ruborem det Christianos, qui præsentem sibi Angelos veneratione vix ullâ prosequuntur. Ille à Madaurâ philosophus Angelorum circa nos præsentiam

ANCT
IN
HOMINIBUS
CA
EXCEL
SIS
I
VII
IO

Philos. M. ad.
ap. de Deo
Socrat. post
met.
De cogita-
tionibus
quid sen-
tiendum,
supra mo-
nimus.
* Et assu-
mus.

tiam his omnino verbis describit: Plato autumat singu-
lis hominibus in vitā agendā testes & custodes singulos
additos, qui nemini conspiciui semper adsint (nota vocas)
arbitri omnium, non modo actorum, verum etiam cog-
itatorum. At ubi vitā editā remeandū est, eundem
illum qui nobis * prae dicitur fuit, raptare & trahere custo-
diam suam ad iudiciū, arque illic in causā dicendā as-
sistere: si qua commentariatur, redarguere: si qua vera di-
cat, asseverare. Proinde illius testimonio ferri senten-
tiam (hoc nos particulare iudiciū vocamus.) Proinde vos
omnes qui hanc Platonis divinam sententiam me in-
terprete auscultatis, ita animos vestros ad quaecunque
vel agenda vel meditanda formate, ut sciatis nihil in
homine praeter istos custodibus nec intra animum, nec for-
tis esse secreti, quin omnia curiosi ille participet, om-
nia vitat, omnia intellegat, in ipsis penitissimis menti-
bus vice conscientiae diversetur. Hic, quem dico, pro-
fusus cultus, singularis praefectus, domesticus speculator,
proprius curator, intimus cognitor, assiduus observa-
tor, individuus arbiter, inseparabilis testis, malorum
improbat, bonorum probator, si recte animadverta-
tur, sedulo cognoscatur, religiose colatur (quid aliud di-
xerint Christiani?) ita ut à Socrate iustitia & innocentia
cuius est. In rebus incertis prospector, dubiis praemo-
nitor, periculosis tutor, egenis opitulator: qui tibi
queat tum in somnis, tum in lignis, tum etiam fortasse
coram, cum usus postulat, mala avertunt, bona pro-
sperare, humilia sublimare, notantia fulcire, obscura
clarare, secunda regere, adversa corrigere: Haec Ma-
darentis.

Bernard. in
Psalm. 90.
serm. 12.

Unde obsecro tam luculenta de custodibus Angelis
cognitio ad eos penetravit, qui nullam Christianae Re-
ligionis disciplinam acceperunt? Quamvis jam firmiore
assensu amplectimur quod patres, auctores locu-
pletissimi, quod paginae Sacrae de Angelis loquuntur?
Quanto jam promiore anima Bernardum audimus ita
differrentem: Angelis suis mandavit de te! Mira dignatio, &
verè magna dilectio charitatis. Quis enim? Quibus? De quo?
Quid mandavit? Studioso consideremus, diligenter commen-
demus memoria hoc tam grande mandatum. Quis enim man-
davit, cuius sunt Angelis? Cuius mandatis obtemperant? Cuius
obediunt voluntati? Nempe Angelis suis mandavit de te,
ut custodiant te in omnibus viis tuis. Nec cunctantur,
quin etiam in manibus tollunt te. Summa ergo maiestas man-
davit Angelis, & Angelis suis mandavit de te. Illis utique subli-
miter adherentibus & verè domesticis Dei mandavit de te. Tu
quis es? Domine quid est homo quod memor es ejus, aut filius
hominis quoniam reputas eum? Quasi verò non sit homo putre-
do, & filius hominis vermis. Sed quid, putas, mandavit de te?
Ut custodiant te in omnibus viis tuis. Quam tibi debet hoc
verbum inferre reverentiam, asserere devotionem, conferre fidu-
ciam? reverentiam praesentia, devotionem pro benevolen-
tia, fiduciam pro custodia. Cautè ambula, ut videlicet cui ad-
sint Angeli, sicut eis mandatum est, in omnibus viis tuis. Addit:
An praesentem esse dubitas, quem non vides? Quid si audires?
Quid si tangeres? Quid si olfaceres? Vide, quia non solo visu re-
rum praesentia comprobetur. Si fidem consulas, ea tibi Angeli-
cam probat praesentiam non deesse. Nec dixisse piget, quoniam
fides probat, quam nimirum Apostolus argumentum non appa-
rentium esse definit. Adsunt igitur, & adsunt tibi, non modo
tecum, sed etiam pro te: Adsunt ut protegant, adsunt ut praesint.
Quis jam dubitandi locus, Angelos nostrum singulis
esse praesentissimos? Nunquam soli sumus, etiam cum
nos maxime solos esse credimus. Quin illos igitur in
actionibus omnibus, omni loco veneramur & observa-
mus? Oraculum divinum sic praecipit: Observa eum &
audi vocem ejus, nec contemnendum putes, quia non dimittet
eum peccaveris, & est nomen meum in illo. Quod si audieris vo-
cem ejus, & feceris omnia, quae loquor, inimicus ero inimicis,
affligamque affligentes te, praecedetque te Angelus meus.

Exod. c. 23.
v. 21. 22.
& 23.

EPILOGVS
TVTELARIS
ANGELI

AD COMMISSVM SIBI HOMINEM.

Docui te, mi homo, quam MORIENDI maxime,
quam VIVENDI, quam etiam ORANDI legem
sequeris. At nosti, scire haec, & non facere, est bis de-
linquere. Nota vox Domini: servus heri voluntatem
intelligens, eam tamen negligens, vapulabit multis.
Christiani hominis non est, de multitudine legum con-
queri: paucas habet, in dū unicam: Deum amet, & om-
nes omnino leges servavit. Quidquid ceterarum legum
est, in unā illā continentur omnes. Genti Hebraeorum
numerofum praceptorum onus fuit impositum. Ajunt
Hebraei Doctores, in illo quintuplici Moysi volumine
sexcenta tredecim praepcepta comprehendunt, sic divisa, ut
illorum, quae imperant faciendum quid, tot sint, quot
humani corporis partes à chirurgis assignantur; ducen-
ta (scilicet quadraginta octo: tot verò eorum, quae fieri
ta (scilicet quadraginta octo: tot verò eorum, quae fieri
quid vetant, quorū annus dies numerat, nempe trecenta
sexaginta quinque. Sic universè sexcenta tredecim leges
Judaeis fuerunt constitutae. Ex his omnibus unam fecit
Christus Dominus: AMA DEVM, & legibus universis
parvult. Qui diligit legem implevit. Quare, mi homo, cum
unam atque unicam habeas legem, eamque naturā sua-
vissimam, cur avertis à Deo in voluntarium tuis pra-
cipitium? Misere anime tuae placens Deo, & contine, & con-
grega cor tuum in sanctitate ejus. Vel tuae, inquam, ipsius
animae misere. Multa queris, multa ambis: unum
queris, unum ambi, DEO PLACERE. Et quæso te, dele-
ctatunculae, quibus crebro æstus, quam viles, quam
turpes, quam & breves sunt? an caelum desperasti? vi-
ta haec momentum est: deliciae sequuntur aeternae; illis
te serva, & contine cor tuum à tot noxiis, tot impuris
ac fœdis, tot acerbis ac lividis cogitationibus. At nun-
quam satis in officio continebis cor tuum, nisi & lin-
guam, nisi & aures ac manus, nisi & oculos tuos conti-
neas. Pudicus animus, & impudicus oculus, mihi crede,
nunquam conveniant; verecunda mens, & lasciva ma-
nus, amicitiam non contrahunt; petulantem linguam,
& custoditum cor simul non repeties. Ergo, ut cor tuum
continere possis, linguam tuam, tuas tu manus, tuos
contine oculos, vigilantia, quantā potes, maximā. Ut
scias, tibi tecum maxime luctandum est, sed & ita lu-
ctandum, ut victoriam omnem in abstinentendo & fugien-
do, omne robur in patientiā ponas. Fuge, quidquid li-
bidinem, & vel levem libidinis suspitionem olet; fuge,
fuge. Ubique fugere luxuriam, est vincere. Si quid ve-
rò molesti & turbidi te lædat, hic vir esto, hic durama-
la omnia superabis tolerando: adversa nemo vici me-
lius, quam qui patientius tulit. Quamdiu æquor hoc
vitæ navigas tamdiu fluctus & procellas senties; & inter-
dum serenum aliquod si blanditur, decipit, & ferè tem-
pestas major succedit: alia & alta tibi cogitanda. Ut
flores quidam sunt, qui non nisi ad solem se vertunt: sic
tu mentem à nubilis istis avertere ad divina, ad aeterna.

Sed unam hinc velim salutis tuae remoram tollas, & si
quidem ferè bonus esse vis, obsecro te, ne tardè velis,
ne differas, ne procrastines. Fatuas virgines quid à celli-
foribus excluderit, non ignoras: distulerunt, dormita-
runt, horam ex hora traxerunt. Non malum erat consi-
lium illarum, sed nimis tardum. Ita plerisque cernes
perire, qui mores emendare cogitant, sed nondum; vi-
tiorum illecebras abdicare, sed nondum; divina & aeter-
na sapere, sed nondum; servire Deo, prius tamen dia-
bolo & Mundo: ita non tantum in antiquam, sed in in-
finitam silvam itur & reditur, & plerisque agitur vita
per lulum, dum Mors occurrat improvisa, & subito pre-

præcindat longissimam procrastinationis telam. Historiam profanam consulis? hoc idem te docet.

O Alexander Macedo ubi es? cuius illud innotuit, victorem fuisse nihil differendo. Tu ergo, *miserere anime tue*, & hoc ipso sanctius te moriturum crede, quo citius ad mortem te composueris. Cum vita tam brevis & contracta, mors tam incerta sit, temerarium prorsus & fatuum est, in negotio salutis tam periculoso differre, cunctari, procrastinare. Ah, miseri homines, de beatâ vitâ in conspectu mortis agitis, & sæpe cum jam jam migrandum est, tunc primum, quò migrandum sit, quaeritis. Aurem tibi jam sapius vellicavi: memento mori, memento ò nimium obliuiose homo. Mille tibi horæ si parcant, una sterneret, & ea quidem, quam tu nunc minime suspectam habes. Ubique mors est, ab homine, ferâ, domo, regulâ, arbore, aquâ, vento, aurâ, herbâ, cibo, potu. Et quid excipiam? non ipsum te, qui cam non cogitas. At nunquid vis, ut ea omnia, quibus te ad MORTEM meliorem, ad VITAM sanctiorem, ad puriores PRECES instruxi, in compendium consecram? Ergo,

Mat. 6. 24. Disce MORTI, & esto paratus, quia nescis diem neque horam. Ihsoseth dum suauiter meridiatur, dormiente ad ostium ancilla, trucidatur à sicariis. Ita mors & peccatum jugulabunt te, si mortis in te dormiat memoria. Audacissima quidem Mors est, raro tamen nisi incautos adoritur, & velut à tergo. Samson, dum Dalila gremio indormit, vires omnes amittit. I nunc, voluprati te crede, & tuam è Samsonis fortunâ metire. Suis olim viribus mors pugnavit in homines, ut feneclâ, peste, morbis aliis. Nunc etiam alienis armis utitur, cibo, potu, crapulâ, libidine. Multos in aquis submergit, sed multo plures in vino: omni loco insidiatur. Tu ergo

1. a. cap. 38. Dispone domui tue, quia morieris, & à rebus humanis toto alio orbe disjungeris. Et quam serò Christus Dominus

Luc. cap. 12. praeonituit? *Sin. lumbi vestri* praeinchi, & *lucerna ardens* in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus Dominum suum, quando revertatur à nuptiis. Morti paratus occurretis, si tria hæc, Domini iussu, tibi maturè compares: Cingulum, Facem, Tintinnabulum. An recordaris, quæ de Castitatis cingulo supra te monuerim horis pluribus? Sed millies inculcandum tibi est beati Hieronymi monitum: *Si cingulo castitatis careas, omnia per terram trahis.* Cinge lumbos: eorum mors turpis est & mala, quos discinxit luxuria. Facem manu præferes, si decalogum non solum scias, sed & serves. At verò Tintinnabulum tua tibi conscientia est; hæc sæpius, imò quotidie velut campanula concutienda est, & quem sonum edat, an legi divinæ consonum, exploranda. Descende in te, & vitam tuam inspicere, & te ipsum quotidie ad tribunal cita, nec tantum quid facturus sis, sed & quid feceris, creberrimè cogita. Ita tuum hoc tintinna-

A bulum pullâ, conscientiam tuam de cogitatis per diem dictis, factisque tecum quotidie rimare & excutere. Sic inducis, quas imminente morte, frustra peteres, nunc concessis utere; disce MORI: aut idem tibi cogar occidere, quod Angelorum unus Carthaginensi Episcopo gravius decumbenti objecit. *Pati timeris, exire non vultis, S. Cyprian. quid faciam vobis? Ergo miserere anime tue, & mortem, quò illa venit insidiosius, hoc tu frequentius cogita.*

Sed & VIVERE disce castè & cautè vivendo. Si cautus non sis, nec castus eris. Jobus tolerantiae speculum, non tantum testimoniam coluit: nam & cum oculis sædus pepigit, ut ne cogitarent quidem de virgine, sed & idem cautissimus vixit: magna in illo morum sanctitas elucebat, & tamen timebat, trepidabat, cavebat. Verebar, inquit, omnia opera mea, sciens quod non parceres *Tob. cap. 9. delinquenti: suspectum illi erat, quidquid faciebat, ne forte faceret, quod Deo minus placeret. Sciebat vir integerrimus, alia longè hominum, alia Dei esse iudicia. Hanc ob causam opera sua omnia verebatur, verè & castus, & cautus. Disce, & imitare, ut tantò vivas castior, quantò in omnibus cautior, & circumspiciat: Misere* *Ecclesi. 6. 30. anima tua placens Deo.*

Sed & ORARE disce. Rex noster Christus non crebras tantum, sed & assiduas à te preces exigit: quoniam *Luc. cap. 18. oportet semper orare.* Et quàm fideliter sæpius exhortatur! *Videte, vigilate, & orate; nescitis enim quando tempus sit.* *Marc. 6. 13. Sine intermissione orate. Ergo, non impediaris orare semper.* *1. Thess. 5. 17. Excellentissimam hanc ORANDI artem non discas, nisi & sæpe ores, & fervidè. Hoc ipso multorum languida est oratio, quia rara. Fabri sunt fabricando, veri coram Numine oratores, sæpius orando: factus tamen est, breves esse preces & fervidas, quàm longas & languidas. Vix ullarum est virium oratio, quæ nihil habet ignei. Oratio marcens & torpida, idem est ferè quod ignis frigidus. Paulus oraturus calidos spirabat ignes, quibus suscitandis: Orabo, inquit, spiritu, orabo & mente.* *1. Cor. 14. Quid prodest labiorum strepitus, ubi cor est mutum? ignita verò censetur precatio, quàm ardentes gemitus, & ad Deum crebra comitantia suspitia: oratio vana & frigida est, ubi hoc tam grave negotium soli committitur linguæ. Ergo, ut rectius discas VIVERE, disce ferventiùs ORARE: neutrum difficile est volenti. Et ut compendiarîa prorsus te viâ ducam ad cælum, hanc verborum meorum summam teneto, & duplex hoc Duplex monitum, nullâ unquam oblivione deleto.*

I. Assidue cogita, te quot die propius atque propius ad bene ad ipsam totam immensam ÆTERNITATEM accedere, quæ tibi vel in flammis inter damnatos, vel in deliciis inter beatos agenda erit. Sic bene MORI condisces.

II. Deum tibi semper præsentem ex oculis nunquam dimitte, ita scies rectè VIVERE.

Ad Majorem Dei, Deiparae Virginis, & omnium SS. Angelorum honorem & gloriam.

FINIS.

NICETAS.